

UCHWAŁA NR XVIII/130/2015
Rady Miejskiej w Wieruszowie
z dnia 30 grudnia 2015 r.

w sprawie uchwalenia „Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020”

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z póź. zm.) Rada Miejska w Wieruszowie uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwala się „**Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020**” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

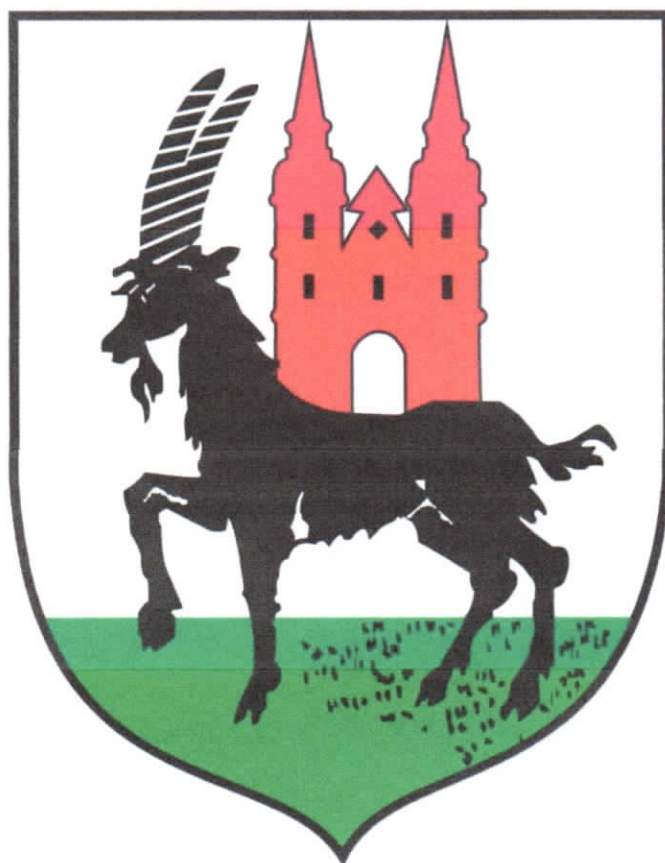
Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wieruszowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

Waldemar Kasprzak

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIERUSZÓW NA LATA 2015 -2020

Spis treści

I. WSTĘP.....	4
II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA	5
1.2. Ludność.....	7
1.3. Warunki naturalne.....	7
1.3.1 Rzeźba terenu, klimat	10
1.3.2. Gleby.....	10
1.3.3. Lasy	12
1.3.4. Parki.....	13
1.3.5. Zasoby wodne.....	13
1.3.6. Ochrona wód	15
1.3.7. Ochrona Powietrza	16
1.3.8. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	18
1.3.9. Hałas	21
1.3.10. Odnawialne źródła energii	22
II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	27
2.1. Infrastruktura techniczna	27
2.1.1. Stan systemu komunikacji - drogi.....	27
2.1.2. Sieć kolejowa	31
2.1.3. Zaopatrzenie w wodę	32
2.1.4. Odprowadzanie ścieków	35
2.1.5. Gospodarka odpadami komunalnymi	35
2.1.6. Sieć gazowa	36
2.1.7. Zaopatrzenie w energię ciepłą	38
2.1.8. Sieci telefoniczne.....	39
2.1.9. Media.....	39
2.2. Obiekty dziedzictw kulturowego	39
III. SFERA SPOŁECZNA.....	41
3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna	41
3.2. Warunki i jakość życia.....	45
3.2.1. Bezpieczeństwo publiczne.....	45
3.3. Oświata i edukacja.....	45

3.4. Opieka zdrowotna	52
3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	54
3.6. Informacje dotyczące organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Wieruszów .	58
3.7. Rynek pracy	61
IV. SFERA EKONOMICZNA.....	63
V. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW	67
5.1. Identyfikacja problemów w sferze zagospodarowania przestrzennego	67
5.2. Identyfikacja problemów w sferze społecznej	67
5.3. Identyfikacja problemów w sferze ekonomicznej i gospodarczej.....	68
5.4. Analiza SWOT	69
5.4.1. Mocne i słabe strony Gminy Wieruszów	69
5.4.2. Szanse i zagrożenia Gminy Wieruszów.....	77
VI. CELE STRATEGICZNE I SZCZEGÓŁOWE GMINY WIERUSZÓW I ICH REALIZACJA	82
VII. PLANOWANE ZADANIA INWESTYCYJNE W OKRESIE OBOWIĄZYWANIA STRATEGII.....	88
VIII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	89
IX. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY WIERUSZÓW	89
X. ŹRÓDŁA I INSTRUMENTY FINANSOWANIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY WIERUSZÓW	91

I. WSTĘP

Strategia rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015 – 2020 stanowi podstawę do opracowania szczegółowych projektów rozwojowych, a następnie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na ich realizację.

Obszarem realizacji Strategii jest cały teren leżący w granicach administracyjnych Gminy Wieruszów.

Strategia przedstawia diagnozę, problemy i uwarunkowania rozwoju dla bieżącej sytuacji. Określa zadania, których realizację przewidziano na lata 2015-2020 oraz kierunkowo dalszą perspektywę czasową.

Misją rozwoju jest integracja działań na rzecz przedsiębiorczości i kreatywności mieszkańców oraz przedsiębiorstw w celu podnoszenia atrakcyjności i konkurencyjności Wieruszowa .

Strategia prezentuje diagnozę zasobów, w kontekście szans i zagrożeń, co posłużyło do zdefiniowania celu głównego rozwoju Gminy Wieruszów. Celem tym jest poprawa integracji społeczno-gospodarczej Gminy Wieruszów z regionem łódzkim. Integracja ta powinna być efektem szeregu działań nakierowanych na dynamizację lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem podnoszenia jakości zagospodarowania przestrzennego i poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz tworzenia powiązań funkcjonalnych Miasta z innymi jednostkami terytorialnym w powiecie, a także w regionie łódzkim. Działania te przyczyniać będą się nie tylko do rozwoju gminy, ale również wspierać będą realizację strategii rozwoju powiatu wieruszowskiego, a także przyczynią się do osiągnięcia celów rozwoju województwa łódzkiego.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA

1. PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE DANEGO OBSZARU

1.1. Położenie, powierzchnia

Gmina Wieruszów jest położona w powiecie wieruszowskim. Jest najdalej wysuniętą na zachód gminą województwa łódzkiego. Graniczy z następującymi gminami:

- od zachodu z miejsko- wiejską Gminą Kępno, położoną w powiecie kępińskim, w województwie wielkopolskim
- od północy z wiejską Gminą Doruchów, leżącą w powiecie ostrzeszowskim, w województwie wielkopolskim
- od wschodu – z gminami wiejskimi: Galewice, Sokolniki i Czastary, należącymi do Powiatu Wieruszowskiego
- od południa z wiejską Gminą Bolesławiec (powiat wieruszowski) i gminą wiejską Łęka Opatowska (powiat kępiński)
- od południowego zachodu z Gminą Baranów (powiat kępiński).

Źródło: Zasoby internetowe - Położenie województwa łódzkiego, a w nim miasta Wieruszów, na tle Polski

Wieruszów jest siedzibą władz miejsko – gminnych oraz powiatowych, o charakterze rolniczo - przemysłowym.

Powierzchnia gminy wynosi 97,31km² , z czego obszar wiejski stanowi 91,15 km² miejski natomiast 5,98 km² (dane www.stat.gov.pl; 31.12.2014r.)

Gmina jest administracyjnie podzielona na 13 sołectw i jedno miasto – Wieruszów. Sołectwa to: Chobanin, Cieszęcin, Jutrków, Klatka, Kowalówka, Kuźnica Skakawska, Lubczyzna, Mieleszynek, Mirków, Pieczyńska, Polesie, Teklinów i Wyszaków.

Źródło: zasoby internetowe www.jutrkow.osp.org.pl , Obszar Gminy Wieruszów.

1.2. Ludność

Według danych Urzędu Miejskiego w Wieruszowie liczba ludności Gminy Wieruszów systematycznie maleje. W 2010 roku wynosiła 14744, w roku 2011 - 14719, w 2012 roku - 14683 osób, w 2013 roku - 14 634 osób natomiast w 2014 r. -14 344 osób.

Średnia gęstość zaludnienia w 2014 r wynosiła 147 osób na 1km² (wg danych z Wydziału Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, Stan na 31.12.2014 r.)

W ciągu ostatnich dziesięciu lat potencjał ekonomiczny gminy uległ lekkiemu osłabieniu, o czym świadczy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. W 2014 roku w wieku zdolności produkcyjnej było 62,67% populacji, zaś w 2004 – 64,67%.

Struktura ludności wg grup ekonomicznych wyglądała następująco na przestrzeni lat:

Rok	Liczba ludności w wieku		
	Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	poprodukcyjnym
2004	3298	9207	1731
2007	3041	9152	1897
2010	3029	9305	2068
2013	2867	9092	2379
2014	2767	8990	2518

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Przewidywaną liczbę ludności Gminy Wieruszów wyznaczono na podstawie prognozy GUS dla Powiatu Wieruszowskiego. Zgodnie z nią liczba ludności w gminie w 2035 roku powinna wynieść około 12 981 mieszkańców, zaś w 2030 r. 13 383 osób.

1.3. Warunki naturalne

Największe powierzchnie w gminie zajmują zbiorowiska silnie zantropogenizowane i ubogie.

Na obszarze gminy dużym zróżnicowaniem charakteryzują się zbiorowiska użytków zielonych, wśród których wyróżnić można zespoły narażone na wymarcie jak choćby zespół bodziszka błotnego, sitowia leśnego, ostrożenia warzywnego, śmiałka czy situ rozpierzchłego. Wielką osobliwością w tej grupie są łąki trzęślicowe należące do ekosystemów zagrożonych wymarciem, występujące na terasie zalewowej lewobrzeżnego dopływu Proсны, biegnącego wzdłuż Teklinowa.

Liczną grupę stanowią zbiorowiska leśne i zaroślowe, liczące 20 zespołów. 5 spośród nich narażonych jest na wymarcie. Są to: łąg wierzbowy, kontynentalny bór sosnowy, łąg

jesionowo-wiązowy, łąg zboczowy oraz grąd. Występują one dosyć sporadycznie na terenie gminy.

Za najbardziej wartościowe w tutejszym krajobrazie przyrodniczym uznaje się mikrokrajobrazy:

- Leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące w południowo wschodniej części gminy oraz na obszarze Pieczysk i Mirkowa;
- polno-leśne, typu siedliskowego boru świeżego, występujące na północ od Wyszana,
- polno-łąkowe, o znacznym udziale roślinności wodno-szuwarowej, w rolniczym kompleksie użytków zielonych – dolina Prozny.

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 23,6 % powierzchni. Wśród lasów największą powierzchnię zajmują zbiorowiska leśne z dominującym gatunkiem sosny i towarzyszącym jej dębem szypułkowym. Dość znaczne obszary zajmowane są przez typ boru świeżego i wilgotnego. Bory wilgotne poprzecinane są rowami melioracyjnymi, co spowodowało znaczne ich zubożenie i zniekształcenie. Na tym terenie spotkać można również zbiorowiska lasu typu mieszanego, lasu świeżego, lasu jesionowego, a także płaty borów trzęślicowych, choć zajmują one niewielką powierzchnię.

Stosunkowo bogata na tym terenie, mimo braku jezior, jest grupa wodnych i bagiennych zespołów roślinnych. Fitocenozy tych zespołów skupiają się głównie nad Prozną i jej dopływami, a także w sąsiedztwie rowów melioracyjnych. W tej grupie wyróżnić możemy 6 zbiorowisk roślinnych: zespoły rzęśli i rzęs wodnych, manny fałdowanej, manny jadalnej, rzeżuchy i potoczniaka oraz trzcinnika lancetowatego.

Bardzo wysoko oceniane są również kompleksy roślinności doliny Prozny i obszarów bezpośrednio do niej przylegających. Dolina Prozny jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym; dzięki towarzyszącej starorzeczom i rowom melioracyjnym roślinności szuwarowej, muraw zalewowych i zmienne wilgotnych łąk, zadrzewieniem z wierzby kruchej, olszy czarnej i wierzby trójpręcikowej, rozległym panoramom i wnętrzom krajobrazowym obszar ten możemy zaliczyć do jednego z najładniejszych i najciekawszych miejsc w Gminie. Również na jej terenie spotkać można 12 gatunków roślin objętych ochroną o zagrożonym wymarciem. Z gatunków objętych ścisłą ochroną występują tu:

- Storczyk szerokolistny
- Goździk pyszny
- Rosiczka okrągłolistna
- Bluszcz zwyczajny
- Widlak goździsty
- Grązel żółty.

Z gatunków objętych ochroną częściową występują:

- Płucnica islandzka
- Konwalia majowa
- Kruszyna pospolita
- Kocanki piaskowe
- Paprotka zwyczajna
- Porzeczka czarna
- Kalina koralowa

Można tu spotkać również siedliska gatunków zagrożonych wymarciem. Są to:

- Klon polny
- Szczywiół plamisty
- Głóg odgiętoszyjkowy
- Szczaw gajowy

Zróznicowana roślinność gminy, na obszarze której występują obszary leśne, podmokłe, łąki, pastwiska, doliny rzeczne, bagna i torfowiska, stwarza dogodne warunki do bytowania dla ponad 100 gatunków ptaków, wielu gatunków ssaków oraz licznych gatunków gadów i płazów, w tym chronione w Polsce kozioróg dobosz i jelonek rogacz.

Do najbardziej cennych z punktu widzenia ochrony środowiska należą występujące tu gatunki ptaków: żuraw, perkozek, czajka, kszyc krwawodziób, bocian biały, pustułka, sowa uszata, lelek kozodój, zimorodek, słowik szary, słowik rdzawy, trzcinniczek i wiele innych (*Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Wieruszów, Poznań 1997*).

Wśród zwierzyny łownej spotkać można jelenia, sarnę, dziką, zającą, bażanta, dziką kaczkę, kuropatwę. Oprócz nich występuje tu wiele gatunków gadów (jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata), i płazów, których ulubionym miejscem bytowania są zbiorniki wodne w okolicach Mieczkowa. Jest to miejsce rozrodu dużej ich populacji oraz miejsce bytowania żółwia błotnego. Z tego też powodu należy uznać je za warte szczególnej ochrony przyrodniczej.

W Prośnie i jej dopływach stwierdzono obecność kilku gatunków ryb chronionych: kozy, różanki, śliza i piskorza. Rzeki zamieszkują także bezkręgowce: wrotki, pijawki, widłogonki, widelnice i pluskwiaki.

Na terenie Gminy Wieruszów występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Proсны”, włączony do europejskiego systemu ECONET jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym, na terenie którego występuje duża różnorodność zbiorowisk roślinnych, w tym roślin i zwierząt chronionych, zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, a także walorów turystyczno -krajobrazowych.
- pomniki przyrody: 2 dęby szypułkowe na cmentarzu parafialnym w Wieruszowie- Podzamczu, lipa drobnolistna przy kościele św. Wojciecha w Cieszęcinie, 93 dęby czerwone w Kuźnicy Skakawskiej, lipa drobnolistna w rynku w Wieruszowie.
- park dworski w Lubczynie o powierzchni 4,7 ha, założony w XIX wieku, nawiązujący do założeń klasycystycznych
- około 790 ha lasów o statusie lasów ochronnych, ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Prospan S.A, pozostałe należą do I strefy.

1.3.1 Rzeźba terenu, klimat

Gmina Wieruszów położona jest w obrębie prowincji Niż Środkowoeuropejski, podprowincji Niziny Środkowopolskie, w makroregionie Nizina Południowowielkopolska. Zasadnicza część gminy leży w obrębie mezoregionu Kotliny Grabowska, a jedynie jej fragment leżący na zachód od doliny Proсны należy do mezoregionu Wysoczyzna Wieruszowska. Wieruszów położony jest w strefie przejściowej od pasa starych gór i wyżyn do krainy wielkich dolin, na tzw. Progu Wieruszowskim. Można przyjąć że Próg Wieruszowski łączy Wyżynę Śląską ze Wzgórzami Ostrzeszowskimi oddzielając jednocześnie Kotlinę Śląską od Wysoczyzny Kaliskiej.

Rzeźba terenu gminy ma charakter falistej równiny, rozciętej dolinami rzecznyimi Proсны i jej dopływów. Dna dolin zajmują 20% powierzchni gminy. Najwyżej położony obszar osiąga około 190 m n.p.m. w okolicach Nawrotowa (obręb Teklinów), natomiast najniższe wysokości występują w dolinie Proсны koło Mieczkowa (obręb Wyszaków) - około 140 m n.p.m. Najmniejsze spadki występują w dolinie Proсны, która wpływa na obszar gminy na wysokości około 153 m n.p.m., a opuszcza ją osiągając wysokość około 139 m n.p.m. Jej spadek wynosi zatem w przybliżeniu 1 m na 1 km biegu doliny. Najwyższe spadki cechują wąskie strefy przykrawędziowe doliny Proсны, mające niekiedy postać skarp. Zbocza wzgórz osiągają na dłuższych odcinkach spadki rzędu 25 m na 1 km (np. okolice Nawrotowa - obręb Teklinów).

Najważniejsze cechy rzeźby terenu Gminy Wieruszów ukształtowane zostały w okresie lodowcowym. Wpływ na nią miała w pierwszym rzędzie młodsza faza zlodowacenia środkowopolskiego (*stadiał warciański*), kiedy cały region znalazł się w jego zasięgu. Z okresu tego pochodzą osady lodowcowe formujące wzniesienia po zachodniej stronie doliny Proсны oraz w strefie międzyrzecza Proсны i Warty. Osady piaszczyste dna Kotliny Grabowskiej w znacznej mierze powstały wskutek podpiętrzenia przez lodowiec wód Proсны. Po jego cofnięciu się, z piasków tych w wielu miejscach uformowane zostały wydmy (głównie na południe od doliny Brzeźnicy). W okresie zlodowacenia północnych obszarów Polski (ostatnie zlodowacenie, zwane północnopolskim) rzeźba terenu uległa częściowemu wygładzeniu w warunkach mroźnego klimatu, kiedy występowała wieczna zmarzlina.

Po ustąpieniu ostatniego zlodowacenia rzeźba terenu kształtowana była przez rzeki (Proсна i jej dopływy) oraz procesy niszczące stoki (*denudacja stoków*). Proсна formuje w dnie swej doliny liczne zakola (*meandry*) oraz starorzecza. W ostatniej części okresu polodowcowego (*holocen*) zaznaczył się silny wpływ człowieka - głównie wskutek wylesienia oraz działalności rolniczej (ostatnie kilkaset lat). Erozja gleb spowodowała pojawienie się w dnach dolin znacznej warstwy osadów usuniętych ze zboczy (*mada rolnicza*).

1.3.2. Gleby

Obszar gminy cechuje wysoki udział gleb piaszkowych różnych typów genetycznych (brunatne kwaśne lub wyługowane, bielcowe, rdzawe). Największą część gruntów ornych stanowią gleby brunatne wyługowane, wytworzone z piasków wodno-lodowcowych. Pod względem przydatności rolniczej gleby orne tego rodzaju należą do kompleksu żytniego słabego oraz bardzo słabego (kompleks żytnio-łubinowy). Są to w większości gleby piaskowe, wykształcone na podłożu piasków słabo gliniastych i luźnych, zalegających zwykle nie głębiej niż 50 cm. Tworzą zwarte powierzchnie na obszarze niemal całej gminy. W dolinach rzek wysoki udział mają gleby aluwialne (mady), niekiedy także murszowo-mineralne, a jeszcze rzadziej torfowe i murszowo-torfowe. Wśród mad występują przede wszystkim bardzo lekkie oraz

średnie, lekkie są wyraźnie rzadsze, natomiast praktycznie brak jest mad ciężkich. Mady zalegają zwykle na podłożu piasku luźnego lub słabo gliniastego, niekiedy występującego głębiej niż 50 cm. Pod względem przydatności rolniczej wśród gleb ornyczych przeważa w dnach dolin kompleks żytni słaby. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmuje kompleks żytni dobry. Wśród kompleksów użytków zielonych, w dolinie rzeki Proсны na południe od Wieruszowa oraz w przyujściowej strefie Niesobu przeważają słabe i bardzo słabe. W pozostałej części den dolinnych są to głównie użytki zielone średnie. Na skłonach przyległych do den dolinnych, w strefach kontaktu ze zboczami, a niekiedy także na wyżej położonych terenach, w wielu miejscach występują gleby orne kompleksu żytniego dobrego. Są to zarówno mady lekkie i średnie, jak też brunatne wylugowane i kwaśne, niekiedy także pseudobielicowe. Występują wśród nich rodzaje i gatunki gleb kwalifikowane jako pyłowe (pyły zwykłe), piaskowe (piaski gliniaste lekkie i piaski słabo gliniaste) oraz madowe (mady średnie i lekkie). Ich podłoża, zaznaczone zmianą składu mechanicznego, zbudowane bywa zarówno z piasków luźnych lub słabo gliniastych, pyłów, jak też z glin. Większe powierzchnie kompleksu żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego) występują na północny zachód i północny wschód od Wieruszowa. Na północny zachód od Wieruszowa występują gleby typu brunatnych wylugowanych i kwaśnych. Pod względem rodzaju są to gleby piaskowe (piaski gliniaste lekkie zalegające na glinach) oraz gleby gliniaste (gliny lekkie, pylaste). Na północny wschód od Wieruszowa kompleksy te związane są z występowaniem mad średnich na podłożu piasków luźnych lub słabo gliniastych, zalegających głębiej niż 50 cm.

We wschodniej części gminy oraz w okolicach Jutrkowa i miejscowości Dobrydział (obręb Kuźnica Skakawska) występują gleby orne kompleksu zbożowo-pastewnego słabego. Są to gleby typu czarnych ziem, mad bardzo lekkich i lekkich oraz murszowo-mineralnych (rzadziej). Czarne ziemie wykształcone są jako gleby piaskowe (piaski słabo gliniaste, piaski pylaste) lub pyłowe (pyły zwykłe). Ich podłoża jest zwykle piaszczyste i płytko zalegające (do 50 cm).

W północnej części gminy występują zwarte obszary gleb należących do kompleksu pszenno dobrego (na północ od Jutrkowa oraz pomiędzy Wyszczanowem, Lubczyną i Jutrkowem). Na północ od Jutrkowa, do granicy gminy i poza nią, występują gleby brunatne właściwe (piaski gliniaste mocne, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm). W drugim obszarze występują gleby brunatne wylugowane i kwaśne, wykształcone jako piaskowe (piaski gliniaste mocne, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm) oraz gliniaste (gliny lekkie). Izolowany obszar występowania gleb kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego znajduje się na południowy zachód od Jutrkowa. Są to czarne ziemie, wykształcone jako gleby piaskowe (piaski gliniaste lekkie, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm).

Poszczególne kompleksy rolniczej przydatności gleb mają następujący udział w ogólnej powierzchni gruntów ornyczych: pszenno dobry 2,5%, pszenno wadliwy 0,3%, żytni bardzo dobry 2,3%, żytni dobry 10,4%, żytni słaby 36,2%, żytni bardzo słaby 35,8%, zbożowo-pastewny mocny 0,9%, zbożowo-pastewny słaby 11,6%. Kompleks użytków zielonych słabych zajmuje 58%, a użytków zielonych średnich 42% ogólnej powierzchni użytków zielonych. Grunty rolne najsłabszych kompleksów (zwłaszcza kompleks żytnio-tubiniowy) należy w obecnych warunkach uznać za nieprzydatne dla rolniczego wykorzystania. Z użytkowania rolniczego i leśnego wyłączone są tereny zabudowane, związane przede wszystkim ze zwartą zabudową Wieruszowa oraz osiedli wiejskich. Należą do nich także obszary odkrywkowej eksploatacji kruszyw naturalnych (np. w okolicach Teklinowa). Nieprzydatnymi rolniczo, natomiast nadającymi się pod nowe zainwestowanie, są obszary w rejonie Pfeleiderer Prospan S.A., w

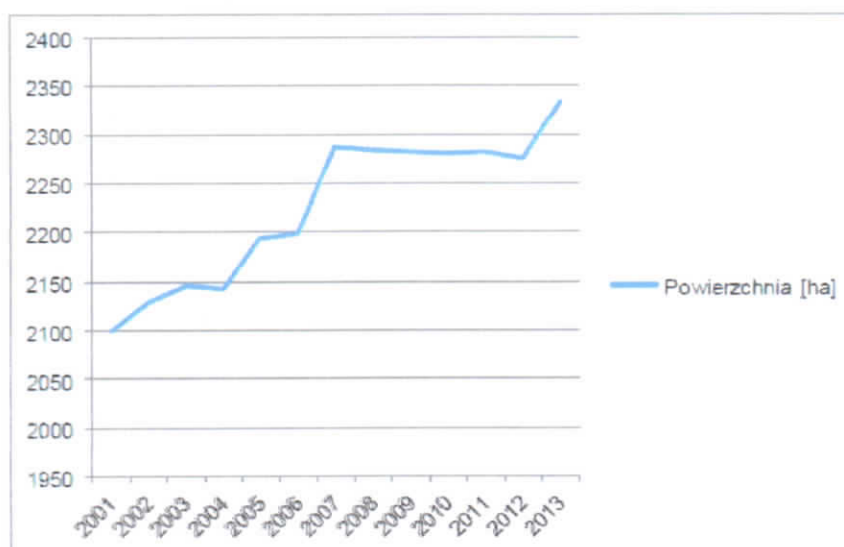
południowo-wschodniej części Wieruszowa. Część powierzchni gminy stanowią tereny o leśnym kierunku zagospodarowania, występujące głównie na jej obrzeżach.

1.3.3. Lasy

Lasy w Gminie Wieruszów zajmują 2 297 ha, czyli około 24% jej powierzchni. W roku 2001 było ich prawie 234,4 ha mniej, co świadczy o systematycznym wzroście lesistości na tym terenie. Procent powierzchni pokrytej lasami w gminie jest o ok. 2,5% niższy niż w powiecie, a o prawie 2,2% wyższy niż średnia w województwie.

Z powierzchni ogólnej lasów na terenie gminy 2304 ha znajduje się na terenie wsi, natomiast 30 ha na terenie miasta. Są to w przeważającej części lasy, w których dominującym gatunkiem jest sosna wraz z towarzyszącym jej dębem szypułkowym.

Powierzchnia lasów w Gminie Wieruszów w latach 2001-2013;

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Około 790 ha lasów z terenu gminy posiada status lasów ochronnych ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy leśnictwa Mieleszynek (w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Prospan S.A.), pozostałe lasy należą do I strefy. Największym zagrożeniem dla tych lasów jest nie tyle lokalne zanieczyszczenie powietrza, co transgraniczne oddziaływanie, pochodzące z rejonu Górnego i Dolnego Śląska oraz Zagłębia Miedziowego Lubieńskiego-Głogowskiego. Szkodliwa są zwłaszcza związki siarki i ich wpływ na drzewostan sosnowy. Lasy w Gminie Wieruszów, pozostałe stanowią własność prywatną. Gospodarkę leśną prowadzi tu Nadleśnictwo Przedborów.

1.3.4. Parki

Na terenie Gminy Wieruszów występują 3 parki podworskie: w Kuźnicy Skakawskiej, Lubczynie i Teklinowie (Nawrotowie), stanowiące cenne enklawy w krajobrazie rolniczym, z wieloma gatunkami rzadkich i starych drzew.

- Park w Teklinowie (Nawrotowie) usytuowany jest przy zabudowaniach dawnego PGR-u. Jest to zwarty, wysoki, wielowarstwowy drzewostan, bogaty w gatunki drzew liściastych: okazy wiązu szypułkowego, dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej, jesionu, grabu, klonu zwyczajnego oraz klonu polnego
- Park w Kuźnicy Skakawskiej jest najbardziej zaniedbany, zatracił już cechy typowo parkowe, stanowi natomiast cenną enklawę zieleni wysokiej w krajobrazie rolniczym. (Źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Wieruszów, Mielcarek M., Borysiak J., Cielewicz J., Kasprowicz M., Kupczyk M., Ziętkowiak Z., Poznań 1997)
- Park w Lubczynie o pow. 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX w. najprawdopodobniej na bazie istniejącej już zieleni. Jest to typowy park o założeniach krajobrazowych nawiązujący do założeń klasycystycznych, wyróżniających się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanego z otoczeniem.

Tereny parkowe stanowią istotny potencjał Ziemi Wieruszowskiej, obecnie są jednak zaniedbane. Dbalność o te tereny jest wyzwaniem w kontekście zachowania ładu przestrzennego i krajobrazowego.

1.3.5. Zasoby wodne

Gmina Wieruszów w całości położona jest w obrębie dorzecza Proсны, będącej lewym dopływem Warty.

Zasoby zlewni Proсны nie odbiegają od warunków przeciętnych na obszarze Polski. Zasoby wodne zlewni Niesobu są bardziej obciążone ładunkiem zanieczyszczeń niż zlewnia Proсны, ze względu na największy udział terenów zasiedlonych, głównie wiejskich, będących źródłem niekontrolowanych zrzutów ścieków komunalnych i gospodarczych.

Proсны

Główny ciek Gminy Wieruszów bierze swój początek koło Wołęcina, na Wyżynie Woźnicko – Wieluńskiej. Jest lewym dopływem Warty i uchodzi do niej w 348 km jej biegu. Proсны ma łączną długość 216,8 km, powierzchnia dorzecza wynosi 5 tys.km², a jej głównymi dopływami na obszarze gminy są Niesób i Brzeźnica. Układ hydrograficzny w gminie stanowi sieć rowów melioracyjnych przebiegających przez rozległe obniżenia terenu zajmowane przez podmokłości i zabagnienia.

Proсны jest głównym odbiornikiem ścieków pochodzących ze zrzutów oczyszczalni komunalnej Wieruszowa cechującymi się dużą zawartością substancji utleniających oraz obciążeniem zawiesinami.

Na jakość wód Proсны wpływ mają również zanieczyszczenia dopływające do Proсны z wodami Niesobu i lewostronnego dopływu Promianki, a także transportowane z górnej części dorzecza.

W ramach monitoringu regionalnego Proсна jest badana w profilach pomiarowo – kontrolnych. Na terenie gminy leży jeden z nich zlokalizowany w Mirkowie (na 140 km biegu rzeki).

Niesób

Niesób, zwany także Samicą, uchodzi na terenie Wieruszowa do Proсны jako jej lewy dopływ. Całkowita długość Niesobu wynosi 26km, a powierzchnia jego dorzecza ma 261 km². W dolinie Niesobu występuje sieć rowów melioracyjnych, a jej obszar w dużej mierze zajęty jest przez tereny podmokłe. Niesób prowadzi wody pozaklasowe głównie ze względu na przekroczone normy azotu azotanowego, fosforanów, fosforu organicznego i zanieczyszczenia mikrobiologicznego. Największy wpływ na jakość wód prowadzonych przez Niesób mają zrzuty ścieków z oczyszczalni. W ramach regionalnego monitoringu Niesób jest badany na odcinku ujściowym w profilu kontrolno-pomiarowym; Niesób – Kuźnica Skakawska (na 3 km biegu rzeki).

W ciągu ostatnich kilku lat obserwuje się nieznaczną poprawę jakości wody ze względu na spadek udziału zawiesiny ogólnej oraz ilości fosforanów i związków fosforu. Nadal jednak Niesób prowadzi wody pozaklasowe, ze względu na nadmierne obciążenie biogenami. Jakość wód obniżała duża zawartość bakterii coli, w tym typu kałowego. Ten stan rzeczy spowodowany jest, wspomnianym wcześniej, odprowadzaniem ścieków z terenu miasta Kępna, poza granicami Gminy Wieruszów.

Brzeźnica jest prawym dopływem Proсны, uchodzącym do niej poniżej Mirkowa. Wypływa w obrębie wschodniego skłonu Kotliny Grabowskiej, w gminie Sokolniki (w okolicach miejscowości 25 Tyble). W zestawieniach hydrograficznych Brzeźnica nie posiada danych odnośnie jej długości oraz powierzchni zlewni. Pomiary, wykonane na mapie w skali 1:25000, wskazują na jej całkowitą długość 12,7 km. Na odcinku po miejscowość Pieczyńska jej dno doliny zajmują liczne podmokłości, w wielu miejscach odwadniane rowami melioracyjnymi. Na odcinku przyujściowym, poniżej Marianowa, przepływa dnem doliny rzeki Proсны, które jest zajmowane przez rozległe podmokłości.

Z punktu widzenia realizacji celu strategicznego, jakim jest ochrona środowiska przyrodniczego, istotna jest realizacja działań zmierzających do poprawy jakości zagospodarowania przestrzeni publicznej wzdłuż nadbrzeży rzeki na terenie miasta.

Wody podziemne

Obszar Gminy Wieruszów należy do wielkopolskiego regionu hydrologicznego. Użytkowe poziomy wodonośne znajdują się w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu oraz jury środkowej i dolnej. Zasoby eksploatacyjne tych wód oceniane są łącznie na odpowiednio; 770m³/h i 400m³/h w utworach czwartorzędowych i ponad 370m³/h w utworach trzeciorzędowych. Woda z poziomu jury jest praktycznie niewykorzystywana.

Na terenie gminy występuje jeden z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych wymagających szczególnej ochrony, uwzględnionych na mapie GZWP z 1990 roku. Jest to Zbiornik Proсны, rozciągający się wzdłuż jej doliny, założony w dolinnych utworach czwartorzędowych.

Największe znaczenie użytkowe mają wody poziomu czwartorzędu i trzeciorzędu. Stanowią źródło zaopatrzenia w wodę dla ujęć komunalnych i niektórych podmiotów gospodarczych. Na terenie gminy znajduje się 5 ujęć wody, z czego 4 z poziomu czwartorzędu i 1 z poziomu trzeciorzędu, na terenie miasta znajdują się osobne ujęcia (5 z poziomu czwartorzędu i 3 z

trzeciorzędu). Niezależnym ujęciem na terenie gminy dysponuje Zakład Płyt Wiórowych Pfeleiderer PROSPAN S.A. w Wieruszowie, ujmujący wody z 3 studni sięgających warstw mioceńskich trzeciorzędu. Monitoring wód podziemnych odbywa się w oparciu o sieć otworów pomiarowych. Gmina Wieruszów objęta jest monitoringiem krajowym i regionalnym. Punkt monitoringu krajowego znajduje się na terenie miasta Wieruszowa (otwór nr 458) i obejmuje wody poziomu trzeciorzędu. Punkt monitoringu regionalnego znajduje się przy ujęciu wód w Pfeleiderer PROSPAN S.A., również z poziomu trzeciorzędu.

Na podstawie przeprowadzonych badań w otworze nr 458 stwierdzono wodę wysokiej jakości (Ib) nieznacznie zanieczyszczoną, o naturalnym chemizmie, nadającą się do picia i celów komunalnych po prostym uzdatnieniu. W otworze na terenie zakładu jakość wody pochodzącej z trzeciorzędowych utworów wodonośnych oceniono jako klasę II, czyli wody średniej jakości, wymagające złożonego uzdatniania. Badania prowadzono w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na przestrzeni ostatnich lat.

Wody ujmowane ze zbiorników czwartorzędowych wymagają uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość żelaza i manganu, pochodzących z naturalnych procesów geochemicznych, a także chlorków i siarczanów, które wskazują na antropogeniczny charakter zanieczyszczeń.

Główne przyczyny zanieczyszczenia tutejszych wód podziemnych to przede wszystkim rozbudowa sieci wodociągowej bez jednoczesnej rozbudowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, nieuporządkowana gospodarka ściekami komunalnymi na terenach wiejskich, nawadnianie pól ściekami, stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, dzikie wysypiska odpadów oraz lokalnie na jakość wód wpływ ma funkcjonowanie dróg o dużym natężeniu komunikacyjnym.

Głównym zagrożeniem dla Prosny są zrzuty nieczyszczonych wód opadowych, zarówno z terenu miasta jak i z terenu Zakładu Pfeleiderer PROSPAN SA oraz Agrecol, a także ścieki technologiczne pochodzące z procesów produkcji odprowadzane bezpośrednio do odbiornika tylko po wstępnym oczyszczeniu. Na tego typu zanieczyszczenia narażone jest rzeka będąca odbiornikiem ścieków opadowych z terenu miasta oraz małych zakładów zlokalizowanych w jej zlewisku.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń zaliczamy ścieki komunalne i ścieki przemysłowe. Duży odsetek gospodarstw szczególnie we wschodniej i pld. Wschodniej części gminy nie ma podłączonej kanalizacji.

1.3.6. Ochrona wód

Wody powierzchniowe

Jednolita część wód Prosny od Wyderki do Brzeźnicy objęta była w 2010 roku monitoringiem badawczym i w 2011 monitoringiem operacyjnym rozszerzonym o wybrane substancje specyficzne i priorytetowe. Omawiana jcw uzyskała dobry stan, potencjał ekologiczny i stan chemiczny. Nie stwierdzono przekroczeń wskaźników decydujących o eutrofizacji wywołanej zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.

Dla jednolitej części wód Niesób od Dopływu z Krążkowych do ujścia przeprowadzono monitoring na podstawie którego woda została zaklasyfikowana do złego stanu jcw, ponieważ osiągnęła umiarkowany potencjał ekologiczny, ze względu na występowanie w III klasie elementów biologicznych. Omawiana jednolita część wód została badana również w ramach monitoringu obszarów chronionych będących jednolitymi częściami wód, nie zostały spełnione

wymagania dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych.

Nazwa rzeki	Prosna	Niesób
Klasa elementów biologicznych	II	III
Klasa elementów hydromorfologicznych	II	II
Klasa elementów fizykochemicznych	II	PPD
Stan/potencjał ekologiczny	Dobry i powyżej dobrego	Umiarkowany
Stan chemiczny	Dobry	-
Stan ogólny	Dobry	zły

1.3.7. Ochrona Powietrza

Stan czystości powietrza na terenie gminy jest dobry. Zarówno w dziedzinie ochrony zdrowia jak i w zakresie ochrony roślin i ekosystemów, powietrze na terenie gminy zakwalifikowane zostało do III najlepszej klasy czystości. Mały wyjątek stanowi tu wskaźnik ozonu, który został zakwalifikowany do klasy I, nie ma on jednak decydującego wpływu na jakość. Największym zagrożeniem dla atmosfery jest emisja substancji szkodliwych, zarówno z procesów produkcyjnych jak i energetycznego spalania paliw stałych.

Do największego producenta emisji szkodliwych substancji zaliczyć możemy Pfleiderer Prospan S.A. Zgodnie z *Raportem o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2013 r.* Pfleiderer Prospan S.A. wyemitował w 2013 r. 320,27 Mg/a zanieczyszczeń, co klasyfikuje go na jedenastym miejscu wśród zakładów w województwie łódzkim, które w tym czasie wyemitowały największe ilości zanieczyszczeń. W wyniku procesów technologicznych Pfleiderer Prospan S.A. wprowadza do powietrza: tlenki siarki, azotu i węgla oraz substancje niebezpieczne, takie jak np. węglowodory aromatyczne, amoniak, chlorowodór czy chlor. Zakład posiada zezwolenie na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza, stosuje również szereg rozwiązań mających na celu ochronę powietrza. Na poszczególnych etapach procesu technologicznego eksploatowane są cyklony, multicyklony, filtry tkaninowe, filtrocyclony oraz filtry pulsacyjne (*Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów 2007-2013 r., Gmina Wieruszów, Urząd Miejski w Wieruszowie*). W wyniku szeregu inwestycji na każdym etapie procesu produkcyjnego, firma zmniejszyła emisję zanieczyszczeń w porównaniu do roku 2006 r o 32,7%.

Największe znaczenie dla jakości atmosfery na obszarach zurbanizowanych Gminy Wieruszów ma tzw. emisja niska z indywidualnych ogrzewań mieszkań. Emisja ta ma mały zasięg, jednakże powoduje powstawanie dużych stężeń zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia emitowane do powietrza pochodzą z następujących rodzajów działalności:

- wytwarzania energii cieplnej oraz zaopatrzenia w energię, wodę i gaz,
- z procesów technologicznych (przetwórstwa przemysłowego), w wyniku których emitowana jest szeroka gama zanieczyszczeń wynikających ze specyfiki tych procesów;
- z komunikacji, gdzie ze spalania paliw płynnych i gazowych uwalniane są zanieczyszczenia gazowe i pyłowe.

Znaczna część gospodarstw nie jest podłączona do zbiorczego systemu i korzysta z własnych pieców i kotłowni opalanych najczęściej węglem i drewnem. Do spalania używane są także różnego rodzaju odpady, co jest przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń, szczególnie uciążliwej w zabudowie zwartej.

Gmina prowadzi politykę zachęcającą mieszkańców do korzystania z paliw proekologicznych i w tym celu zgazyfikowała część miasta. Nieco mniejszym problemem z punktu widzenia lokalnych parametrów czystości powietrza jest niska emisja na terenach wiejskich. Zabudowa nie jest zwarta, przez co istnieją lepsze warunki przewietrzania i depozycji zanieczyszczeń, a co za tym idzie relatywnie niższe stężenia.

Istotnym problemem w przypadku niskiej emisji jest brak inwentaryzacji źródeł i wielkości emisji oraz danych o rodzaju i ilości stosowanych paliw (zachodzi obawa spalania odpadów pochodzenia komunalnego lub odpadów przemysłowych z małych zakładów). W celu ograniczenia powyższej emisji dokonywana jest kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie zawierania umów na odbieranie odpadów komunalnych z uprawnionymi podmiotami.

Charakterystyczną cechą niskiej emisji jest jej sezonowa zmienność. W okresach grzewczych notuje się wzrost emisji energetycznej w porównaniu do okresów ciepłych.

Emisja zanieczyszczeń z emitorów o niskiej wysokości w największym stopniu wpływa na czystość powietrza. Z reguły duża ilość tych emitorów i niekorzystne warunki rozprzestrzeniania na ograniczonym terenie kształtują poziom stężeń w ich najbliższym otoczeniu.

Drugim ważnym elementem niskiej emisji są zanieczyszczenia komunikacyjne obejmujące takie substancje jak: tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i alifatyczne, pyły, tlenek węgla, dwutlenek siarki, aldehydy. Emisja ta wraz z postępującym zwiększaniem się ilości pojazdów na szlakach komunikacyjnych, wykazuje tendencję wzrostową.

Przez teren Gminy Wieruszów przebiegają drogowe ciągi komunikacyjne, które powodują powstawanie nadmiernej emisji liniowej.

Stopień zanieczyszczenia atmosfery na danym obszarze kształtowany jest nie tylko przez źródła emisji tam zlokalizowane; duże znaczenie ma także emisja napływowa. Ważną rolę w przenoszeniu emisji odgrywają czynniki meteorologiczne i topograficzne. Monitoring pomiarowy emisji zanieczyszczeń powinien być wzbogacony metodami obliczeniowymi zdolnymi łączyć elementy meteorologiczne z wielkością emisji. Metody obliczeniowe stosowane do określania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powinny być udoskonalane jako przydatne dla rejonów o niewystarczająco rozwiniętej sieci punktów pomiarowych lub do weryfikacji i porównania stężeń uzyskanych drogą pomiarów.

Warunki topograficzne charakteryzujące się małym urozmaiceniem hipsometrycznym i stosunkowo niewielkim zalesieniem powodują podatność obszaru na napływ zanieczyszczeń wraz z masami powietrza z przeważających kierunków zachodnich i południowych. Z drugiej strony tak ukształtowane warunki naturalne powodują dobre przewietrzanie terenu województwa i brak „zalegania” zanieczyszczeń, które występowałyby w przypadku wyraźnych zagłębień typu niecki, doliny czy kotliny.

W tabeli poniżej przedstawiono klasyfikację strefy łódzkiej, do której należy Gmina Wieruszów z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji										
	NO ₂	SO ₂	CO	Pył PM 2,5	Pył PM 10	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Strefa łódzka	A	A	A	C	C	C	A	A	A	A	A

Źródło: Raport WIOŚ o stanie środowiska w województwie łódzkim w roku 2012

W świetle rocznej oceny jakości powietrza za 2014r. na terenie powiatu wieruszowskiego stwierdzono występowanie obszaru przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)piranu w pyłe PM10 (w Wieruszowie oraz na obszarach przygranicznych gmin ościennych) oraz poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 (wartość 24-godzinna – niewielki obszar w centrum Wieruszowa). W porównaniu z innymi gminami w województwie łódzkim, obszar przekroczeń poziomu dopuszczalnego PM10 w Wieruszowie jest bardzo mały. Ze względu na przekroczenie 24 godzinnej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)piranu w pyłe PM10 konieczne jest przeprowadzenie działań naprawczych na terenie miasta Wieruszowa.

W 2014r. podobnie jak w roku poprzednim nie wystąpiły przekroczenia poziomu docelowego ozonu ze względu na ochronę zdrowia. Było to związane z wystąpieniem niższych wartości temperatury, częstszymi opadami atmosferycznymi oraz zwiększonym zachmurzeniem w okresie wiosennym i letnim. W wyniku uśrednienia liczby dni z przekroczeniem maksymalnej dobowej, kroczącej średniej 8-godzinnej wartości stężenia ozonu z ostatnich 3 lat stwierdzono, że dla wszystkich stanowisk pomiarowych w województwie liczba ta jest niższa od dopuszczalnych 25 dni. W związku z powyższym w niniejszej ocenie rocznej, w ramach klasyfikacji jakości powietrza dla ozonu wg kryteriów dla ochrony zdrowia ponownie nadano klasę A. Natomiast podobnie jak w roku ubiegłym stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu, w wyniku czego nadano obu strefom oceny klasę D2. Przekroczenia występowały na obszarze prawie całego województwa łódzkiego. Ze względu na kryteria ochrony roślin przeprowadzona ocena podobnie jak w roku ubiegłym nie wykazała przekroczenia poziomu docelowego stężenia ozonu w powietrzu (wskaźnik AOT40). Przekroczony był jedynie poziom celu długoterminowego dla wskaźnika AOT40. Poziom wartości wskaźnika AOT40 w województwie od kilku lat utrzymuje się na poziomie poniżej docelowego. W wyniku uśrednienia wyników z ostatnich 5 lat obszar strefy łódzkiej zaklasyfikowano do klasy A. Dla pozostałych substancji w powietrzu (SO₂ oraz NO_x) ze względu na kryteria ochrony roślin podobnie jak w latach ubiegłych także nie stwierdzono potrzeby wykonania programu ochrony powietrza w strefie łódzkiej (źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2014r.)

1.3.8. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Z dniem 1 stycznia 2012 r. władztwo nad wytworzonymi na terenie gminy odpadami komunalnymi przekazane zostało gminom, na które nałożono wiele dodatkowych obowiązków i uprawnień w zakresie zorganizowania gminnego systemu gospodarowania odpadami

komunalnymi. Wszystkie gminy zostały zobligowane do zorganizowania nowego systemu odbioru odpadów komunalnych w oparciu o szereg uchwał, które musiały zostać podjęte do końca 2012 r. Na sesji Nr XXIX Rady Miejskiej w Wieruszowie, w dniu 28 grudnia 2012 r., został ustalony m.in.: – sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych, – metoda opłaty za gospodarowanie odpadami oraz stawki tej opłaty, – sposób wnoszenia opłaty na rzecz gminy, – wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którą właściciele nieruchomości musieli złożyć do Urzędu Miejskiego w Wieruszowie do końca kwietnia 2013 r.

Od 1 lipca 2013 r. to gmina objęła wszystkich właścicieli nieruchomości nowym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. W efekcie gmina podjęła szereg uchwał stanowiących o nowym systemie, przewidzianych zgodnie z ustawą do podjęcia przez Radę Miejską w Wieruszowie, tak, aby wypracować możliwie najlepszy system gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniający objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych oraz wyłoniła, w drodze przetargu, podmiot, który miał świadczyć usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Ponadto na terenie Gminy Wieruszów został utworzony Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK. W ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranej od mieszkańców gminy Wieruszów, istnieje możliwość bezpłatnego dostarczenia we własnym zakresie, tzw. odpadów problemowych. PSZOK zlokalizowany jest na terenie składowiska odpadów komunalnych w Teklinowie.

Wśród zadań gminy, w ramach utrzymania czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenia warunków do ich realizacji, ustawa o utrzymaniu czystości wskazuje również w art. 3 ust. 1 pkt 8 na prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Zadanie to jest konieczne do realizacji nie tylko z uwagi na wskazanie go w ustawie, jako obowiązkowe, lecz również z uwagi na konieczność edukowania społeczeństwa w zakresie zasad funkcjonowania nowego systemu oraz zasad i konieczności segregacji odpadów. Na stronie internetowej Gminy Wieruszów www.wieruszow.pl na bieżąco aktualizowana jest zakładka „Gospodarka odpadami”, w której zamieszczano m.in. informacje dotyczące nadchodzących zmian w systemie odbioru odpadów, odnośniki do wszystkich aktów prawa miejscowego kształtujących nowy system, druk deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi z przydatnymi do jej wypełnienia informacjami oraz harmonogramy odbioru odpadów. Zakładka ta jest istotnym narzędziem umożliwiającym komunikację z mieszkańcami gminy.

W ramach edukacji ekologicznej realizowanej przez gminę, w dniu 1.06.2014 r., na terenie boiska przy Szkole Podstawowej im J. Korczaka w Wieruszowie, Gmina Wieruszów zorganizowała również pierwszy Miejski Piknik Ekologiczny, którego celem było rozpowszechnienie wiedzy na temat ochrony środowiska, zasad i potrzeb sortowania śmieci oraz promowania zachowań proekologicznych wśród mieszkańców gminy. Organizatorzy przygotowali liczne atrakcje zgodnie z zasadą edukacja przez zabawę.

Inną formą edukacji ekologicznej było zrealizowanie spektaklu teatralnego dla dzieci, z myślą o upowszechnianiu wiedzy ekologicznej wśród najmłodszych mieszkańców. W dniu 8 czerwca 2015 r., w Publicznym Przedszkolu Samorządowym nr 1 oraz w Publicznym Samorządowym Przedszkolu nr 3 w Wieruszowie odbyły się spektakle teatralne o tematyce ekologicznej pt. „Jaś i Małgosia” w wykonaniu aktorów ze Studia Małych Form Teatralnych SZTUKA z Trzebini.

W trakcie spektaklu dzieci mogły poznać istotne treści dotyczące troski o czystość środowiska. W fabułę przedstawienia wplecione były podstawowe terminy i pojęcia ekologiczne, a melodyjna muzyka, liczne piosenki i bajkowa scenografia, zrozumiała nawet dla najmłodszego widza akcja, to najważniejsza zaleta tej sztuki. Dzieci chętnie i czynnie uczestniczyły w spektaklu, aktorzy starali się zaangażować dzieci do wspólnej zabawy zgodnie z zasadą edukacja przez zabawę.

Planowaną inwestycją w przyszłych latach jest rozbudowa składowiska odpadów w Teklinowie. Inwestycja ta, rozpoczęła się w 2010 i była realizowana przez Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., natomiast od stycznia 2013 r. zarządcą terenu, na którym znajduje się składowisko odpadów jest EKO-REGION Sp. z o.o. na podstawie umowy użyczenia. Składowisko to jest uwzględnione w obowiązującym Planie Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2012 jako zastępcza instalacja do obsługi regionu II gospodarki odpadami. W Planie Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2016 planuje się uwzględnienie instalacji w Teklinowie jako Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych.

Z dniem 1 lutego 2015 r., weszła w życie ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 87), która wprowadziła szereg zmian. Z uwagi na to konieczne jest przeanalizowanie obowiązujących przepisów, aktów prawa miejscowego oraz funkcjonującego na obszarze gminy systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w celu dostosowania go do znowelizowanej ustawy.

Zgodnie z art. 11 tej ustawy dotychczasowe akty prawa miejscowego wydane na podstawie art. 4, art. 61, art. 6n, art. 6r ust. 3 i 4 ustawy zmienianej zachowują moc na okres na jaki zostały wydane jednak nie dłużej niż przez 18 miesięcy od dnia wejścia w życie powołanej ustawy, t.j. do końca lipca 2016 r.

Ponadto nowelizacja ustawy nałożyła na radę gminy nowy obowiązek uchwalenia ryczałtowej stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za rok od domu letniskowego lub od innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Ryczałtowa stawka opłaty jest ustalana jako iloczyn średniej ilości odpadów powstających na nieruchomościach, o których mowa powyżej, na obszarze gminy, wyrażonej w liczbie pojemników oraz stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi o której mowa w art. 6k ust. 1 pkt 2 ustawy, to jest ustalonej, w drodze uchwały, stawki opłaty za pojemnik o określonej pojemności. Konsekwencją ustalenia ryczałtowej stawki opłaty za rok od domu letniskowego lub od innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku jest konieczność określenia, w drodze uchwał, terminu, częstotliwości i trybu uiszczania tej opłaty oraz wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Dodatkowo znowelizowana ustawa narzuca zwiększenie częstotliwości odbierania odpadów komunalnych i jednocześnie dopuszcza zróżnicowanie częstotliwości odbierania odpadów w szczególności w zależności od ilości wytwarzanych odpadów i ich rodzajów, z tym że w okresie od kwietnia do października częstotliwość odbierania zmieszanych odpadów komunalnych oraz bioodpadów stanowiących odpady komunalne nie może być rzadsza niż raz na tydzień z budynków wielolokalowych i nie rzadsza niż raz na dwa tygodnie z zabudowy jednorodzinnej; w przypadku gmin wiejskich oraz części wiejskiej gmin miejsko-wiejskich częstotliwość odbierania zmieszanych odpadów komunalnych oraz bioodpadów stanowiących odpady komunalne może być rzadsza.

Zmiana częstotliwości odbierania odpadów komunalnych związana jest ze zmianą uchwały w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie oraz szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Uchwały te zostały podjęte przez Radę Miejską w Wieruszowie na sesji w dniu 28 sierpnia 2015 r. i będą obowiązywały od stycznia 2016 r.

Istotnym problemem na obszarze gminy są dzikie wysypiska śmieci. Konieczna jest zatem kontynuacja kampanii informacyjnej wśród społeczeństwa w zakresie szeroko rozumianej ekologii.

W dniu 30.10.2014 r. Rada Miejska w Wieruszowie podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Wieruszów na lata 2014-2032”. Główne cele ww programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium Gminy oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Program wskazuje między innymi cele i zadania a także ramy prawne w odniesieniu do zagadnień gospodarowania azbestem. Program wskazuje ponadto aktualny stan w zakresie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wieruszów oraz określa harmonogram realizacji działań.

1.3.9. Hałas

Jednym z czynników ujemnie wpływających na środowisko naturalne i stan zdrowia ludzi jest hałas. Dostępne dane literaturowe mówią, że ok. 1/3 mieszkańców Polski narażona jest na jego ponadnormatywne oddziaływanie. Oczywiście wartość ta jest zróżnicowana dla poszczególnych regionów Polski i zdecydowanie wyższa dla mieszkańców dużych miast.

Z powodu indywidualnego odbioru hałasu oraz odczuwania jego skutków, trudno jest jednoznacznie ocenić jego wpływ na zdrowie człowieka. Powszechnie uważa się, że na terenach, gdzie przeciętny poziom hałasu jest niższy od 55 dB, oddziaływanie hałasu nie stwarza problemów. Wyraźnie niekorzystne oddziaływanie pojawia się powyżej 65 dB. W Wieruszowie mamy do czynienia ze źródłami emisji hałasu związanymi z komunikacją (drogową i kolejową), przemysłem oraz pracą linii energetycznych. Najistotniejsze jest zagrożenie hałasem komunikacyjnym, głównie komunikacją drogową.

Największe zagrożenie dla klimatu akustycznego miasta stanowią główne trasy komunikacyjne. Decydujący wpływ na wartość emitowanego hałasu mają: natężenie ruchu pojazdów, udział pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu, średnia prędkość ruchu. Z danych GUS wynika, że od lat systematycznie rośnie liczba zarejestrowanych pojazdów. W 2012 roku na terenie Powiatu Wieruszowskiego było zarejestrowanych 33 669 pojazdów, w porównaniu do roku wcześniejszego liczba ta wzrosła o 1 080 pojazdów.

Na terenie gminy zlokalizowana jest droga nr 8 Warszawa – Wrocław - Kudowa Zdrój, która jest źródłem sporych zagrożeń akustycznych. W 2014 r oddano do użytku odcinek drogi ekspresowej S-8 Wrocław –Łódź- Warszawa. Ostatnie dane monitoringowe w gminie zostały wykonane w 2007 roku. Pomiary hałasu zostały wykonane w sąsiedztwie drogi nr 8. W ciągu dnia (w godzinach od 6-22) wartości w 4 punktach pomiarowych wyniosły od 66,2 do 72,3 dB, natomiast w porze nocnej (w godzinach od 23-6) od 64,8 do 70,8 dB. Jeden punkt pomiarowy był zlokalizowany za ekranem akustycznym i w porze dnia wartość pomiaru była równa 53,5 dB

natomiast w nocy 51,1 dB. W latach 2007-2009 wybudowano ekrany akustyczne w miejscach przekroczeń dopuszczalnego hałasu (m.in. skrzyżowanie drogi krajowej nr 8 z drogą wojewódzką nr 450 (rondo) od strony zabudowy mieszkaniowej Wieruszowa, od ulicy Kuźnickiej). Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu zaobserwować można również na pozostałych drogach przebiegających przez miasto (m.in. na ul. Warszawskiej, ul. Wieluńskiej, ul. Rynek czy ul. Kępińskiej).

Działania zmierzające do zmniejszenia natężenia hałasu powinny koncentrować się na:

- utrzymaniu jezdni w należyłym stanie,
- stosowanie przy budowie oraz modernizacji dróg tzw. cichych nawierzchni,
- zagospodarowanie dróg przynajmniej pasami zieleni izolacyjnej,
- eliminowaniu z ruchu będących w złym stanie technicznym nie odpowiadających normom pojazdów mechanicznych,
- kontrolowaniu przestrzegania dopuszczalnych prędkości oraz ładowności pojazdów,
- budowie obwodnic dla miejscowości szczególnie narażonych na hałas pojazdów tranzytowych.
- budowie ekranów akustycznych o właściwościach pochłaniających i odbijających (wysokość ekranów: 5-6 m), Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w celu ograniczenia emisji hałasu wybudowała ekrany akustyczne prze drodze krajowej nr 8, w sąsiedztwie osiedla domów jednorodzinnych, przy ul. Kordeckiego i Krasickiego oraz na skrzyżowaniu drogi nr 8 z drogą nr 450. Ekrany akustyczne, aby spełniały swoją rolę muszą być wybudowane w sposób ciągły. Jeżeli zostaje przerwana ciągłość (np. przy skrzyżowaniach) ekrany akustyczne nie spełniają swojego zadania.

Przez Wieruszów przebiega linia kolejowa relacji Herby Nowe – Kępno. Ze względu na niewielki ruch na tej trasie, natężenie hałasu pochodzącego z przejazdu pociągów nie jest nadmiernie uciążliwe.

Hałas przemysłowy

Wpływ na klimat akustyczny w mieście mają wszystkim zakłady przemysłowe i inne podmioty gospodarcze (małe przedsiębiorstwa i zakłady rzemieślnicze), zlokalizowane często wśród zabudowy mieszkalnej. Te ostatnie są źródłem hałasu stwarzającego uciążliwości lokalne, głównie dla okolicznych mieszkańców. Do największych zakładów przemysłowych znajdujących się na terenie gminy zalicza się Pfleiderer Prospan S.A., Helvetia Meble. Położenie zakładu z dala od siedzib ludzkich, czyli terenów chronionych, powoduje, iż jego oddziaływanie na ludzi nie jest znaczące. Nie stwierdzono również przekroczenia dopuszczalnych norm poziomu hałasu w środowisku przez zakład.

Większość zakładów na terenie gminy ma uregulowany stan formalnoprawny w zakresie emisji hałasu do środowiska. W decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska nałożono obowiązki ograniczające emisję hałasu do środowiska, a stały nadzór kontrolny Inspekcji Ochrony Środowiska obliuguje jednostki do dotrzymania warunków korzystania ze środowiska.

1.3.10. Odnawialne źródła energii

W 2009 r. weszła w życie Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE, która zobowiązuje państwa UE do promowania, zachęcania i wspierania inwestycji w źródła energii odnawialnej. Na szczeblu krajowym działania te zostały ujęte w ramy „Polityki

energetycznej Polski do 2030 r.”, która zwraca uwagę na istotną rolę rozwoju energii odnawialnej, wyznaczając główne cele w tym zakresie:

- wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku.
- osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji
- ochronę lasów przed nadmiernym eksploatowaniem , w celu pozyskania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE , w tym biopaliw , tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną a rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną
- wykorzystanie do produkcji energii istniejących urządzeń piętrzących, stanowiących własność Skarbu Państwa ,
- zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej, opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

Zgodnie z założeniami polityki energetycznej państwa , władze lokalne , w jak najszerszym zakresie powinny uwzględniać źródła odnawialne w bilansie energetycznym gminy. Instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii z natury mają na ogół charakter lokalny i nie wymagają tworzenia scentralizowanej infrastruktury technicznej, a zważywszy na ich rozproszony charakter oraz ogólną dostępność, energetyka odnawialna może stać się czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy na poziomie regionalnym.

Korzyści z wykorzystania OZE mają charakter ekonomiczny i społeczny. Są to:

- zmniejszenie zapotrzebowania na paliwa kopalne
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń , w szczególności dwutlenku węgla i siarki
- wzrost bezpieczeństwa energetycznego gminy
- niższe koszty eksploatacji
- racjonalne zagospodarowanie odpadów
- rozwój gospodarczy regionu, aktywizacja lokalnej społeczności, tworzenie miejsc pracy
- możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych
- promocja gminy w kraju i za granicą

Udział energii ze źródeł odnawialnych w pozyskaniu energii pierwotnej wciąż wzrasta. Wg Urzędu Regulacji Energetyki w 2013 r w skali kraju wyniósł on 11,9%.

Ustawa z dnia 16 stycznia 2015 r. o odnawialnych źródłach energii wprowadza zasadnicze zmiany w systemie wsparcia energii wytwarzanej z OZE. Dotychczas rynek ten był regulowany ustawą Prawo energetyczne. Jedną z najważniejszych zmian jest odejście od systemu świadectw pochodzenia energii na system aukcyjny, wprowadzenie odrębnych regulacji dla mikroinstalacji w postaci możliwości rozliczania się ich właścicieli z właściwymi przedsiębiorstwami energetycznymi na zasadzie „net-metering”, czyli rozliczenia netto. Ustawa wprowadza także system taryf gwarantowanych dla najmniejszych wytwórców energii z OZE – mikroprosumentów eksploatujących instalacje o mocach poniżej 10kW.

Energia wodna

Na terenie gminy znajdują się trzy elektrownie wodne:

- MEW Kowalówka na rzece Prośnie o mocy 126 kW (turbiny Francisa i Kaplana),
- MEW Mesznary na rzece Prośnie o mocy 132 kW (turbina Kaplana),

- MEW Wieruszów na rzece Prośnie o mocy 55 kW (turbina Francisa,

W Mesznarach następuje pobór wód rzeki Młynówki na jazie Pomłyńskim w maksymalnej ilości 5,1 m³/s w celu zasilania elektrowni wodnej na rzece Prośnie, na której następuje piętrzenie jej wód za pomocą jazu Mesznary. W Wieruszowie następuje pobór wody rzeki Proсны na jazie Wieruszów w maksymalnej ilości 2,8 m³ /s w celu zasilania elektrowni wodnej na stopniu Wieruszów w km 142+600 rzeki Proсны. W Kowalówce następuje piętrzenie wody z rzeki Proсны w km 137 + 450 na potrzeby Małej Elektrowni Wodnej za pomocą jazu „Kowalówka” w maksymalnej ilości 6,21 m³ /s i pobór wody z rzeki Młynówki na potrzeby zasilania stawu rybnego w okresie od 25 do 31 marca każdego roku w ilości 0,045 m³ /s. Mała Elektrownia Wodna w Kowalówce wytwarza energię elektryczną w ilości około 310 MWh rocznie. Aktualnie na terenie gminy nie jest planowana lokalizacja kolejnej elektrowni wodnej.

Potencjał zasobów energii słonecznej

Warunki słoneczne Województwa Łódzkiego, w tym Gminy Wieruszów, są zbliżone do warunków panujących na większości obszaru Polski. Na tym terenie energia promieniowania słonecznego może być wykorzystywana do wytwarzania ciepłej wody użytkowej – instalacje z kolektorami słonecznymi, ogrzewania budynków systemem czynnym, uzyskiwania energii elektrycznej z ogniw fotowoltaicznych.

Geograficzne położenie województwa w średnich szerokościach geograficznych powoduje, że istnieje bardzo znacząca różnica pomiędzy ilością dostępnej energii w okresie wiosenno-letnim wobec okresu jesienno-zimowego. Stąd też oraz z właściwości technicznych kolektorów (systemów pozyskiwania energii cieplnej z promieniowania słonecznego) wynika, że celowe byłoby instalowanie kolektorów o takiej mocy, aby zapewniały potrzebną energię cieplną (np. na ogrzewanie wody użytkowej) w okresie wiosenno – letnim. Mała ilość potencjalnie dostępnej energii w okresie jesienno – zimowym w połączeniu z nie do końca określonym, ale istotnym spadkiem sprawności tego typu systemów w okresie zimy mogłoby powodować powstawanie niedoborów energii. Stąd też system pozyskiwania energii słonecznej może jedynie uzupełniać bardziej tradycyjne ogrzewanie, które powinno być tak dobrane, aby móc zapewniać całkowite zapotrzebowanie na energię cieplną.

Biorąc pod uwagę niezwykle dynamiczny rozwój technologii fotowoltaicznych oraz ich dostępność cenową, budowa takich systemów na terenie gminy jest uzasadniona.

Coraz szersze zastosowanie znajdują układy hybrydowe, wykorzystujące panele fotowoltaiczne i turbiny wiatrowe do zasilania oświetlenia ulicznego . Rozwiązania takie przynoszą wymierne korzyści w postaci zmniejszenia kosztów energii elektrycznej, możliwość oświetlenia pojedynczych obiektów znacznie oddalonych od sieci energetycznych, wyeliminowanie okablowania naziemnego i podziemnego, eliminację transformatorów i przełączników, zwiększenie widoczności i bezpieczeństwa , bezobsługowość.

Z uwagi na warunki panujące w Gminie Wieruszów, istnieje możliwość praktycznego wykorzystania energii promieniowania słonecznego do podgrzewania wody w budynkach mieszkalnych, gospodarstwach rolnych, obiektach użyteczności publicznej.

W Powiatowym Centrum Medycznym – NZOZ Szpital Powiatowy Wieruszów przy ul. Warszawskiej 104 funkcjonuje , uruchomiona w 2003 r. instalacja kolektorów słonecznych o pow. 51,8 m².

W Gminie Wieruszów w zmodernizowanej oczyszczalni ścieków zainstalowano nowoczesną technologię m.in. suszarnię osadów wykorzystującą w głównej mierze energię słoneczną.

W planach inwestycyjnych podmiotów prywatnych znajdują się:

- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 612) – 6250 szt paneli o mocy do 2 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 343) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Pieczyska (dz. 349 i 350) – 4200 szt paneli o mocy do 1 MW
- instalacja fotowoltaiczna Mieleczynek (dz. 31/2) – powierzchnia 0,499 ha i o mocy do 0,5 MW

Potencjał zasobów energii geotermalnej

W Polsce istnieją bogate zasoby energii geotermalnej, szacowane na poziomie 1512 PJ/rok, co stanowi około 30% krajowego zapotrzebowania na ciepło.

Wody geotermalne na terenie Województwa Łódzkiego występują w 4 okręgach:

- grudziądzko-warszawskim,
- szczecińsko-łódzkim
- przedsudecko-północnoświętokrzyskim
- sudecko-świątokrzyskim.

Gmina Wieruszów położona jest w okręgu przedsudecko-północnoświętokrzyskim.

Warstwy wodonośne w osadach dolnej kredy swoim zasięgiem obejmują przeważającą część Województwa Łódzkiego. Rozkład temperatur tych wód na obszarze województwa mieści się w zakresie od wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają ponad 100.

Potencjalne zasoby energii cieplnej zawartej w wodach geotermalnych na terenie Powiatu Wieruszowskiego są najmniejszymi zasobami wśród powiatów Województwa Łódzkiego.

W przypadku ewentualnego ciepłowniczego wykorzystania wód geotermalnych możliwości złożowe, zasadność techniczna i opłacalność ekonomiczna pozostawać muszą każdorazowo do indywidualnego rozpatrzenia, w zależności od parametrów wody (wydajność, temperatura).

I indywidualnego zaprojektowania (ilość i rodzaj obiektów, ewentualne powiązanie z innymi źródłami energii).

Podjęcie decyzji odnośnie budowy na terenie gminy instalacji wykorzystujących wody geotermalne wymaga przeprowadzenia kosztownych badań. Ich wykonanie wymaga uzyskania wsparcia finansowego.

Na terenie gminy możliwe i w pełni uzasadnione jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu pomp ciepła. Urządzenia tego typu mają zastosowanie w budownictwie jednorodzinnych budynkach publicznych na terenach o rozproszone zabudowie.

Potencjał zasobów energii z biomasy i biogazu

Biogaz jest zaliczany do odnawialnych źródeł energii. Jest pozyskiwany podczas beztlenowej fermentacji biomasy roślinnej, odchodów zwierzęcych, odpadów organicznych lub osadu ze ścieków.

Biogaz to mieszanina gazowa, składająca się głównie z metanu i dwutlenku węgla (skład jest uzależniony od substratów wykorzystanych do jego produkcji).

Biogaz do celów energetycznych produkowany jest w biogazowniach. Największe możliwości produkcji biogazu mają duże gospodarstwa rolne, specjalizujące się w produkcji zwierzęcej, w których uzyskuje się gnojowicę.

Typowe przykłady zastosowania biogazu to:

- produkcja energii elektrycznej w silnikach iskrowych i turbinach
- produkcja energii cieplnej w przystosowanych kotłach gazowych
- produkcja energii elektrycznej i cieplnej w jednostkach skojarzonych
- dostarczanie gazu wysypiskowego do sieci gazowej
- wykorzystanie gazu jako paliwa do silników trakcyjnych / pojazdów
- wykorzystanie gazu w procesach technologicznych np. w produkcji metanolu.

W Polsce niemal każda budowa biogazowni rolniczej wywołuje protesty społeczności lokalnej, przede wszystkim ze względu na obawy związane z wydzielaniem się odoru. Ryzyko to można zminimalizować przez odpowiednie zaprojektowanie biogazowni.

Na terenie Województwa Łódzkiego funkcjonują 3 elektrownie biogazowe o mocy 3.353 MW wykorzystujące biogaz z oczyszczalni ścieków, 2 o mocy 2.498 MW – biogaz rolniczy oraz 5 o mocy 4.146 MW – biogaz składowiskowy. Żadna z tych instalacji nie jest zlokalizowana w Powiecie Wieruszowskim.

Aktualnie nie jest też planowana budowa biogazowni na terenie Gminy Wieruszów. Jednak Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów nie wyklucza możliwości budowy takiej instalacji.

Biomasa wykorzystywana energetycznie w Polsce pochodzi z rolnictwa i leśnictwa. Wykorzystywane rodzaje biomasy to drewno odpadowe w leśnictwie i przemyśle drzewnym, produkty uboczne i odpadowe rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz gospodarki komunalnej a także uprawy energetyczne.

Planując wykorzystanie biomasy w produkcji energii, należy wziąć pod uwagę bariery ograniczające jej wykorzystanie:

- dość niska wartość opału
- duże zawartości wilgoci, zależnie od rodzaju biomasy i okresu jej sezonowania
- wysoka zawartość substancji lotnych, powodująca problemy w kontrolowaniu spalania
- trudności w dozowaniu paliwa wynikające z postaci biomasy
- duża powierzchnia składowania i trudności z transportem, wynikające z małej gęstości nasypowej
- trudność w utrzymaniu stałej jakości paliwa
- duża zawartość związków alkaicznych takich jak potas, chlor, fosfor, wapń – prowadząca do narastania agresywnych osadów w kotle
- koszty pozyskiwania i transportu

Z punktu widzenia emisji zanieczyszczeń, najważniejszą cechą biomasy jest zerowa zawartość dwutlenku węgla, ponieważ ilość tej substancji jest całkowicie akumulowana w procesie fotosyntezy. Obok konieczności ochrony klimatu za wykorzystaniem biomasy przemawia nadprodukcja żywności i bezrobocie na wsi.

Zwiększenie wykorzystania biomasy pochodzącej z upraw energetycznych wymaga utworzenia całego systemu obejmującego produkcję, dystrybucję i wykorzystanie biomasy. Tak

więc należy ukierunkować działania nie tylko na zakładanie plantacji, ale też zapewnienie systemu magazynowania i dystrybucji paliwa oraz efektywnego wykorzystania biomasy.

Biomasa pochodząca z plantacji roślin energetycznych może być przeznaczona do produkcji energii elektrycznej lub ciepłej a także do wytwarzania paliwa ciekłego lub gazowego.

Uprawa roślin energetycznych może zaabsorbować wolne zasoby siły roboczej i przyczynić się do tworzenia niezależnych lokalnych rynków energii.

Drewno odpadowe z lasów jest materiałem energetycznym wykorzystywanym w domowych kominkach i piecach na drewno, w kotłowniach komunalnych i zakładowych. Na terenie powiatu wieruszowskiego istnieje dobrze rozwinięty przemysł wykorzystujący drewno do produkcji. Odpady drzewne są wykorzystywane zarówno do zaspokojenia własnych potrzeb energetycznych przedsiębiorstw jak i do dalszej odsprzedaży.

Słoma, produkt uboczny w produkcji roślinnej, stanowi podstawową biomasę odpadową wytwarzaną w rolnictwie. Powstawaniu jej nadwyżek sprzyja wysoki udział zbóż w uprawach oraz odchodzenie od systemu ściółkowego w produkcji zwierzęcej.

Na terenie Gminy Wieruszów w zakładzie Pfeleiderer Prospan S.A. jest zlokalizowana kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz oraz energię biomasy.

Z punktu widzenia wytycznych i kierunków rozwoju w zakresie OZE Unii Europejskiej, Polski oraz możliwości współfinansowania wykorzystania alternatywnych źródeł energii, zasadne wydaje się wspieranie wykorzystywania tych źródeł przez mieszkańców Wieruszowa oraz w budynkach publicznych .

II. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

2.1. Infrastruktura techniczna

2.1.1. Stan systemu komunikacji - drogi

Układ drogowy obsługujący gminę i zapewniający jej powiązania komunikacyjne z obszarem zewnętrznym tworzą następujące drogi:

- droga ekspresowa S8 o znaczeniu międzywojewódzkim relacji Warszawa – Łódź - Wrocław
- droga krajowa nr 8 o znaczeniu międzyregionalnym relacji Warszawa – Piotrków – Wrocław, o długości w granicach gminy 8,8 km, przebiega z zachodu na wschód,
  - droga wojewódzka nr 450 relacji granica województwa – Wyszaków – Wieruszów – granica województwa, o długości w granicach gminy 13,6 km, przebiega z północy na południe,
  - drogi powiatowe o numerach i relacjach:
    - 4507E – Wieluń (ul. Wojska Polskiego) – Turów – Parcice – Klatka;
    - 4701E – Wieruszów – Wygoda – Kuźnica Bobrowska;
    - 4702E – Wyszaków – Morawin – Bobrowniki;
    - 4703E – Wyszaków – Osiek;
    - 4704E – Wieruszów (ul. Ostrzeszowska, ul. Teklinowska) – Jutrków – Torzeniec;

- 4705E – Wieruszów – Marianów – Teklinów;
- 4706E – Wieruszów – Cieszęcin – Osiek–Węglewice – gr. woj. Wielkopolskiego–Dębicze;
- 4708E – Wieruszów (ul. Fabryczna, ul. Marianów) – Galewice – Biadaszki–Mielcuchy;
- 4714E – Wieruszów (ul. Bolesławiecka) – Mieleszyn – Bolesławiec – Chróścín;
- 4718E – Kuźnica Skakawska – Biadaszki – Piaski;
- 4721E – Nowy Ochędzyn – Przywory – Mieleszyn,
- 4729E – od drogi nr 8 – Wieruszów (ul. Warszawska, ul. Rynek, ul. Wrocławska, ul. Podzamcze, ul. Kępińska) – Kuźnica Skakawska;
- 4731E – Wieruszów (ul. Kopernika, ul. Cmentarna);
- 4733E – Wieruszów (ul. Wieluńska, ul. Kordeckiego).

Długość dróg powiatowych w granicach gminy wynosi 51,79 km. Część dróg powiatowych posiada niższe parametry techniczne od normatywnych jak również część odcinka drogi wojewódzkiej nie spełnia parametrów odcinka tej klasy drogi (przede wszystkim ze względu na tęczniową i gruntową nawierzchnię).

Uzupełnienie układu dróg krajowych i powiatowych stanowią drogi gminne, które zapewniają dojazdy i obsługę wewnętrzną gminy. Układ dróg gminnych tworzą drogi publiczne gminne numerowane.

Poza klasą dróg publicznych znajdują się inne drogi ogólnodostępne nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych ,a w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, które są drogami wewnętrznymi. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą asfaltową, z kostki kamiennej i betonowej, część dróg nawierzchnię gruntową. Drogi wewnętrzne są o nawierzchni z kostki betonowej, nawierzchni utwardzonej kamieniem i o nawierzchni gruntowej. Gęstość dróg znaczenia lokalnego jest wystarczająca dla zapewnienia wewnętrznej obsługi komunikacyjnej gminy.

Mankamentem natomiast są parametry techniczne i stan techniczny układu, przede wszystkim w zakresie o nie normatywnych szerokościach jezdni, korony drogi i szerokości pasa drogowego w liniach rozgraniczających, a także rodzaju i stanu nawierzchni jezdni. Drogi gminne na terenie Gminy Wieruszów stanowią 124,17 km i są to:

- droga Nr 118012E relacji (Mieleszyn) - gr. gm. Bolesławiec - Mieleszynek;
- droga Nr 118151E relacji Wyszánów - Mieczków,
- droga Nr 118152E relacji Wyszánów. ul. Strumykowa, ul. Szkolna,
- droga Nr 118153E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego – (Torzeniec),
- droga Nr 118154E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno)
- droga Nr 118155E relacji Lubczyzna - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno),
- droga Nr 118156E relacji Wesoła - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego,
- droga Nr 118157E relacji Mirków - Teklinów,
- droga Nr 118158E relacji Teklinów - Nawrotów - Teklinów,
- droga Nr 118159E relacji Teklinów - Nawrotów - (Świba) - Wieruszów,
- droga Nr 118160E relacji Dobrydział - gr. woj. wielkopolskiego - (Świba),
- droga Nr 118161E relacji (Donaborów) - Dobrydział - Skakawa,

- droga Nr 118162E relacji Św. Roch - Kuźnica Skakawska,
- droga Nr 118163E relacji Wieruszów - Kuźnica Skakawska - Klatka,
- droga Nr 118164E relacji Wieruszów - Mesznary - Mieleszynek,
- droga Nr 118165E relacji Wieruszów - Mesznary,
- droga Nr 118166E relacji Pieczyska - Grzeška - Klatka,
- droga Nr 118167E relacji Chobanin - Pieczyska,
- droga Nr 118168E relacji Pieczyska - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118169E relacji Chobanin - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118170E relacji Klatka - Kowalówka - Lubczyna,
- droga Nr 118171E relacji Kowalówka - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118172E relacji Pieczyska - Wieruszów - Marianów,
- droga Nr 118173E relacji Wieruszów - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118174E relacji Pieczyska - Marianów - gr. m. Wieruszów,
- droga Nr 118404E relacji Wieruszów (ul. Jana Pawła II, ul. Świerczewskiego, ul. Waryńskiego);
- droga Nr 118175E relacji Mirków - Polesie,
- droga Nr 118176E relacji Sopol - Kowalówka,
- droga Nr 118177E relacji Mirków - Sopol,
- droga Nr 118178E relacji Lubczyna - PGR - Lubczyna,
- droga Nr 118179E Pieczyska, ul. Podmiejska,
- droga Nr 118180E Wyszaków, ul. Spokojna,
- droga Nr 118182E relacji droga przez Polesie,
- droga Nr 118209E relacji (Ochędzyn Stary) - gr. gm. Sokolniki - Pieczyska,
- droga Nr 118291E relacji (Kostrzewy) - gr. gm. Galewice - Cieszęcín - Cieszęcín wieś,
- droga Nr 118159E Wieruszów, ul. Ostrzeszowska,
- droga Nr 118174E Wieruszów, ul. Leśna
- droga Nr 118351E Wieruszów, ul. Akacyjowa, ul. Szpitalna,
- droga Nr 118352E Wieruszów, Al. Jacka i Agatki,
- droga Nr 118353E Wieruszów, ul. Brzozowa, ul. Lipowa,
- droga Nr 118354E Wieruszów, ul. Braci Polaków,
- droga Nr 118355E Wieruszów, ul. Broniewskiego,
- droga Nr 118356E Wieruszów, ul. Buczka, ul. 19 Stycznia, ul. Okrzei,
- droga Nr 118357E Wieruszów, ul. Ciasna,
- droga Nr 118358E Wieruszów, ul. Ciemna,
- droga Nr 118359E Wieruszów, ul. 25-lecia PRL,
- droga Nr 118360E Wieruszów, ul. Kaliska,
- droga Nr 118361E Wieruszów, ul. Kasztanowa,
- droga Nr 118362E Wieruszów, ul. Kochanowskiego,
- droga Nr 118363E Wieruszów, ul. Konopnickiej,
- droga Nr 118364E Wieruszów, ul. Krótka, ul. Nowotki
- droga Nr 118365E Wieruszów, ul. Kwiatowa, ul. Modrzewiowa, ul. Klonowa,
- droga Nr 118366E Wieruszów, ul. Mała,
- droga Nr 118367E Wieruszów, ul. Cmentarna,

- droga Nr 118368E Wieruszów, ul. Handlowa,
- droga Nr 118369E Wieruszów, ul. Orzeszkowej,
- droga Nr 118370E Wieruszów, ul. PKWN,
- droga Nr 118371E Wieruszów, ul. Spółdzielcza,
- droga Nr 118372E Wieruszów, ul. Poprzeczna,
- droga Nr 118373E Wieruszów, ul. Prusa, ul. Osiedlowa,
- droga Nr 118374E Wieruszów, ul. Przechodnia,
- droga Nr 118805E Wieruszów, ul. Szkolna,
- droga Nr 118375E Wieruszów, ul. Przejazd,
- droga Nr 118376E Wieruszów, ul. Sienkiewicza, ul. Wiśniowa,
- droga Nr 118377E Wieruszów, ul. Słoneczna,
- droga Nr 118378E Wieruszów, ul. Spacerowa,
- droga Nr 118379E Wieruszów, ul. Witosa,
- droga Nr 118380E Wieruszów, ul. Wschodnia,
- droga Nr 118381E Wieruszów, ul. Zachodnia,
- droga Nr 118382E Wieruszów, ul. Zielona,
- droga Nr 118383E Wieruszów, ul. Bareły,
- droga Nr 118384E Wieruszów, ul. Ustronna,
- droga Nr 118385E Wieruszów, ul. Rynek,
- droga Nr 118386E Wieruszów, ul. Świerczewskiego,
- droga Nr 118387E Wieruszów, ul. Dąbrowskiego,
- droga Nr 118388E Wieruszów, ul. Kilińskiego,
- droga Nr 118389E Wieruszów, ul. Kolejowa,
- droga Nr 118390E Wieruszów, ul. Krasickiego,
- droga Nr 118391E Wieruszów, ul. Mickiewicza,
- droga Nr 118392E Wieruszów, ul. Nadrzeczna,
- droga Nr 118393E Wieruszów, ul. Nowa,
- droga Nr 118394E Wieruszów, ul. Parkowa,
- droga Nr 118395E Wieruszów, ul. Polna,
- droga Nr 118396E Wieruszów, ul. Sportowa,
- droga Nr 118397E Wieruszów, ul. Zamkowa,
- droga Nr 118398E Wieruszów, ul. Willowa,
- droga Nr 118399E Wieruszów, ul. Graniczna,
- droga Nr 118400E Wieruszów, ul. Rzemieślnicza,
- droga Nr 118401E Wieruszów, ul. Sosnowa,
- droga Nr 118402E Wieruszów, ul. Jałowcowa,
- droga Nr 118403E Wieruszów, ul. Ogrodowa

Uwarunkowania komunikacyjne wynikają z położenia gminy w stosunku do sieci dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a także z rozmieszczenia w obrębie gminy głównych generatorów ruchu tj. obszarów zabudowy mieszkaniowej, miejsc pracy i usług. Dodatkowymi

uwarunkowaniami są stan techniczny i układ przestrzenny istniejącej sieci dróg na obszarze gminy.

Szczególne znaczenie dla gminy ma droga expressowa S8 z węzłem komunikacyjnym który znajduje się na terenie Gminy Wieruszów. Stanowi ona szansę rozwoju, gdyż jest otwarciem na zewnątrz, poprzez połączenie obszaru gminy z siecią dróg krajowych i wojewódzkich.

Do ważniejszych zadań związanych z układem drogowym należą:

- konieczność dostosowania parametrów technicznych dróg do wymogów normatywnych (dotyczy to w szczególności szerokości jezdni i szerokości korony drogi),
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu na drodze tranzytowej wraz ze zmniejszeniem jej niekorzystnego oddziaływania na zabudowę i gleby,
- ograniczanie zabudowy obustronnej wzdłuż dróg publicznych (przede wszystkim drogi krajowej) o podstawowym znaczeniu i znacznym natężeniu ruchu (kolizje ruchu zewnętrznego i wewnętrznego),
- poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczających sieć drogową (oznakowanie, przepusty, mosty, bariery, oświetlenie uliczne),
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych
- przebudowa i modernizacja istniejącej sieci drogowej i budowa nowych odcinków dróg,
- budowa nowych ciągów pieszo jezdnych i ścieżek rowerowych,
- usprawnienie układu komunikacyjnego miasta i poprawa bezpieczeństwa
- zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo wschodniej części miasta wpływającej bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy
- sukcesywne utwardzanie w miarę posiadanych środków dróg gruntowych.

Powyższe zadania powinny być realizowane z wykorzystaniem dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, zarówno z budżetu Państwa jak i środków UE. Istotne jest przy tym zaangażowanie partnerów – innych samorządów na szczeblu gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim jak również partnerów prywatnych w ramach PPP (partnerstwa publiczno-prywatnego).

Na terenie miasta i Gminy Wieruszów usługi przewozowe prowadzi komunikacja autobusowa PKS oraz przewoźnicy prywatni. Z Wieruszowa kursują autobusy lokalne oraz przelotowe w kierunku Ostrowa Wielkopolskiego, Wielunia, Warszawy, Wrocławia, Świeradowa Zdrój, Buska Zdrój, Kudowy Zdrój, Kluczborka, Krakowa, Poznania, Zakopanego i w innych kierunkach.

2.1.2. Sieć kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 181 w relacji Kępno-Herby Nowe. Linia kolejowa jest w dobrym stanie technicznym, przebiega przez obszar pięciu województw

(śląskiego, opolskiego, łódzkiego i wielkopolskiego). Ponadto linia kolejowa stanowi jedyne połączenie regionalne uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, które zwiększa dostępność komunikacyjną naszego regionu. Linia ta jest zagrożona likwidacją w zakresie ruchu pasażerskiego.

Na obszarze terenu zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. znajduje się bocznicą kolejową połączona z wyżej opisywaną linią. Gmina Wieruszów posiada również bocznicę kolejową na ul. Podzamcze.

2.1.3. Zaopatrzenie w wodę

Obszar miasta i terenu wiejskiego Gminy Wieruszów jest w całości zwodociągowany. Długość sieci wodociągowej wynosiła w 2014 r. (dane z Wydziału Inwestycji i Gospodarki Mieszkaniowej Urzędu Miejskiego w Wieruszowie) długość około 100,90 km sieci. Zarządcą sieci jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., które jest właścicielem czterech stacji uzdatniania wody z ośmioma studniami głębinowymi o łącznej wydajności 327,0 m³/h z czterema zbiornikami retencyjnymi o łącznej pojemności V=1170 m³. Obiekty te stanowią źródło zasilania w wodę dla systemów wodociągu centralnego miejskiego i centralnego wiejskiego oraz dwóch wodociągów wiejskich. Ponadto sieć wodociągowa wspomagana jest przez cztery przepompownie strefowe wody pitnej z zbiornikami V=300 m³.

Liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej w całej gminie 2014 r. wynosiła 2946 (dane z Przedsiębiorstwa Komunalnego S. A w Wieruszowie).

Na terenie miasta Wieruszowa woda pobierana jest z 4 studni głębinowych, natomiast tereny wiejskie zaopatruje woda pochodząca z ujęć w Mirkowie i Lubczynie.

Źródłem wody pitnej dla Gminy Wieruszów są ujęcia wód podziemnych. Wody te poddawane są prostemu uzdatnianiu, a następnie tłoczone do sieci. Na terenie miasta woda pobierana jest z 4 studni głębinowych, tereny wiejskie natomiast zaopatruje woda pochodząca z ujęć w Mirkowie i Lubczynie.

Tabela 3. Najważniejsze informacje na temat ujęć wodociągowych

Czynne ujęcia	Charakterystyka
Polesie	Obiekt wyposażony jest z zestaw hydroforowy składający się z 4 pomp, zasilany ze zbiornika retencyjnego
Ul. Warszawska (Wieruszów)	Obiekt wyposażony jest w zestaw hydroforowy składający się z 4 pomp, zasilany ze zbiornika retencyjnego zlokalizowanego przy budynku.
Ul. Wieluńska (Wieruszów)	Obiekt wyposażony jest w zestaw hydroforowy, składający się z 4 pomp, zasilany ze zbiornika retencyjnego;
Ul. Ogrodowa (Wieruszów)	Obiekt wyposażony jest w stary układ sterowania oparty głównie o przekaźniki i styczniki wykonawcze. Układ sterowania pracą 2 pomp głębinowych. Na obiekcie znajduje się zastaw hydroforowy utrzymujący stałe ciśnienie wody wodociągowej, składający się z 4 pomp.
Teklinów	Obiekt wyposażony w układ sterowania z zestawem 4 pomp sterowanych za pośrednictwem przetwornicy częstotliwości.
Ul. Rzemieśnicza (Wieruszów)	Obiekt wyposażony w stary układ sterowania oparty głównie o przekaźniki i styczniki wykonawcze. Układ sterowania pracą 2 pomp głębinowych na obiekcie. Zestaw hydroforowy utrzymujący stałe ciśnienie w sieci wodociągowej to zestaw 5 pomp.
Mirków	Obiekt wyposażony w zestaw hydroforowy składający się z 2 zbiorników retencyjnych zlokalizowanych przy budynku.
Lubczyna	Obiekt wyposażony w stary układ sterowania oparty głównie o przekaźniki i styczniki wykonawcze. Układ sterowania pracą 2 pomp głębinowych.

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Wieruszów, 2015r.

Dwa ostatnie ujęcia zasilają w wodę układy wodociągu centralnego miejskiego i centralnego wiejskiego. Ujęcie wody w Lubczynie zapewnia dostawę wody dla wsi Lubczyna, Wyszaków, Torzeniec i Jutrków, natomiast hydrofornia w Mirkowie wraz ze studnią głębinową zapewniają dostawę wody dla wsi Mirków. W Teklinowie istnieje także przepompownia wspomagająca działanie stacji wodociągowej w Mirkowie. Wodociągi w Gminie Wieruszów wyposażone są w cztery przepompownie wspomagające działanie stacji wodociągowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody. Strefą ochronną ujęcia wody jest obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

W Gminie Wieruszów dla każdego z 4 ujęć wody wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej, a dla 2 dodatkowo strefy ochrony pośredniej:

- **ujęcie wody w Wieruszowie** przy ul. Nowej położone jest na północ od centrum miasta (200-700 metrów od ulicy Wrocławskiej), w odległości około 500 metrów od prawego brzegu rzeki Prośny. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są między ulicą Nową, biegnącą na zapleczu stadionu miejskiego, a terenami ogródków działkowych. Od północy teren ujęcia zamyka nasyp torów kolejowych linii Kępno-Wieluń. Obecne ujęcie czerpie wodę z dwóch studni trzeciorzędowych – studnia B-2 i B-3. Dla studni B-3 i B-2 zostały wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej. Dla studni B-3 strefę ochrony bezpośredniej ustalono w obrębie działek, na których usytuowana jest stacja uzdatniania wody, w zarysie której znajduje się eksploatowana

studnia B-3. Dla studni B-2 strefę ochrony bezpośredniej ustalono w obrębie ogrodzonego terenu, na którym usytuowana jest eksploatowana studnia B-2. Ze względu na istniejące warunki geologiczne, hydrogeologiczne, jakość wód, stan zagospodarowania terenu i rozpoznanie sozologiczne w rejonie przedmiotowych studni nie zostały wyznaczone strefy ochrony pośredniej;

- **ujęcie wody w Lubczynie** położone jest w odległości około 900 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są w centrum wsi, w odległości około 80 metrów od drogi Mirków-Wyszanów. Ujęcie czerpie wodę z dwóch studni czwartorzędowych. Strefą ochrony bezpośredniej jest obszar w obrębie istniejącego ogrodzenia ujęcia wody o wymiarach 45 m x 40 m, zajmujący powierzchnię 1800 m². Ze względu na istniejące warunki hydrogeologiczne w rejonie przedmiotowego ujęcia, nadkład skał słabo przepuszczalnych i stosunkowo niewielką różnicę naporów wód gruntowych i wgłębnych nie została wyznaczona strefa ochrony pośredniej;

- **ujęcie wody w Mirkowie** położone jest w odległości około 400 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnia i stacja uzdatniania wody usytuowane są na działce nr ewid. 258/7, na skraju wsi, na zachód od drogi z Wieruszowa-Podzamcza do Wyszanowa. Ujęcie czerpie wodę ze studni czwartorzędowej. Za teren ochrony bezpośredniej uznano obszar działki, na której zlokalizowane jest ujęcie wody, obiekty budowlane i urządzenia związane bezpośrednio z poborem wody. Działka ma wymiary 54 m x 40 m, zajmuje powierzchnię 2160 m². Dla przedmiotowego ujęcia wyznaczono również strefę ochrony pośredniej. Wewnętrzny teren ochrony pośredniej zamyka się w granicach działki, na której zlokalizowane jest ujęcie, natomiast zewnętrzny teren ochrony pośredniej ograniczono do zasięgu oddziaływania ujęcia i izochrony 1 roku przy wydajności 51,8 m³/h, r=143 m; teren ten zajmuje powierzchnię 4,6 ha.

- **ujęcie wody w Wieruszowie-Podzamczu** położone jest w odległości około 900 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są w północnej części Podzamcza, w odległości około 800 metrów od linii kolejowej Kępno-Herby Nowe. Ujęcie czerpie wodę ze studni czwartorzędowych. Za teren ochrony bezpośredniej uznano obszar działki, na której zlokalizowane jest ujęcie wody. Działka ta zajmuje powierzchnię 1400 m². Dla przedmiotowego ujęcia wyznaczono również strefę ochrony pośredniej. Wewnętrzny teren ochrony pośredniej zamyka się w granicach działki, na której zlokalizowane jest ujęcie. Jako strefę ochrony pośredniej zewnętrznej ustalono obszar w zasięgu zdepresjonowania 2 metrów, a więc w promieniu 100 metrów od ujęcia.

Obecnie roczne zużycie wody kształtuje się w granicach 549 379,9 tys.m³. Wody podziemne stanowią również bazę zaopatrzeniową dla przemysłu. Oddzielne ujęcie wody posiada Pfleiderer Prospan S.A. Zakład ten pobiera wody II klasy z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej, za pomocą zlokalizowanych na swoim terenie studni głębinowych. Są to wody zakwalifikowane do II klasy wody o średniej jakości, o której w tym wypadku decydują głównie wskaźniki neogeniczne : żelazo, mangan i barwa.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody na terenie gminy, wymagana jest modernizacja i rozbudowa linii wodociągowej.

2.1.4. Odprowadzanie ścieków

Gospodarka ściekami na terenie gminy oparta jest na systemie sieci kanalizacyjnej sanitarnej (sieć grawitacyjna, a także odcinki sieci tłocznej wraz z przepompowniami strefowymi), którą ścieki komunalne spływają do oczyszczalni ścieków. W ostatnich latach wybudowano sieci kanalizacyjne w miejscowości :Klatka, Dobrydział, Kuźnica Skakawska ,a w roku 2014 wybudowano nowe sieci w miejscowościach : Pieczyska.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Wieruszów wynosi ok 60,71 km, a ilość gospodarstw podłączonych do sieci – 1955, (na koniec 2013 - 1758).

Właścicielem sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni jest spółka samorządowa Gminy Wieruszów (Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A.). Część wód opadowych ujęta jest w system sieci kanalizacji deszczowej i odprowadzana jest do odbiornika tj. do rzeki Proсны poprzez separatory.

Ścieki z obszaru Wieruszowa oraz miejscowości Gminy Wieruszów trafiają do oczyszczalni ścieków w Wieruszowie, zlokalizowanej w północnej części miasta. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów . Do oczyszczalni doprowadzane są ścieki komunalne z miasta, z terenów wiejskich objętych systemem kanalizacji zbiorczej oraz ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi z okolicznych wsi oraz podczyszczone ścieki sanitarne i technologiczno-przemysłowe Zakładu Pfeleiderer Prospan S.A., a także ścieki z lokalnych przetwórni mięsnych.

Oczyszczone ścieki komunalne z oczyszczalni zrzucane są do odbiornika, którym jest rzeka Proсна (zlewnia rzeki Odry). Odprowadzane ścieki spełniają dopuszczalne normy. Wytworzone osady wywożone są na komunalne składowisko odpadów i służą do rekultywacji nieeksploatowanej kwatery.

Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A. posiada stosowną decyzję na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi. Jakość ścieków odprowadzanych z zakładów przemysłowych jest pod stałym nadzorem kontrolnym służb inspekcji ochrony środowiska. Wszystkie jednostki posiadają uregulowany stan formalno-prawny korzystania ze środowiska, a większość dotrzymuje warunków ustalonych w pozwoleniach wodno-prawnych.

Planowana jest rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i deszczowej , w tym budowa systemu kanalizacji sanitarnej w ramach aglomeracji Wieruszów.

2.1.5 Gospodarka odpadami komunalnymi

Najważniejszy cel systemu to osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku i recyklingu poprzez selektywne zbieranie odpadów komunalnych „u źródła”, w pojemnikach ogólnodostępnych oraz w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych - PSZOK w Teklinowie.

Wdrożenie nowego systemu odbioru odpadów komunalnych, który funkcjonuje od 1 lipca 2013r. poprzedzone było wieloma zadaniami Gminy związanymi m.in. z edukacją społeczeństwa w zakresie nowych obowiązków, przygotowaniem i rozpropagowaniem materiałów związanych z obowiązkiem złożenia przez mieszkańców deklaracji o wysokości

opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi i uiszczenia opłaty.

W celu zidentyfikowania przedsiębiorców odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości działających na terenie danej gminy oraz potwierdzenia spełnienia warunków prowadzenia działalności określonych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, jak i wprowadzenia możliwości wprowadzenia sankcji za niedopełnienie tych warunków, zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zastąpiono rejestrem działalności regulowanej.

Nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi przynosi oczekiwane rezultaty. Z roku na rok widać znaczny wzrost odbieranych odpadów komunalnych. Mieszkańcy przekazują większe ilości odpadów segregowanych (zwłaszcza surowców suchych oraz szkła i bioodpadów).

Ilość odebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Wieruszów [Mg]

Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne [Mg]

2011	1976,5
2012	2643,7
2013	2790,7
2014	2711,8
I półrocze 2015	1508,8

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Planowania Przestrzennego , Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami

2.1.6. Sieć gazowa

Na obszarze Wieruszowa dystrybuowany jest gaz ziemny wysokometanowy grupy E, o średnim ciśnieniu w sieci – ok. 300 kPa. W latach 1997-98 wybudowany został gazociąg wysokiego ciśnienia o długości 22 km do miasta Wieruszowa wraz z dwiema stacjami redukcyjnymi. Inwestorem tego zadania było Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo.

W roku 1998 Gmina Wieruszów zrealizowała inwestycję związaną z budową sieci gazowej średniego ciśnienia w mieście Wieruszów. Wybudowano 12,2 km sieci gazowej oraz 582 przyłącza gazowe. Wybudowana sieć gazowa umożliwia rozprowadzenie gazu w całym mieście Wieruszów oraz pozwala na dalszą rozbudowę sieci na sąsiednie gminy: Bolesławiec, Łubnice, Czastary, Sokolniki i Galewice.

W roku 2000 do sieci gazowej przyłączył się największy zakład na terenie gminy Pfleiderer Prospan S.A., który rocznie zużywa ponad 8 mln m³ gazu. Firma zasilana jest ze stacji gazowej I stopnia w miejscowości Klatka. Dostępność gazu ziemnego pozwoliła na przystąpienie do modernizacji istniejących kotłowni węglowych na kotłownie opalane gazem ziemnym. W ostatnich latach przeprowadzono modernizację kotłowni w obiektach gminnych:

- kotłowni miejskiej przy ul. Dąbrowskiego,
- Biblioteki Miejsko- Gminnej w Wieruszowie,

- Miejskiego Ośrodka Profilaktyki, Terapii Uzależnień w Wieruszowie,
- Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Przedszkola nr 1 w Wieruszowie,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie,
i innych:
- Powiatowe centrum Medyczne Sp. z o.o. NZOZ Szpitala Powiatowego w Wieruszowie,
- Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. St. Staszica w Wieruszowie,
- Strażnicy OSP przy ul. Kępińskiej w Wieruszowie (na potrzeby punktu ARiMR),
- domach jednorodzinnych (prywatnych właścicieli).

W latach 2004-2006 rozbudowano sieć gazową na terenie gminy, wybudowano nowe rurociągi gazowe o łącznej długości 15,9 km . W ramach gazyfikacji miasta wykonano przyłącza do budynków mieszkalnych w ciągu wszystkich głównych ulic oraz na osiedlach domków jednorodzinnych. Część z budynków korzysta już z gazu, jednak znaczna część mieszkańców nie zdecydowała się na podłączenie do sieci gazowej. Całkowita długość czynnej sieci gazowej ogółem na terenie gminy wynosi 28 005 metra (w tym średniego ciśnienia – 17 800 m; wysokiego ciśnienia – 10 200 m). Ilość czynnych przyłączy gazowych jest równa 299 (w tym do budynków mieszkalnych -231), przy czym 97% przyłączy zlokalizowana jest na terenie miasta. Ilość przyłączy biernych wynosi 377 szt. Aktualnie 5,9 % mieszkańców gminy korzysta z sieci gazowej. Jedyną miejscowością zgazyfikowaną na terenie gminy, poza samym Wieruszowem jest Klatka.

Odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w Gminie Wieruszów

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski gminy Wieruszów	
	Odbiorcy gazu	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	Odbiorcy gazu	Odbiorcy Gazu ogrzewający mieszkania gazem
2006	178	157	4	0
2007	188	164	5	5
2008	194	168	7	5
2009	238	209	7	7
2010	248	216	9	7
2011	279	240	9	9
2012	284	243	9	8
2013	289	244	9	8

Źródło: GUS.

Zużycie gazu ziemnego w gospodarstwach domowych w gminie Wieruszów.

Lata	Miasto Wieruszów		Obszar wiejski Gminy Wieruszów	
	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³
2006	322,6	295,0	6,4	6,4
2007	318,9	307,3	9,6	9,6
2008	306,5	295,1	10,0	9,9
2009	326,8	314,6	11,3	11,3
2010	407,7	393,2	13,7	13,7
2011	320,2	303,6	12,9	12,6
2012	364,0	345,0	12,1	11,0
2013	613,9	514,5	21,3	17,9

Źródło: GUS.

Liczba odbiorców gazu ziemnego na terenie gminy sukcesywnie wzrasta, w tym wzrasta również liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. Wielkość zużycia gazu ziemnego w gospodarstwach domowych ulega pewnym wahaniom, wynikają głównie z warunków pogodowych oraz ze wzrostu cen gazu, wykazując stałą tendencję wzrostową.

2.1.7. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie Pfeleiderer Prospan S.A. istnieje kotłownia wytwarzająca ciepło dla zakładu, osiedli mieszkaniowych oraz obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta. Istnieje możliwość dostawy ciepła o mocy 10 MW istniejącą siecią przesyłową. Jest to kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz. Poza nią funkcjonują jeszcze 4 kotłownie gazowe, 2 węglowe.

Największe kotłownie gazowe, funkcjonujące na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia miejska przy ul. Dąbrowskiego,
- kotłownia przy Zespole Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- kotłownia przy Przedszkolu nr 1 w Wieruszowie.
- kotłownia przy Bibliotece Miejsko- Gminnej w Wieruszowie,

Główne kotłownie węglowe, działające na terenie Wieruszowa to:

- kotłownia zakładowa Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie S.A,
- kotłownia zakładowa Spółdzielni Transportu Wiejskiego w Wieruszowie.

Kotłownia gazowa przy ul. Dąbrowskiego została wybudowana w latach 2004-2006, w tym okresie zmodernizowano także kotłownię wraz z instalacją wentylacji mechanicznej w PCM Szpital Powiatowy w Wieruszowie.

2.1.8. Sieci telefoniczne

Wieruszów posiada pełne zabezpieczenie teletechniczne. Istnieje dwóch operatorów Orange Polska oraz Netia Telekom SA, co zapewnia w 100% zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne. Miasto posiada nowoczesną cyfrową centralę telefoniczną oraz sieć światłowodową. Miasto jest objęte zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej. Na terenie gminy zlokalizowanych jest osiem nadajników stacji bazowych telefonii komórkowej. Pierwsze nadajniki zlokalizowane są w Wieruszowie, przy ul. Granicznej, jest to stacja Orange Polska, T-Mobile oraz Plus. Cztery kolejne nadajniki znajdują się na terenie zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie, przy ul. Bolesławieckiej, funkcjonują tam stacje bazowe telefonii komórkowej: sieci T-Mobile, Orange Polska, Play oraz Plus. Ostatnia stacja bazowa telefonii komórkowej sieci T-Mobile znajduje się w miejscowości Wyszaków (dane z btsearch.pl/),

2.1.9. Media

W grudniu 2005r. uruchomiono w Wieruszowie nadajnik Polskiego Radia Łódź regionalna radiowa trójka. Od roku 2011 mieszkańcy Gminy Wieruszów mają możliwości odbioru publicznej telewizji z nadajników Cyfrowej Telewizji Naziemnej.

Na terenie Gminy Wieruszów funkcjonują 2 lokalne gazety: Łącznik i Tygodnik Powiatowy, które opisują lokalne wydarzenia. W gminie działa również Wieruszowska Telewizja Internetowa „Na opak TV”, którą tworzy grupa gimnazjalistów z placówek oświatowych, podległych wieruszowskiemu samorządowi gminnemu.

2.2. Obiekty dziedzictwa kulturowego

Miasto posiada liczne zabytki kultury. W pobliżu rynku znajduje się barokowy zespół klasztorny Paulinów, składający się z kościoła i klasztoru. Kościół i klasztor pauliński były pierwotnie wzniesione w latach 1401-1404 jako drewniane, z fundacji Bernarda Wierusza. Spalone zostały w 1612 r., odbudowane, a następnie powtórnie spalone w drugiej połowie XVII w. Ciekawostką historyczną stanowi fakt, iż w wieruszowskim klasztorze Paulinów zmarł Augustyn Kordecki (1603-1673) – przeor Klasztoru Jasnogórskiego (w okresie oblężenia klasztoru przez Szwedów - 1655 r.).

W Podzamczu Wieruszowskim (dawny Stary Wieruszów) istnieją ślady zamku i grodziska. W pobliżu Podzamcza znajduje się drewniany, kryty gontem kościół cmentarny p.w. Św. Rocha z 1746 r. Liczne zabytki oraz znaleziska archeologiczne, a także historia tych ziem, stanowią o znacznej wartości kulturowej terenu miasta i gminy. Główna część miasta znajduje się na prawym brzegu Prozny. Centrum historycznego układu stanowi rozległy, czworoboczny rynek. Jest on przecięty wzdłuż północnej pierzei ciągiem ulic: Wrocławska - Warszawska.

Stanowi on najważniejszą, równoleżnikową arterię komunikacyjną miasta. Według niektórych badaczy, w dzisiejszej strukturze Wieruszowskiej starówki daje się odczytać układ owalnicowy. Miasto i Gmina Wieruszów były terenem rozwoju wczesnego i gęstego osadnictwa.

Dotychczas zidentyfikowano tu 136 stanowisk archeologicznych. Są one związane głównie z osadnictwem: osady, punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałopalnymi i kurhanowymi.

Na północny-wschód od miasta znajduje się teren dawnego cmentarza żydowskiego. W obrębie cmentarza parafialnego na ul. Cmentarnej w Wieruszowie mieszczą się : cmentarz prawosławny, ewangelicki, a we wschodniej części również cmentarz choleryczny.

Na obszarze miasta Wieruszowa wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej "A" (ściślej ochrony), obejmującą zespół urbanistyczny starego centrum miasta. Strefę tę utworzono dla ochrony układu urbanistycznego oraz - jak wcześniej wspomniano - ochrony warstw archeologicznych. Strefy konserwatorskie "A" obowiązują ponadto na obszarach wiejskich gminy:

- Lubczyna - zespół folwarczny,
- Nawrotów - zespół folwarczny (zabudowania byłego PGR).

Na terenie miasta i gminy Wieruszów zlokalizowane są następujące zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków.

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW:

- Wieruszów - Kościół p. w. św. Ducha z 1934 r. (nr rej. 131/A)
- Wieruszów - Klasztor O.O. Paulinów z 1911 r. (nr rej. 132/A)
- Wieruszów - Cmentarz Żydowski (nr rej. 749/A)
- Kuźnica Skakawska - Podzamcze - Kościół p. w. Św. Rocha (nr rej. 127/A)
- Wyszanów - Kościół p.w. św. Michała Archanioła (nr rej. 139/A)
- Układ Urbanistyczny i warstwy archeologiczne (nr rej. 671/A)

OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW:

- Dworzec PKP w Podzamczu
- Wieża ciśnień na stacji w Podzamczu

Na szczególną uwagę zasługuje Układ Urbanistyczny zlokalizowany w centrum Wieruszowa Objęty strefa ochrony konserwatorskiej wpisanej do rejestru i przyjętego do Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2008-2011" przez Sejmik Województwa Łódzkiego DZ.U. Nr 239 poz. 2218 z 2007r.

Na terenie Gminy Wieruszów znajdują się również obiekty objęte ochroną konserwatorską.

Dziedzictwo kulturowe i upowszechnianie kultury jest istotnym aspektem życia społecznego, dlatego na obszarze gminy realizowane są zadania w zakresie:

- tworzenia warunków do rozwoju kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego
- renowacji, rekonstrukcji historycznych budowli reprezentacyjnych
- zwiększenia oferty kulturalno-edukacyjnej Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Wieruszowskiego Domu Kultury
- tworzenia miejsc dla ekspozycji zbiorów i pamiątek historycznych ziemi wieruszowskiej i jej mieszkańców

- organizacja tradycyjnych i nowych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz innych, promujących tradycję i kulturę

Dla efektywnej realizacji tych działań niezbędna jest współpraca gminnych jednostek kultury, organizacji pozarządowych, społeczności lokalnych. Sprawdzić może się w tych inicjatywach, zwłaszcza związanych z renowacją i wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego.

Stanowiska archeologiczne

Miasto i Gmina Wieruszów były terenem rozwoju wczesnego i gęstego osadnictwa. Dotychczas zidentyfikowano tu 149 stanowisk archeologicznych. Są one związane głównie z osadnictwem: osady, punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałopalnymi i kurhanowymi.

Stanowiska archeologiczne znajdują się w większości obrębów wsi oraz na obszarze miasta. Największa ich koncentracja występuje jednak na południe od granic miasta oraz w obrębie miejscowości Wyszaków, a także Lubczynie i Mirkowie. Stare centrum miasta zostało objęte ochroną w formie strefy konserwatorskiej oraz wpisu do rejestru zabytków. Omawiane stanowiska reprezentują różne epoki: od neolitu po czasy prawie współczesne. Należą także do różnych kultur, m.in.: przeworskiej, łużyckiej, trzecieckiej i polskiej.

III. SFERA SPOŁECZNA

3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna

W sieci osadniczej Gminy Wieruszów wyróżnia się : miasto Wieruszów będące siedzibą władz Powiatu Wieruszowskiego o zabudowie miejskiej z centralnie położonym rynkiem. Wsie (jest ich 22) w większości mają zwartą zabudowę tzw. „ ulicówkę” za wyjątkiem wsi Jutrków, która posiada zabudowę rozproszoną.

W gminie funkcjonuje trzynaście sołectw:

1. Chobanin,
2. Cieszęcin
3. Jutrków
4. Klatka
5. Kowalówka
6. Kuźnica Skakawska
7. Lubczyna
8. Mieleszynek
9. Mirków
10. Pieczyska
11. Polesie
12. Teklinów
13. Wyszaków.

Przybliżona liczba ludności zamieszkująca poszczególne jednostki urbanistyczne

Gminy Wieruszów, stan na 31.12.2014 r.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1	Wieruszów	8836	13	Mieleszynek	160
2	Chobanin	399	14	Mirków	586
3	Cieszęcin	178	15	Pieczyska	609
4	Dobrydział	262	16	Polesie	181
5	Górka Wieruszowska	129	17	Sopel	94
6	Jutrków	323	18	Teklinów	566
7	Klatka	182	19	Teklinów-Nawrotów	89
8	Klatka- Grzeška	17	20	Teklinów-Podzamcze	11
9	Kowalówka	260	21	Wyszanów	701
10	Kuźnica Skakawska	514	22	Wyszanów-Mieczków	9
11	Lubczyna	469	RAZEM: 14 584		
12	Mesznary	9			

Źródło : Urząd Miejski w Wieruszowie

Średnia gęstość zaludnienia obszaru miasta i Gminy Wieruszów wynosiła w 2014 r. 148 osób/km² - jest więc wyższa niż średnia w kraju (124 osób/km²) oraz w Województwie Łódzkim (131 osób/km²) (dane z GUS).

W ciągu ostatnich dziesięciu lat potencjał ekonomiczny gminy uległ lekkiemu osłabieniu o czym świadczy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. W 2013 roku w wieku zdolności produkcyjnej było 63,41% populacji, zaś w 2004 roku 64,67 %. Podobnie jak w całym kraju, społeczeństwo gminne starzeje się. W roku 2004 12,16 % ludności gminy osiągnęło wiek produkcyjny, a w 2013 roku odsetek ten wzrósł do 16,59 %.

Pod względem charakteru biologicznej struktury wieku, populację wiejską Gminy Wieruszów określić można już jako "regresywną". Za taką demografowie uznają populację, w strukturze której to populacji udział dzieci do 14 lat spada poniżej 25%, natomiast udział ludzi w wieku 65 lat i więcej przekracza 10%. Miasto Wieruszów spełnia tylko jedno kryterium, tj. udział ludności do 14 roku życia (23,1%). Pod względem udziału grupy najstarszej, populacja miasta jest ciągle jeszcze względnie młoda. Jednakże znaczący spadek udziału dzieci sygnalizuje, że w mieście tym rozpoczął się już proces starzenia się populacji.

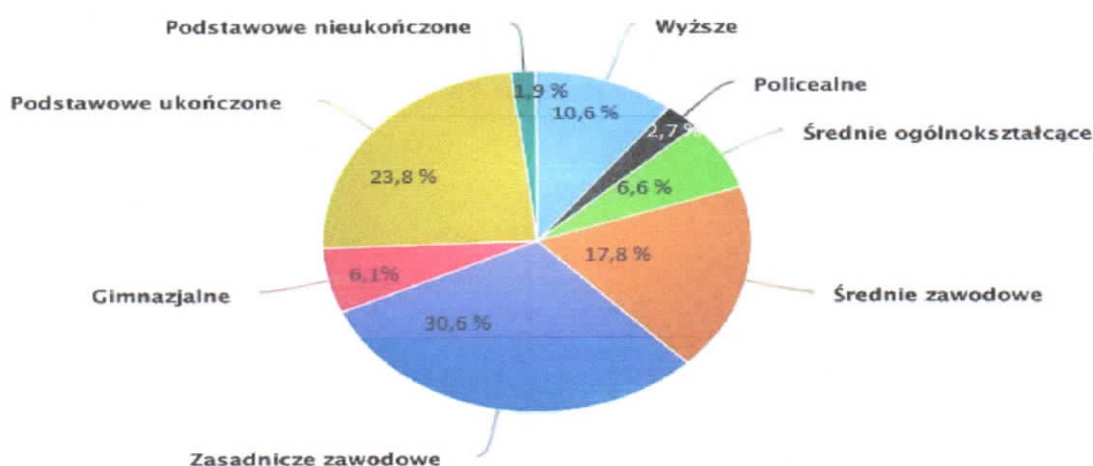
Struktura ludności

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób w Gminie Wieruszów	14744	14799	14683	14634	14609
Liczba osób w mieście	9019	8981	8928	8762	8834
Liczba osób na wsi	5725	5738	5755	5762	5775

Źródło: Dane z Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Wskaźnik poziomu wykształcenia lokuje Gminie Wieruszów na pierwszym miejscu w powiecie. Największy procent stanowią ludzie z wykształceniem zawodowym i podstawowym, najniższy mieszkańcy niewykształceni.

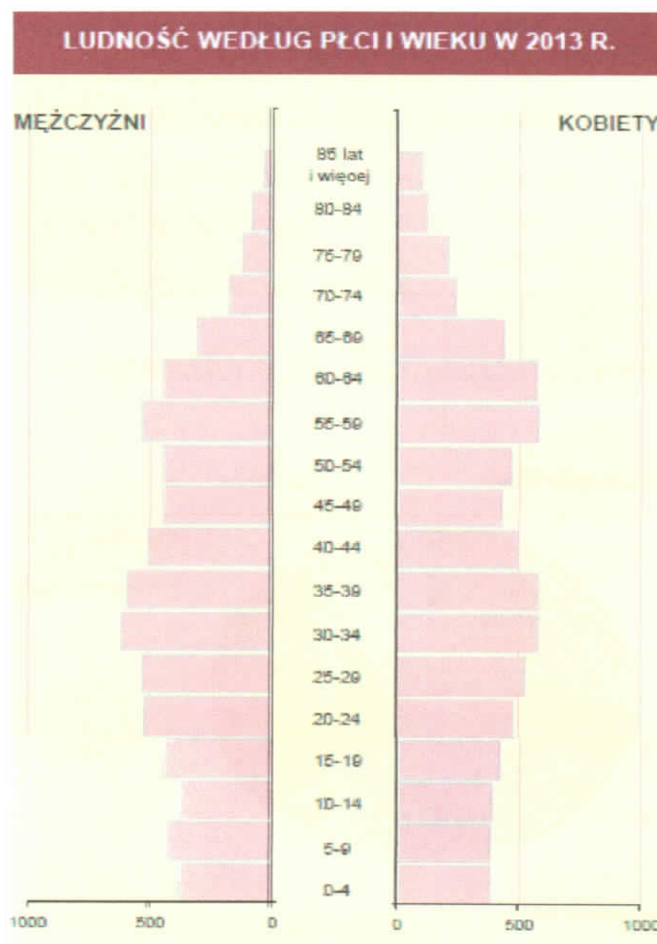
Poziom wykształcenia – Wieruszów

Źródło: www.polskawliczbach.pl/wieruszow

Bardzo zauważalny jest postęp starzenia się ludności - zarówno w mieście, jak i na wsi - co w szczególności odzwierciedla się w wyraźniejszym niż dotychczas przyroście grupy ludności starszej (powyżej 60 i 65 lat). Wiąże się to m.in. z dalszym wzrostem przeciętnej długości życia oraz spadkiem płodności kobiet i stopy urodzeń. W ostatnich latach, w wyniku niewątpliwego wzrostu poziomu życia, zaobserwowano w kraju wyraźne zdynamizowanie procesu wydłużania się przeciętnego trwania życia i zmniejszenie dystansu w stosunku do wyżej rozwiniętych krajów Europy Zachodni

Wykres Ludności według płci i wieku w 2013 roku

Źródło : Dane z GUS.

3.2 Warunki i jakość życia

3.2.1. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jednym z najistotniejszych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Gminy Wieruszów. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to: Powiatowa Komenda Policji w Wieruszowie, Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Wieruszowie, oraz 11 jednostek ochotniczej straży pożarnej. Ochotnicza Straż Pożarna z Wieruszowa i Wyszanaowa są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego co jest gwarancją dużej mobilności tych jednostek, odpowiedniego wyszkolenia oraz posiadania profesjonalnego sprzętu niezbędnego podczas udziału w licznych zdarzeniach.

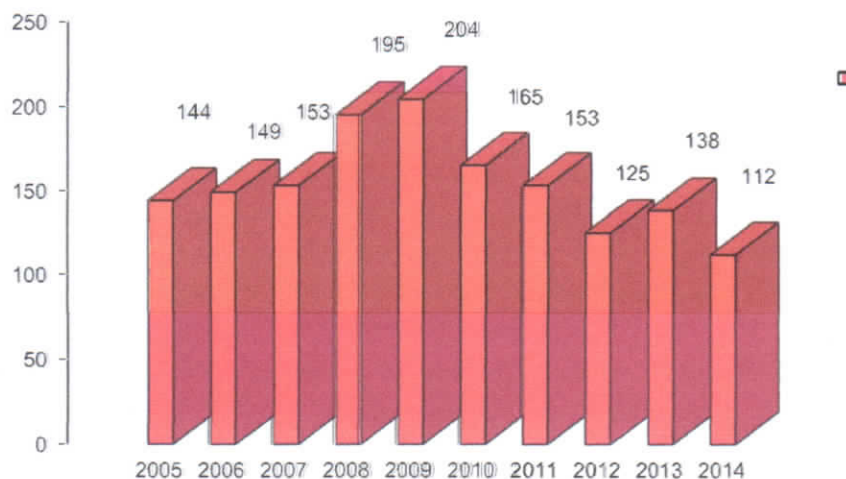
Jednostki ochotniczych straży pożarnych najczęściej biorą udział w akcjach ratowniczo - gaśniczych tj : pożary lasów, łąk, nieużytków, zakładów produkcyjnych i budynków mieszkalnych. Strażacy OSP biorą również udział w systematycznych ćwiczeniach organizowanych przez Powiatową Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Wieruszowie. Instytucje te ściśle współpracują ze sobą mając za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Z roku na rok wzrasta wskaźnik wykrywalności przestępczości. Nie odnotowuje się przestępstw o znaczym ciężarze gatunkowym. Nie notuje się również ciężkiego naruszenia porządku publicznego podczas trwania imprez masowych, które są zabezpieczane przez profesjonalne firmy ochroniarskie.

Istotne jest zapewnienie wsparcia dla jednostek OSP , zwłaszcza w kontekście zwiększonej ich roli w ratownictwie. Usytuowanie w gminie krajowych szlaków komunikacyjnych zwiększył prawdopodobieństwo zagrożeń z tytułu wypadków komunikacyjnych.

3.3. Oświata i edukacja

Czynnikiem niekorzystnym dla rozwoju oświaty w Gminie Wieruszów jest sytuacja demograficzna. Ilość narodzonych dzieci charakteryzuje się tendencją malejącą.

Liczba urodzeń dzieci w Gminie Wieruszów

Źródło : dane uzyskane z ewidencji ludności na dzień 8.09.2014

Na terenie Gminy Wieruszów znajduje się 5 szkół podstawowych, 2 Gimnazja, 2 Przedszkola Samorządowe i Publiczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Św. Jadwigi oraz 3 niepubliczne punkty przedszkolne (Zielone Listki, Mali Odkrywcy, Kolorowe Kredki), dotowane przez Gminę. Działalność edukacyjną prowadzi Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Wieruszowie i Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Mikołaja Kopernika w Wieruszowie.

1. Gimnazjum Nr 1 im. Jana Pawła II w Wieruszowie przy ulicy Warszawskiej.

Obiekt ten jest najnowocześniejszym obiektem szkolnym Gminy Wieruszów. Dysponuje 21 klasopracowniami, biblioteką szkolną, dwoma pracownikami internetowymi, biblioteką multimedialną, halą sportową, stołówką szkolną i świetlicą, boiskiem zewnętrznym.

2. Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Janusza Korczaka w Wieruszowie

Obiekt ten przy ulicy Fabrycznej dysponuje 17 klasopracowniami, salą gimnastyczną, stołówką szkolną, świetlicą, biblioteką, salą do gimnastyki korekcyjnej oraz pracownią internetową i biblioteką multimedialną, plac zabaw, orlik. Jest to największa szkoła podstawowa w Gminie Wieruszów. W drugim obiekcie szkoły, wyremontowanym po byłym Żłobku w Wieruszowie prowadzona jest edukacja dzieci oddziału przedszkolnego oraz klas pierwszych. W trzecim obiekcie szkoły w Cieszęcinie prowadzony jest 15 osobowy oddział przedszkolny.

3. Zespół Szkół Nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie

Zespołu Szkół Nr 2 tworzy Szkoła Podstawowa Nr 2 oraz Gimnazjum Nr 2 w Wieruszowie. Budynek szkoły macierzystej dysponuje 20 izbami lekcyjnymi, salą gimnastyczną, stołówką szkolną, świetlicą oraz biblioteką. Przy szkole znajduje się Miasteczko Ruchu Drogowego. Szkoła posiada również pracownie internetowe i biblioteką multimedialną. Placówka ta prowadzi edukację dzieci niepełnosprawnych w klasach specjalnych i klasie życia. Przy Zespole Szkół nr 2 funkcjonują 2 Punkty Przedszkolne (w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej). W szkole funkcjonuje filia Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie.

4. Szkoła Podstawowa w Teklinowie.

Budynek szkolny położony jest w odległości 3,5 km od Wieruszowa. Placówka posiada status szkoły wiejskiej. Szkoła dysponuje 7 klasami, pracownią komputerową i biblioteką multimedialną, placem zabaw, boiskiem zewnętrznym.

5. Szkoła Podstawowa w Wyszanowie.

Placówka położona jest w odległości około 10 km od Wieruszowa. Szkoła posiada 7 sal lekcyjnych. W szkole funkcjonuje Filia Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie. Szkoła posiada również pracownię komputerową i bibliotekę multimedialną oraz świetlicę szkolną ze stołówką.

6. Szkoła Podstawowa w Pieczyskach.

Znajduje się w odległości 3 km od Wieruszowa. Szkoła dysponuje 7 pomieszczeniami, biblioteką, pracownią komputerową, biblioteką multimedialną, boiskiem zewnętrznym, placem zabaw, oddziałem przedszkolnym znajdującym się w adaptowanych pomieszczeniach mieszkalnych.

7. Publiczne Przedszkole Samorządowe Nr 1 w Wieruszowie.

Budynek przedszkola znajduje się w Wieruszowie przy ulicy Dąbrowskiego. Przedszkole spełnia wszelkie wymagania edukacyjne i może przyjąć corocznie 125 wychowanków. Placówka posiada plac zabaw, kuchnię i stołówkę.

8. Publiczne Przedszkole Samorządowe Nr 3 w Wieruszowie.

Budynek przedszkola znajduje się w Wieruszowie przy ulicy Fabrycznej. Stan obiektu jest dobry. Przedszkole spełnia wszelkie wymagania edukacyjne. Posiada plac zabaw, stołówkę oraz kuchnię. Przedszkole spełnia wszelkie wymagania edukacyjne i może przyjąć corocznie 125 wychowanków. W placówce prowadzona jest grupa żłobkowa, która może przyjąć 25 dzieci rocznie.

9. Publiczne Przedszkole sióstr Św. Jadwigi przy ulicy Teklinowskiej w Wieruszowie.

Przedszkole to posiada status przedszkola jedno oddziałowego. Finansowane jest z budżetu Gminy poprzez coroczne udzielanie dotacji na jego działalność. Przedszkole może przyjąć 25 dzieci. Placówka posiada bazę lokalową, kuchnię, stołówkę oraz plac zabaw.

W zakresie prowadzenia placówek oświatowych Gmina Wieruszów realizuje szereg programów rządowych takich jak: Dowóz uczniów, „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, „Pomoc socjalna dla uczniów”, „Wyprawka szkolna” „Refundacja kosztów kształcenia młodocianych pracowników”, „Bezpieczna i przyjazna szkoła” .

Liczba uczniów w placówkach oświatowych na terenie Gminy Wieruszów

Rok szkolny	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
Szkoła Podstawowa nr 1	559	555	522	520	579
Zespół Szkół nr 2	174	174	183	179	189
Szkoła Podstawowa Nr 2					
SP Wyszczanów	97	106	89	84	89
SP Pieczyska	61	59	64	69	75
SP Teklinów	49	46	46	42	50
Gimnazjum Nr 1	367	367	352	320	323
Zespół Szkół Nr 2 Gimnazjum Nr 2	201	211	191	176	167
RAZEM	1.508	1.518	1.447	1.390	1.472

Źródło : Dane Urząd Miejski w Wieruszowie, Wydział Oświaty i Spraw Społecznych.

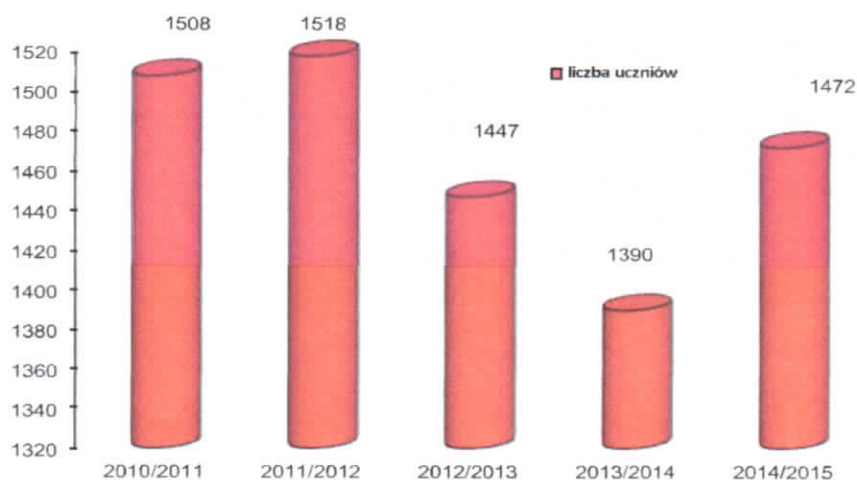
W Gminie Wieruszów ilość uczniów zmniejsza się corocznie. Dokonując porównania roku szkolnego 2010/2011 z 2013/2014 ilość uczniów w Gminie Wieruszów zmniejszyła się o 118. W roku szkolnym 2014/2015 zanotowano wzrost ilości uczniów z tytułu rozpoczęcia nauki przez sześciolatków w klasach I szkoły podstawowej, urodzonych w okresie od stycznia do czerwca 2008 roku. Równocześnie zaznaczył się znaczny wzrost ilości wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych. W ciągu 4 lat zanotowano wzrost liczby dzieci oddziałów przedszkolnych o ponad 200 dzieci. W obecnym roku szkolnym liczba ta zmniejszyła się z tytułu rozpoczęcia nauki przez sześciolatków.

W okresie ostatnich czterech lat Gmina Wieruszów położyła szczególny nacisk na zapewnienie miejsc w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych jak największej liczbie wychowanków. Ponadto celem rozszerzenia oferty edukacyjnej dla dzieci przedszkoli wydano zezwolenie na prowadzenie Niepublicznych Punktów Przedszkolnych: w 2011 roku dla Niepublicznego Punktu Przedszkolnego „ Zielony Listek, w 2013 roku dla Niepublicznego Punktu Przedszkolnego „ Mali Odkrywcy” a w roku 2014 dla Punktu Przedszkolnego „ Kolorowe Kredki”.

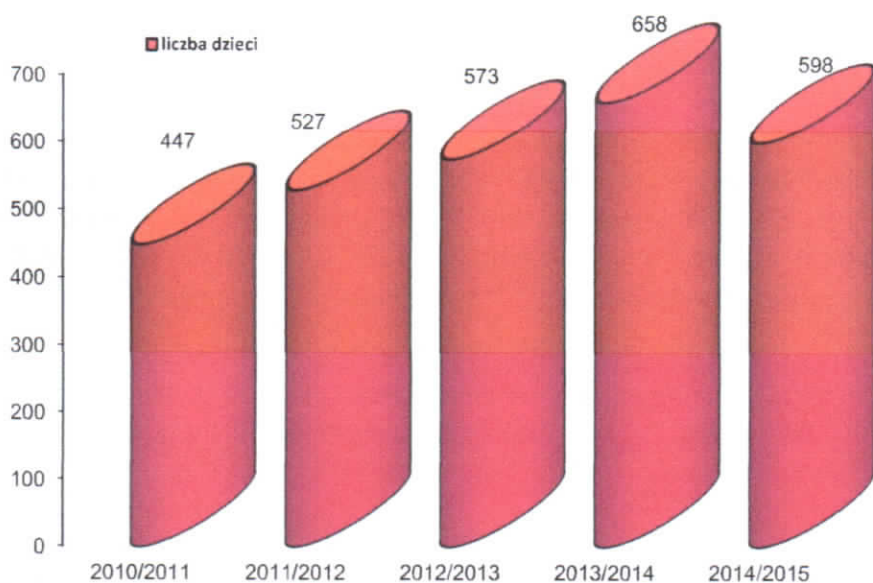
Równocześnie, w celu zapewnienia miejsc większej liczbie dzieci przedszkolnych w roku 2011 podjęto decyzję o przeniesieniu dzieci 6 – letnich do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz od 2012 roku o uruchomieniu oddziałów dzieci 3 – 4 letnich przy szkołach podstawowych. Wszystkie te działania pozwoliły na znaczny wzrost liczby dzieci korzystających w Gminie Wieruszów z edukacji przedszkolnej. Między rokiem 2010 a 2013 liczba dzieci w przedszkola i oddziałach przedszkolnych wzrosła z 447 do 658 wychowanków.

Podjęte decyzje miały również skutek finansowy. W związku z nowelizacją ustawy o systemie oświaty Gmina Wieruszów otrzymała dodatkowe środki finansowe na edukację przedszkolną. Wielkość dotacji została naliczona na podstawie ilości wychowanków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych. W roku 2013 wyniosła ona 237.222 złote (dotacja na 4 miesiące) a w roku 2014 817.636 złotych.

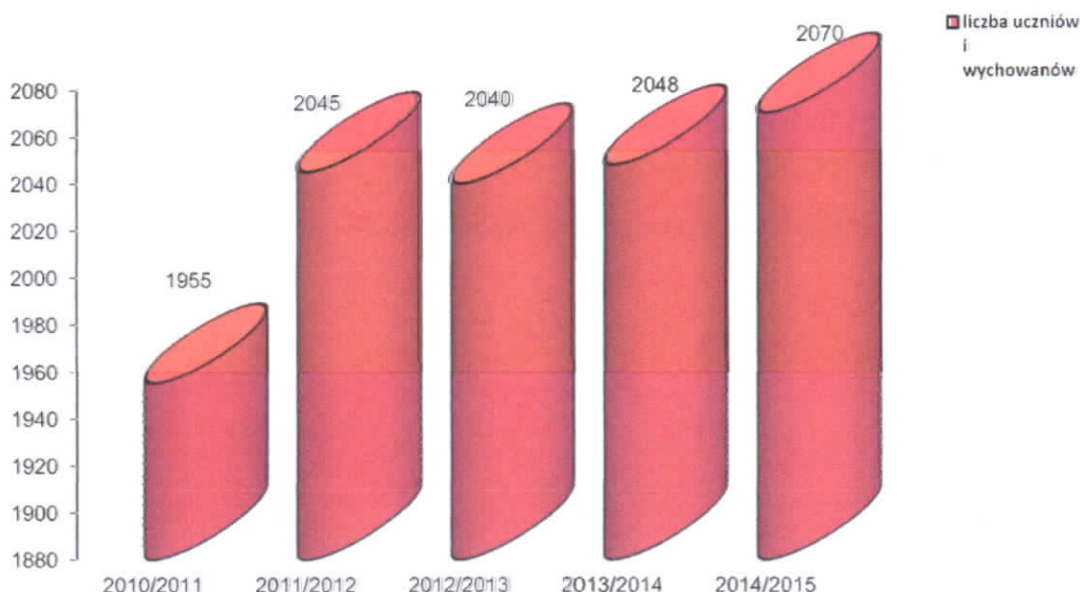
Liczba uczniów w placówkach szkolnych

Liczba wychowanków w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych

Liczba uczniów i wychowanków w Gminie Wieruszów

Obecnie, na terenie Gminy, niezaspokojone są potrzeby w zakresie placówek lub ofert alternatywnych opieki nad dziećmi do 3 roku życia, co może negatywnie wpływać na możliwość zatrudnienia lub podjęcia działalności przez ich rodziców. W celu zbadania potrzeb dzieci do 3 roku życia Gmina realizuje w 2015 r. projekt diagnozujący pn. „Diagnoza potrzeb małych dzieci – wzmacnianie partnerstwa w działaniach realizowanych na ich rzecz”, we współpracy ze Stowarzyszeniem Integrycyjnym Klub Otwartych Serc w Wieruszowie.

W zakresie prowadzenia placówek oświatowych Gmina Wieruszów realizuje szereg programów rządowych takich jak :

„ Radosna szkoła”

Pierwszym z takich projektów był „ Rządowy program „ Radosna szkoła” w ramach którego placówki oświatowe pozyskały sprzęt rekreacyjno - sportowy dla klas I – III jak również utworzono place zabaw przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie oraz Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie. Budowa placu zabaw przy Zespole Szkół Nr 2 w Wieruszowie – wartość projektu 239.493 zł z czego 115.450 dotacja z Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Równocześnie wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rodziców i dzieci ze środków budżetu gminy wybudowano plac zabaw przy Przedszkolu Nr 1 w Wieruszowie oraz mini plac zabaw przy budynku po byłym żłobku . Ogólna wartość tych projektów wyniosła 72.100 złotych.

„ Cyfrowa szkoła”

Program rządowy, w ramach którego Gmina Wieruszów wystąpiła z wnioskami o przyznanie środków finansowych na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego i audiowizualnego oraz realizację zajęć dodatkowych dla uczniów.

Na wniosek Burmistrza wsparcie finansowe przyznano 3 placówkom oświatowym. Szkole Podstawowej w Teklinowie, Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie oraz Szkole Podstawowej

w Wyszanie. Łączna kwota projektu 362.788 złotych z czego ze środków gminy 93.114 złotych. Zakupiono 88 noteboków dla uczniów, 11 dla nauczycieli, tablice interaktywne, urządzenia wielofunkcyjne, projektor. W projekcie wzięło udział 273 uczniów klas IV – VI. Zajęcia edukacyjne realizowano przy wykorzystaniu zakupionego sprzętu.

Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I – III

Gmina w okresie 4 lat pozyskiwała również fundusze na realizację programów unijnych w ramach POKL w działaniach wspierających edukację dzieci i młodzieży.

W roku 2012/2013 pozyskano środki finansowe na realizację projektu :

Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I – III . Projekt realizowany od 1 września 2012 do 30 czerwca 2013 w szkołach podstawowych Gminy Wieruszów . Realizacja zajęć edukacyjnych w 5 blokach tematycznych. Zrealizowano łącznie 2.820 godzin zajęć oraz zakupiono pomoce dydaktyczne dla 5 szkół .

- a) Szkoła Podstawowa Nr 1 w Wieruszowie otrzymane dofinansowanie 99.040,50 zł
  - b) Szkoła Podstawowa Zespołu szkół Nr 2 w Wieruszowie dofinansowanie 36.157,50 zł
  - c) Szkoła podstawowa w Pieczyskach dofinansowanie 23.158,50 zł
  - d) Szkoła Podstawowa w Teklinowie 26.769,50 zł
  - e) Szkoła Podstawowa w Wyszanie 22.007,50 zł
- Całkowite dofinansowanie projektu 207.133, 50 zł

Kolejny projekt w ramach funduszy unijnych rozpoczął się w dniu 1 września 2014 roku. Projekt tren realizowany jest w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem „Humaneo”

Realizacja projektu "Rozwój kompetencji szansą na lepszą przyszłość" od 1 września 2014 do 30 czerwca 2015 w partnerstwie ze Stowarzyszeniem „Humaneo” projekt zakłada poprawę jakości i efektywności kształcenia przez realizację programów rozwojowych. Bloki tematyczne takie jak wyrównywanie braków edukacyjnych, podniesienie poziomu kompetencji matematyczno – przyrodniczych, zwiększenie atrakcyjności kształcenia. Projekt obejmie 477 uczniów z 5 placówek oświatowych Gminy Wieruszów. Zostanie zrealizowanych 3.420 godzin zajęć. Równocześnie projekt przewiduje zakup nowoczesnego sprzętu do placówek oświatowych realizujących projekt. Łączna wartość projektu to 730.000 złotych.

Poprawy w zakresie zwiększenia dostępności placówek edukacyjnych na terenie gminy wymaga:

- infrastruktura placówek edukacyjnych, z uwzględnieniem dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych
- wyposażenie pracowni dydaktycznych w multimedialne i informatyczne pomoce naukowe
- poprawa infrastruktury służącej bezpiecznemu dotarciu dzieci do szkoły
- dostosowanie bazy szkolnej i przedszkolnej do rozwoju edukacji elementarnej
- zapewnienie efektywnego systemu doradztwa zawodowego w szkołach
- stworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych

Istotna jest potrzeba zwiększenia dostępności do edukacji pozaszkolnej, w szczególności języków obcych , zwłaszcza dla dzieci z obszarów wiejskich.

W planowanych działaniach związanych z rozwojem edukacji na terenie gminy, należy uwzględnić specjalizacje regionalne, istotne dla rozwoju gminy oraz ich promocję wśród mieszkańców gminy.

W zakresie edukacji osób dorosłych istotne jest wsparcie dla rozwoju kształcenia ustawicznego – od powstania odpowiedniej infrastruktury, poprzez realizację zajęć w postaci np. Uniwersytetu III wieku lub Centrum Kształcenia Praktycznego.

Gmina Wieruszów finansuje również zajęcia świetlicowe prowadzone w 4 placówkach świetlicowych, łącznie korzysta z nich 150 dzieci.

L.P	NAZWA PLACÓWKI	NAZWA ORGANIZACJI PROWADZĄCEJ ŚWIETLICE	ADRES	LICZBA DZIECI
1.	Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna	Lubczyna 13, 98-400 Wieruszów	45
2.	Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie, Koło TPD w Pieczyskach	ul. Szkolna 1, 98-400 Wieruszów	50
3.	Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie, Koło TPD w Wyszanowie	ul. Szkolna 10, 98-400 Wieruszów	35
4.	Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Cieszęcin, Kowalówka	Cieszęcin 40, 98-400 Wieruszów	20

Źródło: Dane z wydziału ogólno- Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Wieruszowie

3.4. Opieka zdrowotna

Od 2000 roku samorząd realizuje programy profilaktyczne dla mieszkańców Gminy Wieruszów. Przeprowadzono program wczesnego wykrywania raka piersi – badania mammograficzne dla kobiet, badania prostaty dla mężczyzn, badania rentgenowskie płuc, program profilaktyczno-edukacyjnych wad postawy u dzieci, dieta w profilaktyce i leczeniu cukrzycy oraz program profilaktyczny przeciwdziałania próchnicy u dzieci. W grudniu 1999 roku Gmina Wieruszów utworzyła SPZOZ „Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Wieruszowie”, w którym znajdują pomoc mieszkańcy całego Powiatu wieruszowskiego. Przy Ośrodku działa Punkt Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Usługi zdrowotne na podstawie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej świadczy Powiatowe Centrum Medyczne Spółka z.o.o. Szpital Powiatowy w Wieruszowie oraz Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w ramach podstawowej opieki – lekarze rodzinni. Świadczenia zdrowotne udzielane są w poradniach specjalistycznych, oddziałach szpitalnych oraz pracowniach diagnostycznych.

Oddziały szpitalne:

- Oddział wewnętrzny,
- Oddział chirurgii jednego dnia,
- Oddział pediatryczny,

W domu chorego realizowane są świadczenia w zakresie:

- Hospicjum Domowego,
- Pielęgniarskiej Opieki Długoterminowej.

W PCM w Wieruszowie funkcjonują następujące poradnie specjalistyczne :

- Poradnia chorób płuc i gruźlicy,
- Poradnia dermatologiczna,
- Poradnia zdrowia psychicznego,
- Poradnia chirurgiczna,
- Poradnia ortopedyczna,
- Poradnia neurologiczna,
- Poradnia diabetologiczna,
- Poradnia otolaryngologiczna,
- Poradnia rehabilitacyjna,
- Poradnia okulistyczna,
- Poradnia optyczna,
- Poradnia ginekologiczno- położnicza.

Przy PCM w Wieruszowie funkcjonują następujące pracownie:

- Pracownia USG, EKG, prób wysiłkowych,
- Pracownia badań endoskopowych,
- Pracownia diagnostyki laboratoryjnej,
- Pracownia diagnostyki obrazowej.

Jedną z komórek PCM w Wieruszowie jest Zespół Ratownictwa Medycznego z Izbą Przyjęć.

Leczeniem osób uzależnionych i ich rodzin zajmuje się SPZOZ „Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii, Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie”, zlokalizowany w Wieruszowie przy ul. Kępińskiej 53.

Medycyna szkolna.

Z zakresu Podstawowej Opieki Zdrowotnej PCM w Wieruszowie zakontraktował produkt pod nazwą „opieka pielęgniarska w środowisku nauczania i wychowania”.

Opieką objęte są szkoły:

- Zespół Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Liceum Ogólnokształcące w Wieruszowie,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Wieruszowie.
- Szkoła Podstawowa w Teklinowie,
- Szkoła Podstawowa w Wyszanowie.

NZOZ „MEDIX” Oś. Fabryczna 6 w Wieruszowie opieką obejmuje szkoły:

- Gimnazjum nr 1 w Wieruszowie,
- Szkołę Podstawową nr 1 w Wieruszowie,
- Szkołę Podstawową w Pieczyskach.

Na terenie gminy podstawową opieką zdrowotną zajmują się także lekarze rodzinni zatrudnieni w Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej:

- NZOZ „MEDIX” Oś. Fabryczna 6 w Wieruszowie,
- NZOZ „COR” Przychodnia Lekarska Gabinet Lekarza POZ ul. Kopernika 1a w Wieruszowie,
- NZOZ „BONUS” ul. Kopernika 4 w Wieruszowie,
- NZOZ „DAR” ul. Fabryczna 6 w Wieruszowie.

W zakresie ochrony zdrowia szczególnej uwagi i kierowania wsparcia oraz pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania wymagają następujące zadania:

- tworzenie warunków dla realizacji zadań podstawowej opieki zdrowotnej oraz zwiększenie dostępności i jakości specjalistycznej opieki zdrowotnej
- promowanie zdrowego stylu życia i kontynuacja profilaktycznych programów zdrowotnych
- dokonanie analizy stanu zdrowia mieszkańców Gminy Wieruszów,
- zwiększenie zakresu usług opiekuńczych dla osób starszych,
- rozwój Miejskiego Ośrodka Profilaktyki Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie,
- eliminacja barier architektonicznych

3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Pomoc Społeczna

Pomoc społeczną na terenie Gminy Wieruszów realizuje Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie. W celu podniesienia jakości świadczonych usług został oddany do użytku nowy obiekt: Centrum Pomocy Społecznej w skład którego wchodzi: Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Mieszkańcy gminy mogą także uzyskać pomoc w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Dla osób niepełnosprawnych Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc” prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje program Centrum Aktywności Lokalnej (CAL).

Pod pojęciem Centrum Aktywności Lokalnej należy rozumieć sposób działania, którego celem jest aktywizowanie społeczności lokalnych, tworzenia poczucia przynależności do swojego miejsca zamieszkania i lokalnej grupy, uruchamianie zbiorowych strategii i pomaganie sobie nawzajem.

W obrębie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie działa Klub Integracji Społecznej (KIS) jako odrębna komórka organizacyjna, której celem jest udzielanie

pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. Pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

Gmina Wieruszów realizuje program prac społeczno – użytecznych dla osób długotrwale bezrobotnych. Program ten oparty jest na partnerstwie Gmina – Powiat- Powiatowy Urząd Pracy – Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – organizacje pozarządowe. W 2015 roku na terenie Gminy Wieruszów został utworzony Ośrodek Kuratorski.

Udzielona pomoc materialna w latach 2010 – 2014

Pomoc społeczna

Pomoc materialna i socjalna w latach 2010 - 2014

Rok	Liczba osób	Kwota pomocy w (zł)
2010	648	916 861,00
2011	666	1 026 019,00
2012	653	998 807,00
2013	672	1 158 263,00
2014	671	1 185 601,00

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Dożywianie dzieci w szkole w latach 2010- 2014

Rok	Liczba dzieci	Kwota pomocy w (zł)
2010	330	131 170,00

Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015-2020

2011	333	137 074,00
2012	335	140 740,00
2013	368	154 395,00
2014	355	156 277,00

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym – stypendia szkolne i zasiłki szkolne

Rok	Liczba dzieci	Kwota pomocy w (zł)
2010	-	-
2011	154	76 685,00
2012	173	87 406,00
2013	2015	117 286,00
2014	206	132 112,00

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Świadczenia rodzinne

Liczba osób objętych świadczeniami rodzinnymi oraz wartość wypłaconych świadczeń w latach 2010 - 2014

Rok	Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń w (zł)
2010	1 596	2 691 534,30
2011	1 483	2 443 659,30
2012	1 381	2 243 173,00
2013	1 317	2 305 098,50
2014	1 197	2 087 634,00

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Zaliczka alimentacyjna

Od paru lat Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie realizuje zadania ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Liczba osób objętych realizacją zaliczek alimentacyjnych oraz wypłacona wartość świadczeń w latach 2010- 2014

Rok	Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń w (zł)
2010	113	402 032,39
2011	117	422 260,00
2012	132	498 226,77
2013	133	548 581,65
2014	152	616 254,27

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Zapobieganie patologiom społecznym

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (Dz. U. Z 2012 roku, Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.). Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi Gmina Wieruszów wykonuje przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

1. tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje powstrzymanie się spożywania alkoholu,
2. zmniejszanie degradacji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej osób oraz rodzin ponoszących skutki nadużywania alkoholu,
3. działalność wychowawczą i informacyjną,
4. promowanie trzeźwości w środowisku młodzieżowym oraz sprzyjanie zmianom obyczajowym, z którymi wiąże się ograniczanie pijaństwa wśród dorosłych mieszkańców naszej Gminy.
5. ograniczanie dostępu do alkoholu,
6. leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
7. zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
8. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Realizacja zadań jest prowadzona w formie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, uchwalanego corocznie przez Radę Miejską w Wieruszowie. W tym celu prowadzona jest szeroko rozumiana profilaktyka i edukacja w szkołach dla dzieci, młodzieży i ich rodziców poprzez prowadzenie programów profilaktycznych, konkursów, debat oraz hepeningów. Dzieci z rodzin nie wydolnych wychowawczo uczestniczą w zajęciach prowadzonych w 6 świetlicach socjoterapeutycznych oraz klubach sportowych. Podczas wakacji letnich dzieci uczestniczą w wypoczynku poza miejscem zamieszkania na obozach terapeutycznych i w miejscu zamieszkania na półkoloniach.

Na terenie Gminy Wieruszów rozwiązywaniem problemów alkoholowych zajmują się :

1. Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych którego zadaniem jest przygotowanie projektu gminnego programu i koordynowanie zatwierdzonego przez Radę Miejską w Wieruszowie programu.
2. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie ” , który w chwili obecnej realizuje usługi wykupione przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz Urząd Miejski w Wieruszowie.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wieruszowie. Do zadań komisji należy motywowanie osób zgłoszonych przez najbliższe jej otoczenie, w celu podjęcia przez nie leczenia.
4. Na terenie gminy działają grupy samopomocowe :
  - AA „ Harmonia ” (dla osób uzależnionych)
  - Alateen „ Zaufanie ” (dla dzieci osób uzależnionych).
5. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wieruszowie.
6. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.
7. Powiatowa Komenda Policji w Wieruszowie.
8. Organizacje Pozarządowe uczestniczące w realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów alkoholowych na 2014 rok:
  - Stowarzyszenie Trzeźwościowe " WIERUSZ" w Wieruszowie,
  - Stowarzyszenie Profilaktyczne " Alternatywa" w Wieruszowie,
  - Akcja Katolicka przy Parafii Rzymskokatolickiej św. Stanisława Bp. W Wieruszowie,
  - Ogólnopolskie Stowarzyszenie Liderów Działań Psychospołecznych Koło Regionalne w Wieruszowie,
  - Zarząd Miejsko - Gminny Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Wieruszów,
  - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna w Lubczynie,
  - Stowarzyszenie Rozwoju Polesia w Wieruszowie,
  - Wieruszowski Klub Sportowy " Prosna "w Wieruszowie,
  - Ludowy Klub Sportowy " Prosna " Wyszaków,
  - Ognisko TKKF "Prosna" w Wieruszowie,
  - Polski Czerwony Krzyż w Wieruszowie
9. Pedagogzy szkolni.
10. Stowarzyszenie Działań Psychospołecznych w Wieruszowie.

3.6. Informacje dotyczące organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Wieruszów

Program współpracy z organizacjami pozarządowymi ma przynieść gminie i jej mieszkańcom korzyści w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Uzasadnieniem takich oczekiwań jest wieloletnie oświadczenie w realizacji różnych form współpracy oraz ich efekty. Szczególny nacisk we współdziałaniu kładziony jest na: intensyfikację działań wychowawczych na rzecz dzieci i młodzieży, w tym w obszarze upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz przeciwdziałania patologiom, wspieranie przedsiębiorczości.

W ramach realizacji programu realizowane są jasne i czytelne rozwiązania, realnie włączające i utwierdzające miejsce podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w systemie demokracji lokalnej.

Na terenie gminy Wieruszów działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, pracujących na rzecz społeczności lokalnej:

- Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 7, głównym celem statutowym jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, terapia zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz animowanie zorganizowanej aktywności lokalnej na rzecz rozwoju i promocji idei europejskiego społeczeństwa obywatelskiego.
- Stowarzyszenie Profilaktyczne „Alternatywa”, z/s w Wieruszowie przy ul. Kępińskiej 53, celem organizacji jest m.in. zapobieganie niedostosowaniu i sieroctwu społecznemu dzieci i młodzieży oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych i zagrożonych patologią,
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Wierusz”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 4, głównym celem statutowym jest praca nad zapewnieniem osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem od alkoholu oraz ich rodzinom możliwości uzyskania trwałej trzeźwości oraz prowadzenie Klubu Abstynenta.
- Stowarzyszenie Agroturystyczne Ziemi Wieruszowskiej, z/s w Wieruszowie przy ul. Waryńskiego 8, organizacja zajmuje się wspieraniem idei turystyki wiejskiej w regionie, umacnianie tożsamości regionalnej, kultywowanie i popularyzacja tradycji i spuścizny historycznej oraz kulturalnej regionu, a także podejmowanie działań na rzecz ochrony i promocji naturalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych regionu,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna, głównym celem organizacji jest wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturowego i gospodarczego wsi Lubczyna,
- Stowarzyszenie „Prawo- Obywatel-Demokracja”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 4, głównym celem organizacji jest upowszechnianie wiedzy na temat funkcjonowania struktur demokratycznych w państwie prawa poprzez różnorodne formy edukacji oraz współpraca z samorządami, organizacjami pozarządowymi i administracją państwową,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Liderów Działań Psychospołecznych, Koło Regionalne w Wieruszowie, z/s w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 144a, organizacja zajmuje się działaniem na rzecz rozwoju nowoczesnej polityki zdrowotnej, zapobieganiu narkomanii, alkoholizmowi i innym uzależnieniom oraz ochrona rodzin, a w szczególności dzieci i młodzieży przed przemocą w życiu rodzinnym, społecznym i w mediach,
- Towarzystwo Historyczno-Kulturalne „ARSONIUM” przy Zespole Szkół Nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, głównymi celami organizacji są m.in.: dokumentacja przeszłości świadków wydarzeń historycznych ważnych dla lokalnej społeczności i regionu, gromadzenie informacji dotyczących starego grodziska w widłach rzeki Niesób i Proсны w ramach programu „ARSONIUM: Wieruszów prawda czy legenda”, gromadzenie pamiątek historycznych w ramach izby pamięci, gromadzenie informacji o zapomnianych powstańcach wielkopolskich w terenie Mirkowa, Lubczyny, Wyszanova i Podzamcza.
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Wiejski w Wieruszowie, przy ul. Sportowej 7, główną działalnością organizacji jest troska o jakość warunków życia dziecka i jego wielostronny rozwój, zdrowie, bezpieczeństwo, podmiotowość i godność, a w

szczególności upowszechnianie i ochrona praw dziecka.

- Towarzystwo Rozwoju Polesia, z/s w Polesiu 33, głównymi celami organizacji są m.in. inicjowanie i popieranie działań związanych z rozwojem terenu i zaspokajaniem potrzeb miejscowej ludności oraz udzielanie wsparcia finansowego i tworzenia funduszy w tych celach, zajmowanie stanowiska i wyrażenie opinii w sprawach związanych z realizacją inwestycji gospodarczych na terenie wsi Polesie, inspirowanie organizacji, jednostek i grup obywateli do aktywnego i twórczego uczestnictwa w życiu kulturalnym wsi Polesie,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział Ziemi Wieruszowskiej, z/s w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 61, cele statutowe organizacji to: rozwój turystyki kwalifikowanej (pieszej, rowerowej i kajakowej), opieka nad zabytkami i pomnikami przyrody, opracowanie szlaków turystycznych i ich oznakowanie oraz organizacja młodzieżowego turnieju turystyczno-krajoznawczego,
- Towarzystwo Przyjaciół Wieruszowa, z/s w Wieruszowie przy ul. Wieluńskiej 11, głównymi celami organizacji są m.in.: poznawanie przeszłości regionu oraz ocena potrzeb i warunków rozwoju współczesnego życia kulturalnego w środowisku, zbieranie i gromadzenie wszelkiego rodzaju pamiątek i dokumentów, przedmiotów kultury materialnej, prowadzenie działalności wychowawczej propagującej przeszłość historyczną i współczesność środowiska wieruszowskiego,
- Wieruszowski Klub Sportowy „PROSNA”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 7, organizacja zajmuje się propagowaniem i organizowaniem zajęć w zakresie sportu wyczynowego i rekreacji fizycznej oraz stwarzanie swoim członkom odpowiednich warunków do uprawiania sportu i rekreacji, organizowaniem zawodów i imprez sportowych i rekreacyjnych, prowadzeniem działalności szkoleniowej, wychowawczej i propagandowej, bierze także udział w lokalnym i ogólnopolskim życiu sportowym,
- Ludowy Klub Sportowy „PROSNA – WEBO” Wyszaków, z/s w Wyszakowie przy ul. Głównej 75, cele statutowe organizacji to: krzewienie kultury fizycznej – piłka nożna, praca z młodzieżą w celu podnoszenia umiejętności i sprawności fizycznej,
- Akcja Katolicka Diecezji Kaliskiej, Parafialny Oddział Wieruszów, Parafia św. Stanisława Biskupa, z/s w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 93a, organizacja zajmuje się pogłębianiem formacji chrześcijańskiej oraz organizowaniem bezpośredniej współpracy katolików świeckich z hierarchią kościelną w prowadzeniu misji apostołskiej kościoła,
- Liga Obrony Kraju, Zarząd Powiatowy w Wieruszowie, z/s w Wieruszowie przy ul. Rynek 1-7, organizacja zajmuje się m.in. kształtowaniem i umacnianiem w społeczeństwie patriotycznych postaw wobec obronności kraju, prowadzeniem działalności oświatowo-wychowawczej, wyrabianiem i utrwalaniem postaw i umiejętności w zwalczaniu zagrożeń okresu pokoju, kultywowaniem i popularyzacją tradycji narodowych oraz sprawowaniem opieki nad miejscami pamięci narodowej,
- Ochotnicze Straże Pożarne – na terenie Gminy Wieruszów działa Zarząd Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, który zajmuje się 11 jednostkami OSP. Celem jednostek jest ratowanie życia i mienia, zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego oraz pomoc w innych zdarzeniach, jakie mają miejsce na terenie Gminy Wieruszów,
- Koła Gospodyń Wiejskich – na terenie gminy aktywnie działa pięć Kół Gospodarstw Wiejskich, które zajmują się pielęgnowaniem dziedzictwa i tradycji ludowej, promowaniem wiejskich potraw oraz rękodzieła ludowego. KGW działają w miejscowościach: Jutrków, Teklinów, Kowalówka, Polesie, Podzamcze.

Pozostałe stowarzyszenia działające na terenie Gminy Wieruszów to:

- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział w Wieruszowie,
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział w Wieruszowie,
- Polski Związek Wędkarski Koło Wieruszów – Miasto,
- Polski Związek Pszczelarski Koło Pszczelarzy w Wieruszowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Korczak” przy Szkole Podstawowej Nr1,
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy,
- Koło Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych,
- Koło Łowieckie nr 1 Sokół w Wieruszowie,
- Koło Łowiecki nr 2 Orzeł w Wieruszowie,
- Związek Nauczycieli Polskich w Wieruszowie.
- Towarzystwo Przyjaciół Wieruszowa,
- Stowarzyszenie Handlowców i Producentów w Wieruszowie,
- Wieruszowskie Towarzystwo Ekologiczne,
- Stowarzyszenie Chóralne „LIRA”.

Przedstawiony powyżej przegląd ukazuje silną koncentrację obiektów i instytucji i usług publicznych w ośrodku centralnym, jakim jest miasto Wieruszów. Jedynie sieć szkół podstawowych obejmuje także obszary wiejskie gminy.

W kontekście rozwoju organizacji pozarządowych i efektywnej realizacji ich działań, ważne jest wspieranie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej, wspieranie tworzenia i funkcjonowanie III sektora na terenie gminy, promocja liderów lokalnych a także wspieranie grup szczególnego ryzyka.

3.7. Rynek pracy

Sytuację na rynku pracy w gminie można obecnie określić jako stosunkowo korzystną. Udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym w gminie nie przekracza 10 %.

Produkcyjne grupy wieku w gminie przedstawia poniższy wykres:

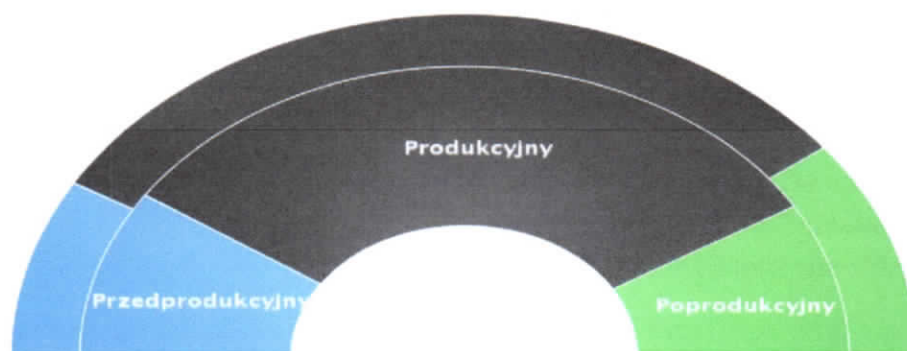
Rok 2013	Powiat	gmina
Pracujący	8985	4495
Bezrobotni zarejestrowani	2014	726
W tym kobiety %	53,5	57,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku	7,6	8,0

produkcyjnym w%		
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	8,8	9,8

Źródło: Opracowano na podstawie BDL www.stat.gov.pl

Produkcyjne grupy wieku, 2014

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Biologiczne grupy wieku (Mężczyźni), 2014

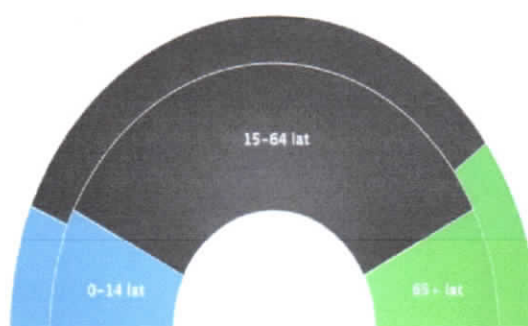
(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Biologiczne grupy wieku (Kobiety), 2014

(Źródło: GUS)

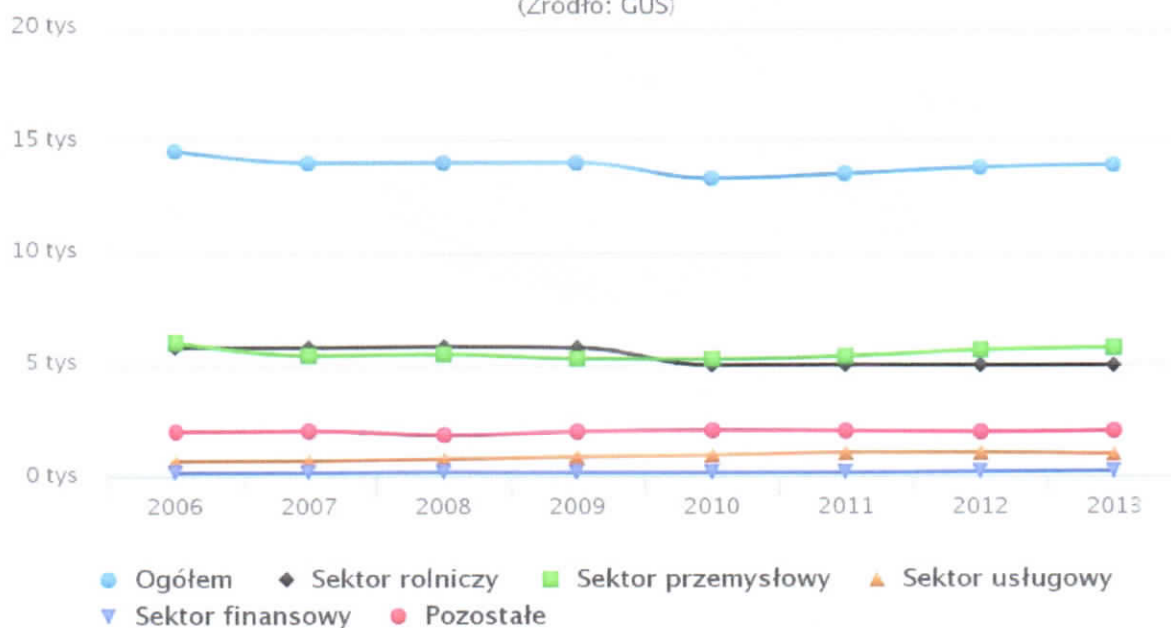
www.polskawliczbach.pl

Najwię

ksza liczba pracujących jest zaangażowana w rolnictwie oraz silnie rozwiniętym w Wieruszowie przemyśle.

Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Wieruszowie w latach 2006 – 2013

(Źródło: GUS)

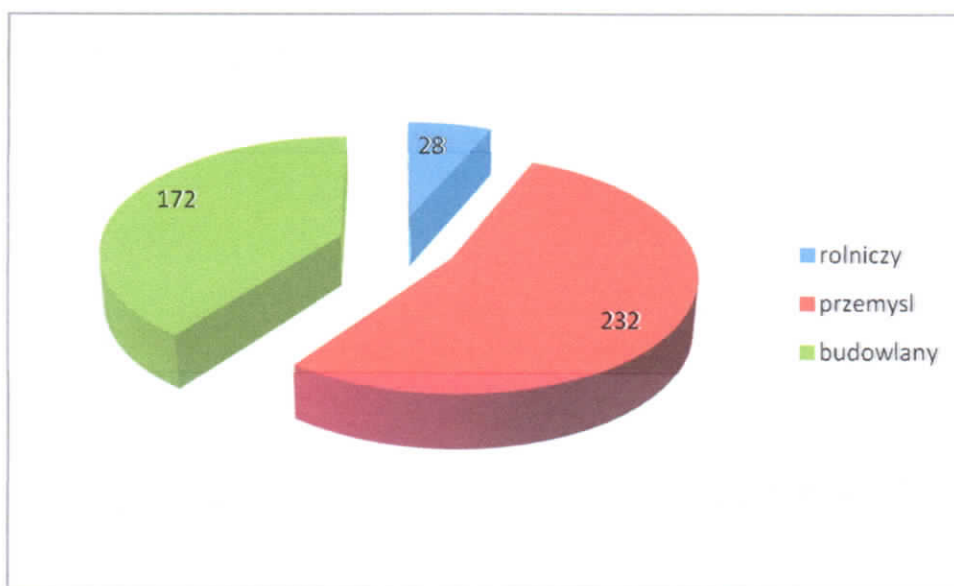
www.polskawliczbach.pl

IV. SFERA EKONOMICZNA

Obecnie na terenie gminy zarejestrowanych jest 1595 podmiotów gospodarczych. Dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób -1508, 70 małych firm (zatrudniających od 10-49 osób), 12 średnich (zatrudniających od 50-249) i 5 dużych (zatrudniających powyżej 250 osób) /www.stat.gov.pl, BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015 r.

Strukturę branż wśród przedsiębiorstw widać na poniższym wykresie:

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, BDL, podmioty narodowe wg stanu na 31.07.2015 r.

Wg analizy SWOT przeprowadzonej dla Gminy Wieruszów przez specjalistów z Uniwersytetu Łódzkiego w styczniu 2014 r., szansą dla rozwoju przedsiębiorczości jest bliskość dużych ośrodków miejskich (w promieniu 100 km) umożliwiającą dostępność do dużych rynków zbytu (Wrocław, Opole, Kalisz, Częstochowa, Katowice);

- sprzyjająca polityka proklastrowa zarówno na poziomie kraju, jak i regionu;
- sprzyjająca polityka regionalna adresowana do ośrodków miejskich tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Gmina jest silnym ośrodkiem przemysłowym, dominujące branże: meblowej oraz spożywczej; przemysł stanowi trwały i najważniejszy składnik bazy ekonomicznej miasta;

- wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Wieruszów (zwłaszcza z dziedziny budownictwa, handlu i usług niematerialnych);

- korzystna sytuacja głównych zakładów przemysłowych;

- rozwój drobnych podmiotów gospodarczych, kooperujących z tymi przedsiębiorstwami przemysłowymi - zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich;

- stosunkowo korzystne położenie komunikacyjne miasta sprzyja rozwojowi funkcji przemysłowych (linia kolejowa oraz droga krajowa nr 8 i ekspresowa S 8 ;

- rozwijająca się sieć handlowa zapewniająca sprawne zaopatrzenie w podstawowe produkty;

- odbywające się cyklicznie imprezy na terenie gminy;

- systematycznie modernizowane obiekty oświatowe;

- systematyczne inwestycje poprawiające standard techniczny dróg;

- wzrastająca wiedza mieszkańców na temat ochrony środowiska;

- dobrze rozwinięta baza edukacyjna

Rozwój przedsiębiorczości napotyka jednak ciągle na bariery:

- niewystarczająca ilość instytucji wspierania przedsiębiorczości i organizacji zrzeszających przedsiębiorców oraz *brak partnerstwa z miastami*;

- niewystarczający system doradztwa gospodarczo- ekonomicznego dla przedsiębiorców,

- niski stopień zorganizowania się przedsiębiorców;
- niewystarczająca promocja walorów turystycznych i gospodarczych gminy;
- niska innowacyjność i konkurencyjność podmiotów gospodarczych;
- niskie tempo wzrostu w powiecie;
- słaba koniunktura gospodarcza (jeden z najniższych województwie łódzkim poziom i tempo wzrostu PKB na 1 mieszkańca;
- niski poziom aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw;
- słabe powiązania kooperacyjne pomiędzy lokalnymi podmiotami gospodarczymi;
- brak wewnętrznych zasobów kapitału;
- utrata usług rynkowych w Wieruszowie
- niedostateczny system wsparcia opieki nad dziećmi do 3 lat

Do aktualnie dominujących przedsiębiorstw w gminie należą:

BRANŻA ROLNO-SPOŻYWCZA:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „ Na Koćminie” w Wieruszowie,
- Ubojnia z masarnią Słowikowski w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Wędlinka Sp. Jawna Aleksander Gajewski, Piotr Gajewski, Violetta Gajewska

BRANŻA WŁÓKIENNICZO- ODZIEŻOWA:

- TUDOR Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo- Usługowe „CON DUO” w Wieruszowie,
- Zakład Odzieżowy „ TOPAZ” w Wieruszowie,
- Firma Produkcyjno- Handlowa „ Kreacja” w Wieruszowie.

BRANŻA MEBLARSKO-DRZEWNA

- Zakłady Płyt Wiórowych PFLEIDERER PROSPAN S.A. w Wieruszowie,
- HM „Helvetia Meble” Sp. z o. o. w Wieruszowie,,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „STOLWIT” w Polesiu,
- Duńska Spółka Meblowa TOP LINE Sp. z o. o. w Polesiu,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „ STAGRA” w Wieruszowie.
- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”
- Firma ANIMAR w Wieruszowie
- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”
- Stoltrum Sc
- Polskie Pufy w Wieruszowie

POZOSTAŁE

- AKE POLSKA Sp. z o. o w Wieruszowie
- AGRECOL Sp. z o. o. w Wieruszowie
- Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie SA
- Zakład Produkcyjno- Usługowo- Handlowy PROMAL Dąbrowska Żółtowska Sp. jawna w Wieruszowie

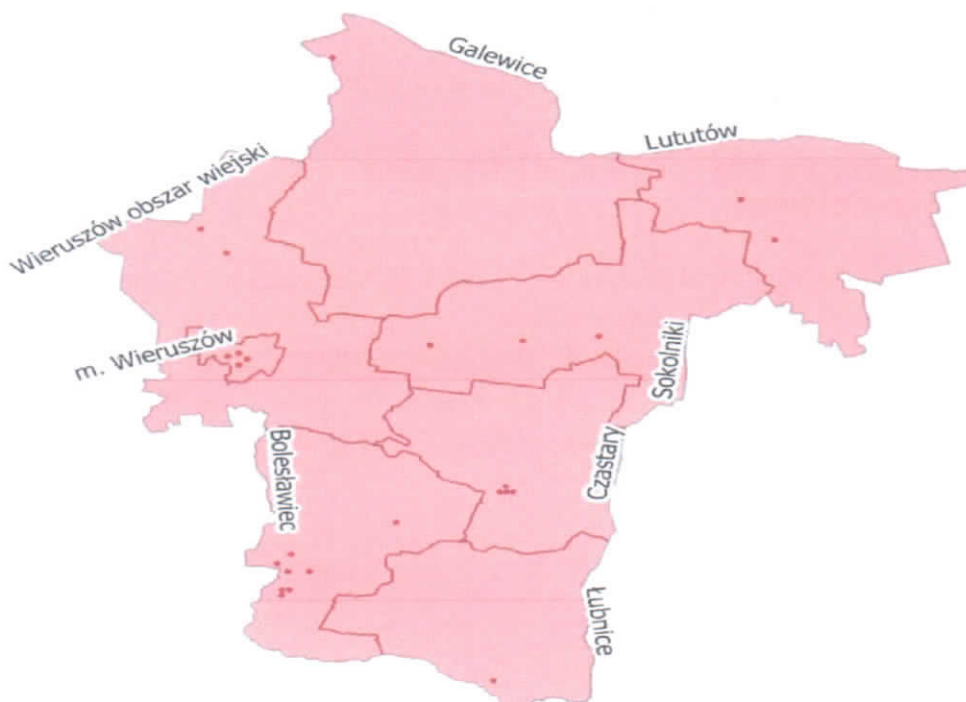
Z uwagi na przeciętny poziom rozwoju gospodarczego powiatu oraz trudności w jasnym zidentyfikowaniu specjalizacji gospodarczej, przy jednocześnie relatywnie dobrych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, naturalnym obszarem rozwoju pozostaje rozwój turystyki, atrakcyjnej przynajmniej w skali regionalnej. Gmina posiada niewątpliwie walory pozwalające na rozwój agroturystyki, który może być wspomagany istnieniem kilku interesujących obiektów, pod tym względem przoduje w powiecie.

Obecnie, do najbardziej charakterystycznych należą:

- klasztor Paulinów w Wieruszowie,
- Układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowe z XIV w.
- Cmentarz żydowski
- dolina rzeki Proсны (14. rzeki pod względem długości w Polsce), na bazie której powstał jeden z 17. w województwie Obszarów Chronionego Krajobrazu pn. „Dolina Proсны”, co stwarza możliwość rozwoju atrakcyjnej oferty turystyczno wypoczynkowej,

Z uwagi na fakt, że w obrębie Powiatu Wieruszowskiego w przypadku pozostałych gmin występuje mała liczebność i wysokie rozproszenie obiektów zabytkowych, konieczne wydaje się podejmowanie wspólnych działań na rzecz wypromowania atrakcyjnego wspólnego produktu turystycznego. Rozmieszczenie zabytków w Powiecie Wieruszowskim widać poniżej.

Rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków w Powiecie Wieruszowskim według gmin – stan na marzec 2013r.

Źródło: Zintegrowana Strategia Powiatu Wieruszowskiego, na podstawie Wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Łódzkiego Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi. Dostępny: http://www.wuoz.bip.lodz.pl/data/other/rejestr_marzec_2013_1.doc. dostęp 17.05.2013.

Potencjał turystyczny gminy jest wykorzystywany w niewielkim stopniu. Brak jest zagospodarowania bazy turystyczno-rekreacyjnej między Prosną a Niesobem oraz niewystarczające wykorzystanie rzeki Prozny do celów rekreacyjnych.

V. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów gminy, jej otoczenia oraz sytuacji społeczno-gospodarczej zostały zdefiniowane problemy, których rozwiązanie jest wyzwaniem na okres obowiązywania strategii.

5.1. Identyfikacja problemów w sferze zagospodarowania przestrzennego

- niewystarczająca ilość planów zagospodarowania przestrzennego
- brak spójności dokumentów planistycznych (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego a warunków zabudowy i zagospodarowania terenu), wynikający z obowiązujących przepisów prawnych i generujący chaos urbanistyczny
- na terenach wiejskich brak map niezbędnych do sporządzenia dokumentów planistycznych
- ograniczone możliwości finansowe Gminy Wieruszów do sporządzenia dokumentów planistycznych
- możliwość sprzeciwów społecznych, związanych ze zmianą przeznaczenia gruntów
- długi czasookres sporządzania dokumentów planistycznych
- stosunkowo duże rozdrobnienie gruntów
- zabudowa rozproszona na części terytorium gminy
- zmieniająca się polityka przestrzenna gminy
- ograniczenie możliwości zagospodarowania przestrzennego, wynikające z wyznaczonych obszarów chronionych
- brak własnych środków finansowych właścicieli i trudny dostęp do środków zewnętrznych na konserwację i utrzymanie obiektów zabytkowych
- wysokie koszty uzbrojenia nowych terenów, wyznaczonych pod zabudowę
- brak popularyzacji wiedzy o informacji przestrzennej i możliwościach wykorzystania technologii geoinformacyjnej w gminie

5.2. Identyfikacja problemów w sferze społecznej

- emigracja zarobkowa młodych wykształconych osób,
- wysoki udział kobiet w łącznej liczbie bezrobotnych,
- niewystarczający system wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej,
- niewłaściwy system finansowania oświaty, w tym brak środków na remonty kapitalne i inwestycje oświatowe,
- brak dostępu dzieci w wieku przedszkolnym do instytucji realizującej edukację elementarną zwłaszcza na terenach wiejskich,
- wzrost wszelkich uzależnień sprzyjających wykluczeniu społecznemu,

- postępujący proces starzenia się ludności,
- wzrastająca ilość przestępstw wśród osób młodocianych,
- niewystarczający system prewencji w zakresie bezpieczeństwa społecznego,
- wzrost zagrożeń mieszkańców z tytułu wypadków komunikacyjnych,
- brak skutecznego systemu komunikacji w przepływie informacji między organizacjami pozarządowymi, mała ich aktywność oraz niewystarczająca współpraca między organizacjami pozarządowymi a jednostkami samorządu terytorialnego,
- niewystarczające zasoby mieszkaniowe w budownictwie komunalnym i spółdzielczym
- brak miejsca ekspozycji zbiorów i pamiątek historycznych Ziemi Wieruszowskiej,
- brak obiektów rekreacyjno –sportowych (pływalnia, park linowy, itp.),
- brak zagospodarowania bazy turystyczno-rekreacyjnej między Prosną a Niesobem oraz niewystarczające wykorzystanie rzeki Prozny do celów rekreacyjnych,
- wzrost natężenia ruchu na ulicach ponadlokalnych i lokalnych,
- niewystarczająca ilość terenów rekreacyjnych,
- niewystarczający system opieki nad dziećmi do 3 roku życia

5.3. Identyfikacja problemów w sferze ekonomicznej i gospodarczej

- brak możliwości zapewnienia infrastruktury technicznej w tym odprowadzenia ścieków dla nowo powstałych zakładów,
- brak rezerw w systemie zaopatrzenia w wodę,
- nieprawidłowe zagospodarowanie i przechowywanie gnojówki, gnojowicy, obornika, w efekcie zanieczyszczenie wód gruntowych nieczystościami płynnymi,
- zaniedbane urządzenia melioracji szczełowych i podstawowych oraz brak środków na ich utrzymanie i odbudowę,
- brak zbiorników retencyjnych,
- zanieczyszczenie, w tym bakteriologiczne wód rzek Proсна i Niesób,
- deficyt zasobów wodnych: mała ilość opadów atmosferycznych, niski stan wód powierzchniowych,
- brak udokumentowanych zasobów surowców naturalnych, mogących mieć istotny wpływ na rozwój gospodarczy gminy,
- nieekonomiczne i wysokoemisyjne systemy grzewcze budynków budownictwa jednorodzinnego,
- wykorzystanie w dużym stopniu składowiska odpadów komunalnych w Teklinowie,
- zagospodarowanie i unieszkodliwianie osadów ściekowych,
- niewłaściwe parametry techniczne i zły stan techniczny istniejących nawierzchni dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkiej,
- brak ciągów pieszo-rowerowych,
- niewystarczająca ilość miejsc parkingowych na terenie miasta,
- degradacja infrastruktury i obszarów kolejowych,
- nie zakończony proces gazyfikacji miasta,
- brak terenów komunalnych pod inwestycje przemysłowo-usługowe,
- brak odpowiedniej bazy hotelarsko-gastronomicznej dla przedsiębiorców,

- brak wystarczającego zainwestowania przez przedsiębiorców w strefę usług dla ludności: hotele, gastronomia, usługi turystyczne,
- brak możliwości podłączenia nowych zakładów do systemu zbiorczej kanalizacji z uwagi na maksymalne wykorzystanie przepustowości oczyszczalni ścieków,
- niewystarczający system doradztwa gospodarczo- ekonomicznego dla przedsiębiorców,
- niewystarczająca ilość wykwalifikowanych pracowników w sferze produkcyjnej.

5.4. Analiza SWOT

Dokonanie prawidłowej identyfikacji uwarunkowań, które wpływają lub mogą wpłynąć na funkcjonowanie Gminy Wieruszów oraz na sformułowanie celów i zadań. Analiza mocnych i słabych stron określa uwarunkowania wewnętrzne. W tym przypadku podmiot dokonujący analizy SWOT wpływa lub może wpływać na środowisko, w którym funkcjonuje. Analiza szans i zagrożeń określa uwarunkowania zewnętrzne, czyli te, na które podmiot nie ma większego wpływu – uzależnione są one od jego otoczenia.

5.4.1. Mocne i słabe strony Gminy Wieruszów

1. Położenie i dostępność komunikacyjna.

MOCNE STRONY GMINY	SŁABE STRONY GMINY
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne, centralne położenie geograficzne. • położenie przy drodze ekspresowej S-8 przebiegająca w transeuropejskim korytarzu transportowym, dawnej autostrady A-8 wraz z węzłem „Wieruszów” oraz z łącznikiem do istniejącej drogi krajowej nr 8; • położenie przy szlaku komunikacyjnym Wrocław -Łódź-Warszawa; • systematyczne inwestycje poprawiające standard techniczny dróg gminnych. • Bocznice kolejowe, połączone z siecią kolejową 	<ul style="list-style-type: none"> • duża energochłonność budynków użyteczności publicznej; • niewystarczająca drogowa infrastruktura towarzysząca w stosunku do intensywnie zwiększającej się liczby pojazdów mechanicznych/ brak parkingów; • brak rozwiniętej sieci ścieżek rowerowych; • niewystarczające wykorzystanie przepustowości oczyszczalni ścieków ; • słabo rozwinięty system połączeń komunikacji zbiorowej wewnątrz Gminy;

2.Podmioty gospodarcze

MOCNE STRONY GMINY	SŁABE STRONY GMINY
<ul style="list-style-type: none"> • silny ośrodek przemysłowy, głównie branży: meblowej oraz spożywczej; przemysł stanowi trwałą i najważniejszy składnik bazy ekonomicznej miasta; • wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Wieruszów (zwłaszcza z dziedziny budownictwa, handlu i usług niematerialnych); • korzystna sytuacja głównych zakładów przemysłowych; większe zakłady stymulować mogą dalszy rozwój drobnych podmiotów gospodarczych, kooperujących z tymi przedsiębiorstwami przemysłowymi - zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich; • stosunkowo korzystne położenie komunikacyjne miasta sprzyja rozwojowi funkcji przemysłowych • rozwijająca się sieć handlowa zapewniająca sprawne zaopatrzenie w podstawowe produkty; • odbywające się cyklicznie imprezy na terenie gminy; • tereny inwestycyjne • występowanie niewykorzystywanych rolniczych budynków gospodarczych; stanowią one rezerwę majątku trwałego dla podejmowania różnorodnej działalności gospodarczej, nie związanej bezpośrednio z produkcją rolniczą. Rezerwy te będą wzrastać, w miarę nieuniknionego zmniejszania się ilości gospodarstw rolnych - w wyniku porzucania działalności rolniczej przez najsłabsze gospodarstwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca ilość instytucji wspierania przedsiębiorczości i organizacji zrzeszających przedsiębiorców oraz brak partnerstwa z miastami; • niewystarczający system doradztwa gospodarczo -ekonomicznego dla osób rozpoczynających działalność gospodarczej, punkt obsługi inwestorów, • słabo wypromowane walory inwestycyjne gminy; • niski stopień zorganizowania się przedsiębiorców; • niska innowacyjność i konkurencyjność podmiotów gospodarczych; • słaba koniunktura gospodarcza (jeden z najniższych w województwie łódzkim poziom i tempo wzrostu PKB na 1 mieszkańca); • słabe powiązania kooperacyjne pomiędzy lokalnymi podmiotami gospodarczymi; • utrata usług rynkowych w Wieruszowie • niewystarczający system wsparcia opieki nad dziećmi do 3 roku życia

3. Rolnictwo

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • względnie korzystne warunki klimatyczne oraz czyste ekologicznie środowisko, co sprzyja produkcji tzw. „zdrowej żywności”. • korzystny bioklimat dla rozwoju rekreacji i agroturystyki, co może być traktowane jako alternatywne źródło dochodów mieszkańców z obszarów wiejskich; • tendencja wzrostu udziału lasów i terenów leśnych oraz zabudowanych w strukturze użytkowania gruntów gminy; • koncentracja podmiotów specjalizujących się w przetwórstwie mięsny i hodowli trzody chlewnej; • zasoby gruntów rolnych i znaczący potencjał dla rozwoju rolnictwa ekologicznego; • postępujące procesy konsolidacji gruntów (m.in. zakup, dzierżawa) sprzyjające integracji i profesjonalizacji w rolnictwie; • duży potencjał niewykorzystanych łąk. 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek zatrudnienia w rolnictwie stwarzający rezerwę siły roboczej dla rozwoju przemysłu oraz drobnego i średniego biznesu, ale głównie branż wykorzystujących mniej wykształcone (niewykwalifikowane) kadry; • wolne tempo zmniejszania się areалу użytkowanego rolniczo (a także zalesiania słabych gruntów); nadal utrzymuje się zbyt duży udział przestrzeni rolniczej w strukturze użytkowania terenu, jak na niekorzystne warunki przyrodnicze. • słabe tempo koncentracji ziemi oraz powiększania się przeciętnej wielkości gospodarstwa rolnego • niska towarowość produkcji rolniczej; • brak współpracy producentów rolnych; • słaby poziom usprzętowania gospodarstw i przestarzały park maszynowy; • niska skłonność do nowości innowacji wśród rolników (dominacja tradycyjnych form i obszarów); • niskie klasy bonitacyjne gruntów rolnych; • duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych; • zdekaptalizowanie urządzeń melioracyjnych.

4. Rynek pracy

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> wysoka aktywność zawodowa mieszkańców; duży udział pracujących w usługach o charakterze nierynkowym (relatywnie stabilne miejsca pracy); dobra oferta kształcenia na poziomie średnim (m.in. technikum mechatroniczne, hotelarskie, budowlane, handlowe, logistyczne, mechaniczne, elektryczne, informatyczne) dającą szansę zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> brak miejsc pracy dla osób kończących uczelnie wyższe; spadek zatrudnienia w rolnictwie stwarzać będzie rezerwę siły roboczej dla rozwoju przemysłu oraz drobnego i średniego biznesu, ale głównie branż wykorzystujących mniej wykształcone; (niewykwalifikowane) kadry; problemy z wejściem ludzi młodych na rynek pracy; słaby przepływ informacji pomiędzy lokalnym rynkiem pracy a systemem edukacji; brak funkcjonowania wyższych uczelni i/lub ich filii na terenie gminy;

5. Turystyka

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> unikalne walory przyrodnicze (w szczególności obszary chronione, Dolina Proсны, duże zasoby lasów i łąk, unikalna flora i fauna); ciekawy turystycznie potencjał historyczny (m.in. kościoły, pozostałości osady łużyckiej, młyny wodne); produkty regionalne, istniejące szlaki turystyczne – szlaki rowerowe, szlak konny; dobre doświadczenia i wzorce w zakresie rozwoju agroturystyki; utrwalona pozycja w kraju i regionie w biegach na orientację (czytelny produkt turystyczny - 7 tras biegowych usytuowanych w ościennych gminach); skatepark dostęp do dorzecza Proсны 	<ul style="list-style-type: none"> niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna; brak wyrazistych, zintegrowanych i wypromowanych produktów turystycznych; deficyt infrastruktury turystycznej, w tym słabo rozwinięta baza noclegowa; niezadowalająca jakość i czystość rzeki Proсны wraz z jej zamuleniem i niskim poziomem wody w wielu miejscach; słabe tradycje prowadzenia działalności w sferze turystyki; słaba dostępność instytucji kultury, sportu, turystyki i rekreacji dla osób niepełnosprawnych. niewystarczająca promocja walorów turystycznych gminy;

- usytuowanie geograficzne gminy.

6. Infrastruktura techniczna i gospodarka gruntami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • położenie w pobliżu dużych ośrodków – potencjalnych rynków zbytu; • dobra sieć i gęstość dróg, funkcjonowanie linii kolejowej • rozwój przydomowych oczyszczalni ścieków; • systematycznie modernizowane obiekty oświatowe; • systematyczne inwestycje poprawiające standard techniczny dróg; • bocznicę kolejową, • gminne oczyszczalnię ścieków, • dostęp do S8, węzeł w Wieruszowie, • obiekty instytucji kultury • bazy sportowe (stadion, place zabaw, siłownie zewnętrzne), • wodociąg gminy, • sieć gazowa i ciepłownicza, • gminny zasób komunalnych mieszkań 	<ul style="list-style-type: none"> • brak planów zagospodarowania przestrzennego przeznaczonych pod inwestycje i brak terenów komunalnych przeznaczonych pod zainwestowanie; • niewykorzystana infrastruktura kolejowa, zwłaszcza dla transportu towarowego; • zły stan urządzeń melioracyjnych; • brak wsparcia finansowego rozwoju sieciowej infrastruktury w zakresie zaopatrzenia w paliwa gazowe; • niewykorzystana przepustowość oczyszczalni ścieków w Wieruszowie (plany podłączenia gmin: Galewice i Sokolniki) • rozdrobnienie gruntów, wskazanych pod działalność inwestycyjną, • słaby stan techniczny dróg gminnych; • słabo rozwinięty system ścieżek rowerowych i ciągów komunikacyjnych dla pieszych; • słaby rozwój infrastruktury gazowej • brak wystarczającej ilości mieszkań socjalnych; (ograniczone możliwości rozwoju); • słabo rozwinięta sieć ciepłownicza • dekapitalizacja infrastruktury społecznej i technicznej (błędna polityka inwestycyjna);

7. Kapitał ludzki i społeczny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost aktywności społecznej i zaangażowania obywatelskiego w ramach organizacji pozarządowych • wzrost świadomości i tożsamości społeczności lokalnej. • wysoki poziom kapitału społecznego i duża skłonność do współpracy; • pozytywne przykłady działania różnych instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju ludzi; 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się poziom wykluczenia cyfrowego szczególnie starszego pokolenia; • problemy patologii w rodzinie • utrzymujące się problemy alkoholizmu i wzrastające zagrożenia narkomanią • zagrożenie przestępczością i wandalizmem szczególnie na terenach miejskich; • wzrastająca liczba osób w podeszłym wieku wymagająca opieki; • niski poziom utożsamiania się mieszkańców ze swoją miejscowością; • jeden z najniższych w województwie poziom wykształcenia ludności; • niekorzystne tendencje demograficzne – starzenie się społeczeństwa, niż demograficzny, emigracja zarobkowa (w znacznym stopniu za granicę); • ucieczka ludzi młodych oraz wykształconych do wiodących ośrodków poza gminą; • statystycznie niskie dochody mieszkańców Gminy; • wysokie wskaźniki zapadania na choroby nowotworowe i choroby krążenia;

8. Infrastruktura i usługi społeczne

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobra oferta imprez lokalnych i wydarzeń cyklicznych wzmacniających tożsamość lokalną („Mega spot” motoryzacyjne, Bieg Rzeką Prosną, „Dni Wieruszowa” i inne). • wysoki poziom bezpieczeństwa (straż pożarna, wykrywalność przestępstw, zarządzanie kryzysowe); • dobre warunki mieszkaniowe; • istniejąca baza sportowa szkół (boiska sportowe i place zabaw, siłownie zewnętrzne); • ścieżki rowerowe; • pomoc społeczna; • baza oświatowa; • Punkt Obsługi Klienta w Urzędzie Miejskim w Wieruszowie; • Targowisko miejskie; • Zagospodarowanie zielenie miejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> • niska efektywność profilaktyki zdrowotnej oraz słaba dostępność do specjalistycznych usług medycznych, • słaba infrastruktura mieszkań socjalnych; • wzrastająca liczba osób w podeszłym wieku wymagająca opieki; • brak publicznego żłobka oraz niewystarczający dostęp do przedszkoli publicznych i oddziałów przedszkolnych; • rosnąca liczba gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń opieki społecznej; • słabo rozwinięta oferta zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży; • brak instytucji podtrzymującej tradycje lokalne i regionalne (np. muzeum); • utrata usług publicznych (m.in. zamiejscowe wydziały ksiąg wieczystych, ograniczanie wyspecjalizowanej opieki zdrowotnej)

9. Przestrzeń i środowisko

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zdiagnozowany stan zagospodarowania i użytkowania obszarów, powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, ochronę występujących walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, określenie terenów predysponowanych dla podstawowych funkcji, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej, • niezdegradowane środowisko naturalne, • czytelny układ osadniczy gminy z jednym wyróżniającym ośrodkiem miejskim, • wzrastająca wiedza mieszkańców na temat ochrony środowiska; • zasoby dla rozwoju alternatywnych źródeł energii, • koncepcja zagospodarowania przestrzeni miejskiej ; • gospodarka odpadami; • zagospodarowanie zieleni miejskiej; • kanalizacja. 	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona układu urbanistycznego w centrum starego miasta Wieruszowa. • brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni publicznych dla rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej; • niski stopień wykorzystania alternatywnych źródeł energii; • spory udział azbestowych pokryć dachowych w gminie.

10. Kondycja finansowa samorządu i sprawność instytucjonalna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaplecze instytucjonalne oferujące wsparcie w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych • rozwój partnerstwa i dobra współpraca pomiędzy samorządami lokalnym i powiatowym; • dobre umiejętności i doświadczenia w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnętrznych źródeł. • rozwinięta integracja i umożliwienie lokalnej społeczności w kreowaniu naszej polityki i wykorzystania budżetu obywatelskiego. • budżet obywatelski; • fundusze sołeckie. 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom autonomii finansowej (po stronie dochodów); • wysoki wskaźnik zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego;

5.4.2. Szanse i zagrożenia Gminy Wieruszów

1. Położenie i dostępność komunikacyjna

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 450; • położenie gminy przy węźle drogi ekspresowej S8; • ciągi kolejowe, ich modernizacje 	<ul style="list-style-type: none"> • peryferyjne położenie zarówno w strukturze Województwa Łódzkiego, i względem dużych ośrodków miejskich; • brak stabilnej polityki w zakresie transportu kolejowego, skutkująca niewykorzystanym potencjałem istniejącej w gminie linii kolejowej. • Zmiana przepisów dotyczących organizacji transportu publicznego.

2. Podmioty gospodarcze

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • bliskość dużych ośrodków miejskich (w promieniu 100 km) umożliwiająca dostępność do dużych rynków zbytu (Wrocław, Opole, Kalisz, Łódź, Częstochowa, Katowice, Poznań); • sprzyjająca polityka regionalna adresowana do ośrodków miejskich tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. • budowa i rozbudowa dróg publicznych gminnych, w tym dostosowanie parametrów do wymogów normatywnych (dotyczy to w szczególności szerokości jezdni i szerokości korony drogi) w celu poprawy dostępności komunikacyjnej na terenie gminy; • poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczających sieć drogową (oznakowanie, przepusty, mosty, bariery, oświetlenie uliczne), • usprawnienie układu komunikacyjnego miasta, poprawa bezpieczeństwa (stan dróg, ścieżki rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe, chodniki, oświetlenie dróg, bezpieczne skrzyżowania), • zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo-wschodniej części miasta wpływającej bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy a przede wszystkim regionu; 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek popytu (konsekwencja globalnego kryzysu gospodarczego) • duża konkurencja ze strony innych ośrodków w obszarze pozyskiwania inwestycji.

3. Rolnictwo

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • duży popyt na polskie produkty przetwórstwa spożywczego na rynkach międzynarodowych; • wzrastająca świadomość i popyt na żywność ekologiczną; • sprzyjająca polityka Unii Europejskiej w zakresie wspierania rolnictwa ekologicznego ; • dotacje Unii Europejskiej dla rolników 	<ul style="list-style-type: none"> • duży ubytek przestrzeni rolniczej Gminy Wieruszów; • niestabilność i niekonsekwencja podmiotów polityki rolnej w zakresie wspierania rolnictwa ekologicznego.

4. Rynek pracy

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • instrumenty rynku pracy, sprzyjające wzrostowi zatrudnienia (staże, zatrudnienie subsydiowane, środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej) 	<ul style="list-style-type: none"> • tendencje do centralizacji systemów świadczenia usług publicznych (ryzyko spadku zatrudnienia w tych działach gospodarki); • mało stabilny system oświaty i polityka państwa w zakresie edukacji zawodowej; • nieadekwatna do potrzeb rynku oferta edukacyjna • brak oferty zawodowej dla osób, które wyjechały na studia oraz dla osób 50+; • niewystarczająca liczba ofert pracy

5. Turystyka

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • sprzyjająca polityka władz regionalnych dla rozwoju turystyki (funkcjonalny Obszar Turystyczny Doliny Rzeki Warty i Bzury, Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Prosný”); • wzrost zainteresowania społeczeństwa rekreacją i turystyką weekendową; • sprzyjająca polityka regionalna w zakresie budowy zbiorników małej retencji min „Wieruszów”, Teklinów (program małej 	<ul style="list-style-type: none"> • duża konkurencja ze strony innych funkcjonalnych obszarów turystycznych (Uniejów, zbiornik Jeziorsko, Jura Krakowsko - Częstochowska, itp.) • ograniczone środki finansowe na realizację przedsięwzięć.

retencji)	
-----------	--

6. Infrastruktura techniczna i gospodarka gruntami

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy na skutek powstania drogi S8; niska cena gruntów (przede wszystkim rolnych, z perspektywą ich wyłączenia z produkcji rolnej); 	<ul style="list-style-type: none"> znaczne koszty ponoszone z tytułu odszkodowań związanych z budową infrastruktury drogowej; ryzyko spadku atrakcyjności lokalnego rynku nieruchomości na skutek konkurencji ze strony dużych ośrodków miejskich.

7. Kapitał ludzki i społeczny

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> sprzyjająca polityka regionalna i krajowa w zakresie rozwoju kapitału społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> utrwalająca się w skali kraju polaryzacja rozwoju przestrzennego i związana z nią depopulacja małych jednostek osadniczych, niedostateczna ilość środków finansowych przeznaczonych przez państwo na zadania realizowane przez samorząd (przede wszystkim zadania oświatowe), brak instrumentów redukcji wykluczenia społecznego, poprawy warunków ochrony zdrowia, pomocy społecznej i edukacji

8. Infrastruktura i usługi społeczne

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> dogodna polityka regionalna adresowana do ośrodków miejskich tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze; 	<ul style="list-style-type: none"> tendencja odchodzenia od tzw. kultury wyższej, na rzecz kultury masowej (skoncentrowanej w dużych ośrodkach miejskich); ułomny mechanizm finansowania ze środków publicznych placówek i wydarzeń kulturalnych w małych jednostkach osadniczych; ograniczony dostęp do pełnej gamy usług zdrowotnych wynikający z polityki NFZ

9. Przestrzeń i środowisko

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> polityka sprzyjająca rozwojowi odnawialnych źródeł energii; stabilność prawna w zakresie OZE (Odnawialne Źródła Energii); działania samorządu w ramach PPP (Partnerstwo Publiczno Prywatne). 	<ul style="list-style-type: none"> niska świadomość roli ładu przestrzennego w kształtowaniu rozwoju jednostek osadniczych w długim okresie czasu; niekorzystne zmiany klimatyczne, wpływające na wysokość planów i reżim hydrologiczny; błędny podział kompetencji w zakresie dbałości o ciekły wodne

10. Kondycja finansowa samorządu i sprawność instytucjonalna

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> reorientacja polityki państwa w kierunku poprawy sprawności zarządzania w sektorze publicznym; 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca liczba i poziom skomplikowania przepisów prawnych na szczeblu krajowym, utrudniających funkcjonowanie samorządów, przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych i obywateli; skomplikowane i nieprzejrzyste przepisy i procedury dotyczące pozyskania i rozliczania środków UE (dla przedsiębiorców i JST); podział środków finansowych UE na duże

aglomeracje i obszary wokół dużych miast, zagrożeniem dla gmin miejsko-wiejskich.

VI. CELE STRATEGICZNE I SZCZEGÓŁOWE GMINY WIERUSZÓW I ICH REALIZACJA

Celem głównym rozwoju Gminy Wieruszów jest **poprawa integracji społeczno-gospodarczej Gminy Wieruszów z regionem łódzkim.**

Przyjmuje się, iż integracja ta zachodzić będzie w efekcie podejmowania szeregu działań nakierowanych na dynamizację lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem podnoszenia jakości zagospodarowania przestrzennego i poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz tworzenia powiązań funkcjonalnych gminy z innymi jednostkami terytorialnym w powiecie, a także w regionie łódzkim. Działania te przyczyniać będą się nie tylko do rozwoju gminy, ale również wspierać będą realizację strategii rozwoju Powiatu Wieruszowskiego, a także przyczynią się do osiągnięcia celów rozwoju Województwa Łódzkiego.

Tak opisany cel główny rozwoju osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów strategicznych.

1. Cel strategiczny: wspieranie przedsiębiorczości i stymulowanie rozwoju gospodarki poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej.

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów szczegółowych:

- wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa w kierunku określonych specjalizacji (produkcja ekologicznej żywności, przetwórstwo mięsa) oraz poprawy struktury agrarnej;
- poprawa jakości życia i dynamizacja procesów rozwoju z zachowaniem równowagi w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej;
- rozwój rolnictwa ekologicznego (wykorzystanie możliwości/potencjału do produkcji żywności ekologicznej);
- wspieranie działań na rzecz rozwoju agroturystyki na terenach wiejskich;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców;
- wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych;
- wspieranie rozwoju i upowszechniania wśród przedsiębiorców przyjaznych środowisku form i metod produkcji przemysłowej;
- tworzenie instytucji wspierającej rozwój infrastruktury technicznej i tworzenie ofert inwestycyjnych;
- wsparcie rozwoju sieciowej infrastruktury w zakresie zaopatrzenia w paliwa gazowe;
- wspieranie działań na rzecz podnoszenia innowacyjności podmiotów gospodarczych w tym gospodarstw rolnych;

- tworzenie warunków dla rozwoju instytucji otoczenia biznesu, np. inkubatorów;
- wspieranie rozwoju partnerstwa publiczno – prywatnego;
- poprawa konkurencyjności sektora rolnego na terenie gminy;
- promocja gminy – gospodarcza, turystyczna i kulturalna;
- budowanie partnerstwa z zagranicznymi samorządami w zakresie organizacji wyjazdów dla rolników i przedsiębiorców z gminy w celu wymiany doświadczeń i budowania partnerstw biznesowych;
- zapewnienie wysokiego standardu i dostępność do usług publicznych;
- wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGO) w celu budowania partnerstwa lokalnego i integracji, rozwoju kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców;

2. Cel strategiczny: poprawa standardu życia mieszkańców i zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju społecznego

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację poniższych celów szczegółowych:

a) Wspieranie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych:

- budowa mieszkań komunalnych i socjalnych;
- adaptacja wolnych pomieszczeń na cele zasobów mieszkań komunalnych;
- wyznaczenie terenów pod budownictwo .

b) Poprawa dostępności placówek oświatowych i podniesienie jakości ich wyposażenia:

- remonty i modernizacja placówek oświatowych;
- dostosowywanie placówek dla korzystania z ich usług przez osoby niepełnosprawne;
- rozszerzenie funkcjonalności placówek szkolnych na terenach wiejskich dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji, rekreacji i wypoczynku;
- modernizacja infrastruktury służącej bezpiecznemu dotarciu dzieci do szkoły;
- dostosowanie bazy szkolnej i przedszkolnej do rozwoju edukacji elementarnej;
- poprawa rozwoju doradztwa zawodowego w placówkach oświatowych;
- unowocześnienie i wyposażenie placówek oświatowych o informatyczny sprzęt elektroniczny i pomoce naukowe;
- modernizacja bazy sportowej działającej przy placówkach oświaty;
- tworzenie nowoczesnych laboratoriów i pracowni dydaktycznych w szkołach.

c) zwiększenie poziomu edukacji społeczeństwa:

- zwiększenie dostępności do edukacji pozaszkolnej i poza przedszkolnej szczególnie dla osób z terenów wiejskich;
- wspieranie rozwoju kształcenia ustawicznego w tym Uniwersytetu III wieku przygotowanie skierowanej do zainteresowanych środowisk kampanii informacyjnej w zakresie polityki edukacyjnej;
- doskonalenie systemu szkoleń pracowników samorządowych poprzez opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych;
- podniesienie znajomości języków obcych;

- stworzenie systemu wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej z terenu Gminy Wieruszów.

d) Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców;

- tworzenie warunków dla realizacji zadań podstawowej opieki zdrowotnej;
- rozwój Miejskiego Ośrodka Profilaktyki Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie;
- promowanie zdrowego stylu życia oraz kontynuacja profilaktycznych programów zdrowotnych;
- zwiększenie zakresu usług opiekuńczych dla osób starszych;
- pełna analiza stanu zdrowia mieszkańców Gminy Wieruszów;
- poprawa bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego;
- usuwanie barier architektonicznych we współpracy z grupami osób z niepełnosprawnością;
- rozwój MGOPS ;
- rozwój Ośrodka Kuratorskiego;
- zwiększenie dostępności usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia.

e) Aktywizacja mieszkańców w życiu społecznym gminy – podnoszenie jakości kapitału społecznego:

- wspieranie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej;
- wspieranie tworzenia i funkcjonowania organizacji społecznych na rzecz rozwoju gminy oraz integrowanie społeczeństwa;
- prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej przez urząd gminy;
- promocja „liderów” w środowiskach wiejskich;
- organizacja konkursów promujących pozytywne postawy oraz promowanie pozytywnych przykładów lokalnych dokonań;
- rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- wspieranie integracji społecznej grup szczególnie ryzyka;
- inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych;
- wspieranie działalności Klubu Integracji Społecznej.

f) Aktywizacja zawodowa bezrobotnych

- wykorzystanie potencjału i zasobów sił roboczych osób młodych po przez ich zaangażowanie w obsługę osób 60+;
- opracowywanie programów w zakresie aktywizacji zawodowej grup społecznych wymagających wsparcia;
- wspieranie oraz promowanie młodych ludzi w trzecim sektorze i przy działaniach społecznych np. wolontariat;
- zapobieganie migracji młodzieży do większych ośrodków i krajów członkowskich UE poprzez stworzenie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy;
- inicjowanie, organizowanie szkoleń służących aktywizacji osób na rynku pracy (kursy zawodowe dostosowujące kwalifikacje do potrzeb na lokalnym rynku pracy).

g) Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego

- edukacja informatyczna społeczeństwa;
- wsparcie rozwoju nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej niezbędnej dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich;
- tworzenie zintegrowanych usług publicznych kierowanych do mieszkańców, przedsiębiorców, turystów, inwestorów dostępnych na różnych platformach cyfrowych ;
- tworzenie systemów usług edukacyjnych mających poprawić umiejętność stosowania technologii informatycznych przez mieszkańców (szkolenia, e-learning);
- budowa otoczenia informacyjnego, sprzyjającego samokształceniu przy udziale wieruszowskich mediów;
- tworzenie systemów usług edukacyjnych mających poprawić umiejętność stosowania technologii, informatycznych przez mieszkańców (szkolenia, e-learning);
- stworzenie systemu szkoleń dla pracowników instytucji publicznych i edukacyjnych zajmujących się promocją społeczeństwa informacyjnego w środowisku lokalnym;
- budowa usług elektronicznych „e-urząd”;
- umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu dla mieszkańców gminy.

3. Cel strategiczny: poprawa dostępności i jakości infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów szczegółowych:

- budowa i rozbudowa dróg publicznych gminnych, w tym dostosowanie parametrów do wymogów normatywnych (dotyczy to w szczególności szerokości jezdni i szerokości korony drogi) w celu poprawy dostępności komunikacyjnej na terenie gminy;
- rozbudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 450;
- poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczających sieć drogową (oznakowanie, przepusty, mosty, bariery, oświetlenie uliczne);
- usprawnienie układu komunikacyjnego miasta, poprawa bezpieczeństwa (stan dróg, ścieżki rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe, chodniki, oświetlenie dróg, bezpieczne skrzyżowania);
- zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo-wschodniej części miasta wpływającej bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy;
- ograniczanie zabudowy obustronnej wzdłuż dróg publicznych o podstawowym znaczeniu i znacznym natężeniu ruchu (kolizje ruchu zewnętrznego i wewnętrznego);
- budowa i modernizacja ciągów pieszo jezdnych, pieszych, ścieżek rowerowych i miejsc parkingowych;
- poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej;
- kontynuowanie poprawy oświetlenia ulicznego dróg pozostających w dyspozycji samorządu;
- utrzymanie i zagospodarowanie zieleni w obrębie pasów drogowych;
- zapewnienie dostępu do infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna; energetyczna, gazowa, ciepła, telefoniczna, oczyszczalnia ścieków, stacja uzdatniania wody; składowisko odpadów komunalnych i przemysłowych);
- funkcjonalne połączenie sieci kanalizacyjnej z ościennymi gminami;

- rozbudowa sieci ciepłej;
- wspieranie procesu modernizacji indywidualnych systemów ogrzewania budynków, a także oświetlenia przestrzeni publicznych z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii;
- wspieranie rozwoju sieciowej infrastruktury w zakresie zaopatrzenia w paliwa gazowe;
- wzmocnienie pozycji i dostępności Wieruszowa jako siedziby gminy i powiatu dla mieszkańców tego obszaru;

4. Cel strategiczny: ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów szczegółowych:

- Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznej wzdłuż nabrzeży rzeki, na terenie miasta;
- rekultywacja i unieszkodliwianie składowisk odpadów, likwidacja dzikich wysypisk;
- wzmocnienie systemu monitoringu czystości powietrza, w szczególności w centrum miasta Wieruszowa;
- wspieranie wykorzystania alternatywnych źródeł energii;
- rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi;
- ochrona przyrody, w tym pomników przyrody oraz zagospodarowanie i właściwa pielęgnacja terenów zielonych, parków, skwerów i zieleńców;
- poprawa jakości wody pitnej, modernizacja sieci wodociągowej i jej rozbudowa;
- budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i deszczowej w tym budowa systemu kanalizacji sanitarnej w ramach aglomeracji Wieruszów;
- kształtowanie przestrzeni publicznych służących integracji mieszkańców;
- integrowanie drobnej i nieuciążliwej działalności gospodarczej (targowiska, rzemiosło, usługi) z przestrzenią publiczną;
- modernizacja przestrzeni publicznej Wieruszowa;
- ochrona zabytkowego układu urbanistycznego;
- poprawa estetyki przestrzeni publicznej;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń;
- ograniczenie emisji hałasu;
- opracowanie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego ;
- rewitalizacja układu komunikacyjnego w starej części Wieruszowa ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, wartości historycznych, miastotwórczych i społecznych obszaru (Rynek oraz przyległe ulice).

5. Cel strategiczny: rozwój usług kultury, ochrona dziedzictwa historycznego oraz lokalnych tradycji

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów szczegółowych:

- rekreacja poznawcza: szlaki przyrodnicze i historyczne, obiekty zabytkowej techniki, warsztaty etnograficzne;

- renowacja, rekonstrukcja historycznych budowli reprezentacyjnych (sakralnych, kulturowych, urzędowych);
- tworzenie warunków do rozwoju kultury i zachowania dziedzictwa kulturowego jako istotnych aspektów życia społecznego mieszkańców;
- zwiększenie oferty kulturalno – edukacyjnej Miejsko Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie i Wieruszowskiego Domu Kultury;
- tworzenie miejsc dla ekspozycji zbiorów i pamiątek historycznych ziemi Wieruszowskiej i jej mieszkańców;
- współdziałanie z organizacjami pozarządowymi oraz ich wspieranie w celu upowszechnienia przedsięwzięć kulturalnych i zachowania tradycji oraz dziedzictwa kulturowego;
- renowacja i ochrona zabytków;
- organizacja tradycyjnych i nowych imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych oraz innych kultywujących tradycję i kulturę;
- park kulturowy ARSONIUM.

6. Cel strategiczny: rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz aktywności sportowej

Cel ten osiągnąć będzie poprzez realizację wymienionych niżej celów szczegółowych:

- tworzenie możliwości czynnego wypoczynku (spacery, rowery, pływanie) i uprawiania sportów towarzyskich;
- kreowanie zdrowego stylu życia poprzez współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w celu rozwoju bazy sportowej i turystycznej;
- stworzenie koncepcji zagospodarowania turystyczno - rekreacyjnego obszarów między Prosną a Niesobem;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju agroturystyki na terenach wiejskich;
- wspieranie rozwoju infrastruktury służącej aktywizacji dzieci i młodzieży (np. place zabaw, inne obiekty sportowe/rekreacyjne);
- tworzenie oraz rozwój oferty wypoczynkowej i rekreacyjnej gminy;
- organizacja i promocja aktywnych i kreatywnych form spędzania czasu wśród młodzieży;
- budowa obiektów rozrywkowych (amfiteatr ,zalew wodny, basen, park linowy, Gminny Ośrodek Sportu i Turystyki);
- tworzenie obiektów dla nowych młodzieżowych sportów wyczynowych;
- wykorzystanie rekreacyjne rzeki i jej dopływów, nabrzeży oraz stworzenie produktu turystycznego ;
- tworzenie infrastruktury rekreacyjnej dla turystów (pola biwakowe o odpowiednich standardach, modernizacja szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych, konnych, kajakowych na rzece Prośnie);
- Stworzenie systemu informacji turystycznej uwzględniająca także potrzeby rodzin z małymi dziećmi oraz osób starszych;
- tworzenie obiektów pozwalających na uprawianie sportu (boiska, korty, pływalnie, przystanie, itd.) w połączeniu z funkcją rekreacyjną;

- zdefiniowanie i wykorzystanie do celów rekreacyjnych zasobów geotermalnych.

VII. PLANOWANE ZADANIA INWESTYCYJNE W OKRESIE OBOWIĄZYWANIA STRATEGII

L.p	Nazwa planowanego działania – projekt/ zadanie
Wspieranie przedsiębiorczości i stymulowanie rozwoju gospodarki poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej	
1.	Aktualizacja oferty inwestycyjnej gminy i jej promocja poprzez udział w imprezach wystawienniczych
2.	Pozyskanie partnerów dla działań promocyjnych gminy
3.	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości
Poprawa standardu życia mieszkańców i zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju społecznego	
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i komunalnej
2.	Rozbudowa już istniejących i budowa nowych obiektów mieszkaniowych z przeznaczeniem na lokale socjalne
3.	Informatyzacja Urzędu Miejskiego w Wieruszowie
4.	Przebudowa placówek oświatowych
5.	Rozbudowa istniejących sieci gazowej, elektroenergetycznej, ciepłej, kanalizacyjnej i wodociągowej
6.	Budowa żłobka w Wieruszowie
Poprawa dostępności i jakości infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej	
1.	Budowa i przebudowa, modernizacja dróg gminnych, stosownie do obecnych i przyszłych kategorii dróg wraz z infrastrukturą techniczną
2.	Modernizacja centrum Wieruszowa
Ochrona środowiska przyrodniczego, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie ładu zagospodarowania przestrzennego	
1.	Ochrona zabytkowych miejsc i obiektów, między innymi dworca PKP i wieży ciśnień w Wieruszowie
2.	Budowa i rozbudowa istniejącej instalacji przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów wraz z rekultywacją składowisk
3.	Renowacja i modernizacja urządzeń melioracyjnych na 30ha gruntów w Jutrkwie
Rozwój usług kultury, ochrona dziedzictwa historycznego oraz lokalnych tradycji	
1.	Zwiększenie oferty kulturalno – edukacyjnej Miejsko Gminnej Biblioteki Publicznej w Wieruszowie
2.	Zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni rekreacyjno-zabytkowej między rzekami Proсна a Niesób
3.	Projekt modernizacji sali widowiskowej w WDK w Wieruszowie
Rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz aktywności sportowej	
1.	Budowa zbiornika wodnego w Wieruszowie na rzece Niesób
2.	Oszacowanie możliwości wykorzystania złóż geotermalnych w Wieruszowie z możliwością ich wykorzystania
3.	Budowa basenu i kompleksu sportowo- rekreacyjnego

4.	Utworzenie Gminnego Ośrodka Sportu i Turystyki w Wieruszowie lub Centrum Paraolimpizmu wraz z infrastrukturą
5.	Urządzenie kąpielisk, między innymi w Chobaninie

VIII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Zakłada się, że metodą na zbudowanie dobrej Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów jest szczegółowe rozpisanie wcześniej uzgodnionych celów na małe działania rozłożone w czasie i konsekwentnie realizowane z jasno sprecyzowanymi celami, działaniami i rezultatami oraz realnym budżetem. Realizacja planu powinna także przynieść określone wskaźniki osiągnięć i efektów tj.: poprawę jakości dróg poprzez ich budowę i modernizację, poprawę jakości środowiska naturalnego – zmniejszenie zrzutu ścieków nie oczyszczonych, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, rozszerzenie oferty w zakresie kultury, sportu poprzez budowę i modernizację i remont obiektów, poprawę bazy edukacyjnej dla młodzieży w związku z remontem i modernizacją obiektów szkolnych, poprawę jakości bazy leczniczej i warunków ekonomicznych funkcjonowania ośrodka zdrowia oraz gabinetów lekarskich, zwiększenie dostępności do bazy turystyczno-rekreacyjnej, poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę i modernizację oświetlenia ulicznego, poprawę zdrowia i warunków życia mieszkańców w związku z budową ujęć wody i sieci wodociągowej, tworzenie infrastruktury technicznej sprzyjającej rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości, rozwój infrastruktury niezbędnej dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa poprzez budowę dróg, wodociągów i kanalizacji etc.

Strategia Rozwoju opracowana dla Gminy Wieruszów jest planem zakładającym cele ambitne. Realizacja określonych zadań będzie odbywała się sukcesywnie i będzie uzależniona od wielkości funduszy pozyskanych przez Urząd Miejski w Wieruszowie oraz podległe mu jednostki organizacyjne. Stopień wypełnienia poszczególnych założeń niniejszego dokumentu będzie na bieżąco monitorowany, co pozwoli ocenić zaawansowanie wdrożenia poszczególnych projektów. Wskaźniki obrazujące postęp w ich wdrażaniu oraz rezultaty są podzielone na trzy kategorie:

- 1) wskaźniki produktu - to rzeczywiste efekty działania,
- 2) wskaźniki rezultatu- to natychmiastowy efekt wynikający z wdrożenia programu,
- 3) inne efekty - odnoszą się do efektów związanych bezpośrednio z podjęciem działania, ale pojawiających się po pewnym czasie.

IX. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY WIERUSZÓW

Podmiotem odpowiedzialnym za określanie i realizację celów strategii rozwoju Gminy Wieruszów jest lokalny samorząd terytorialny. Duże znaczenie ma proces koordynacji działań, gdyż część z nich realizowana będzie przez jednostki poza-samorządowe, tj. partnerów strategii. Samorząd lokalny Gminy Wieruszów pełni rolę koordynatora i organizatora procesu realizacji strategii, jest podmiotem odpowiedzialnym za inicjowanie określonych przedsięwzięć, a także

inwestorem bezpośrednio realizującym określone inwestycje. Wiele celów oraz wyznaczonych w strategii rozwoju, z przyczyn obiektywnych pozostaje jednak poza bezpośrednimi możliwościami oddziaływania i finansowania władz samorządu lokalnego. Zadaniem samorządu gminnego jest wobec powyższego pełnienie roli inspiratora działań rozwojowych oraz motywatora dla podmiotów będących interesariuszami rozwoju lokalnego. W proces realizacji celów i zadań wyznaczonych w strategii włączone będą zatem podmioty publiczne (lokalny samorząd terytorialny wraz z jednostkami podległymi z obszaru gminy), podmioty sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, samorządy gospodarcze i zawodowe, organizacje pozarządowe i mieszkańcy gminy, a w odniesieniu do niektórych zadań – także inne samorządy lokalne – gmin sąsiednich z Powiatu Wieruszowskiego (tj. jednostki biorące udział w opracowaniu *Zintegrowanej strategii rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2014 – 2020*).

Ze względu na włączenie w ten proces licznych interesariuszy konieczna będzie współpraca samorządu i pozostałych wymienionych wyżej podmiotów reprezentujących różne sfery funkcjonowania Gminy Wieruszów. Relacje i współpraca pomiędzy tymi podmiotami realizującymi strategię opierać się będą na zasadzie partnerstwa. W realizacji strategii bardzo istotne jest podejście systemowe łączące zarządzanie rozwojem m.in. z tworzeniem i rozwijaniem partnerstwa, czyli tworzeniem trwałych partnerstw na rzecz realizacji wybranych projektów. Proces wdrażania wzmacniany jest więc poprzez współpracę oraz regularne współdziałanie, wymianę doświadczeń.

Nad efektywną i sprawną realizacją założeń strategii rozwoju Gminy Wieruszów oraz nad osiągnięciem założonych w niej celów czuwać będzie Burmistrz wraz z Radą Miejską w Wieruszowie. Burmistrz oraz Rada Miejska w Wieruszowie powinien być on odpowiedzialny za zarządzanie, a zarazem koordynowanie i kontrolę prawidłowości przebiegu wszelkich działań służących realizacji strategii. Organy te (Burmistrz, Rada Miejska w Wieruszowie) posiadają znajomość strategii oraz celowość wprowadzenia istniejących zapisów do dokumentu.

Organizacja wieloaspektowego procesu realizacji strategii wymaga tworzenia struktury koordynującej wdrażanie strategii oraz sformułowania zasad współpracy z innymi jednostkami potencjalnie zaangażowanymi w ten proces. Umożliwi to wykorzystanie możliwości tkwiących w tych jednostkach. W proces realizacji strategii pośrednio zaangażowane będą różne podmioty, w tym m.in.: jednostki organizacyjne Gminy Wieruszów, partnerzy społeczno-gospodarczy, pozostali uczestnicy życia społeczno-gospodarczego, a w niektórych przypadkach także inne gminy z terenu powiatu tj. przy realizacji wspólnych projektów zintegrowanych wynikających ze strategii powiatowej.

W procesie wdrażania zapisów strategii istotne jest sporządzenie jasnej i czytelnej listy działań, które zgodnie z deklaracjami mają być realizowane przez poszczególnych partnerów oraz harmonogramu ich realizacji, a także źródeł finansowania. Kolejnym ważnym więc elementem jest połączenie środków finansowych koniecznych do realizacji wyznaczonych zadań z budżetami oraz wieloletnimi planami finansowymi gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów jest dokumentem nadrzędnym wobec budżetu gminy oraz innych dokumentów strategicznych, a jego realizacja uwarunkowana jest przez wewnętrzne zdolności inwestycyjne, tworzone przez samorząd lokalny oraz środki finansowe partnerów prywatnych, którzy zaangażowani będą w proces rozwoju, a także, częściowo, przez realizację inwestycji podejmowaną przez samorząd Powiatu Wieruszowskiego, wynikającą z zapisów zawartych w strategii powiatowej (z wykorzystaniem środków pozostających w dyspozycji samorządu powiatowego).

X. ŹRÓDŁA I INSTRUMENTY FINANSOWANIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY WIERUSZÓW

Strategia Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015 – 2020 powinna być dokumentem wyznaczającym kierunki opracowywania budżetu gminy w latach 2015 – 2020 oraz kierunki wykorzystywania innych źródeł finansowania.

Z perspektywy finansowej realizacja Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów uwarunkowana jest przez wewnętrzne zdolności inwestycyjne, wygenerowane przez samorząd lokalny (gminę) oraz przez innych partnerów. W szczególności – planowana jest realizacja projektów we współpracy partnerskiej oraz pozyskiwanie środków:

- od innych samorządów (w odniesieniu do projektów zintegrowanych),
- partnerów prywatnych (realizacja zadań w formule partnerstwa publiczno-prywatnego),
- fundusze UE i innych krajów.

Analiza finansowa Gminy Wieruszów wskazuje, że lokalny samorząd posiada znaczące zdolności pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Reasumując, finansowanie działań prorozwojowych realizowanych w ramach strategii rozwoju wymaga szczególnego zaangażowania podmiotów prywatnych i szerokiego wykorzystania formuł partnerstwa publiczno-prywatnego oraz publiczno-publicznego (przewidziana w strategii współpraca Gminy Wieruszów z innymi samorządami gminnymi w powiecie i samorządem powiatowym oraz wojewódzkim).

Efektywność i skuteczność realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów w latach 2015– 2020 uzależniona będzie, prócz własnych środków finansowych, od możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego. Przegląd i weryfikacja przewidywanych do wykorzystania w przyszłości funduszy i innych narzędzi finansowania rozwoju wskazuje, że główne, zewnętrzne źródła stymulowania rozwoju regionu łódzkiego, a tym samym również lokalnych samorządów terytorialnych w jego obszarze to: środki z budżetu państwa (m.in. środki przekazane w ramach kontraktów terytorialnych), fundusze Unii Europejskiej oraz środki międzynarodowych instytucji finansowych (m.in. Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Światowy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju). Uzupełnieniem tych źródeł mogą być także fundusze celowe (m.in., Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; środki znajdujące się w dyspozycji Banku Gospodarstwa Krajowego w tym m.in.: Fundusz Kredytu Technologicznego (FKT), Krajowy Fundusz Drogowy (KFD) w zakresie dróg krajowych oraz zadań ujętych w obowiązującym programie rządowym, Fundusz Kolejowy (FK), Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. (KFK), wsparcie funduszy poręczeniowych dla MŚP), a także środki prorozwojowe będące w gestii poszczególnych ministerstw (m.in. Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

Do innych potencjalnych źródeł wsparcia realizacji celów Strategii rozwoju należy zaliczyć m.in.: Instrument „Łącząc Europę” – w dziedzinie infrastruktury transportowej, energetycznej i cyfrowej; Program „Horyzont 2020” – w dziedzinie badań naukowych i innowacji; Program „Erasmus +” – w dziedzinie kształcenia i szkoleń; Program na rzecz przemian i innowacji społecznych – w dziedzinie zatrudnienia i włączenia społecznego; Program LIFE – w obszarze ochrony środowiska przyrodniczego i działań w obszarze ochrony klimatu.

Pierwszoplanowym źródłem finansowania rozwoju w najbliższym czasie pozostaną niewątpliwie środki z funduszy unijnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności), które wraz ze środkami przekazywanymi w ramach wspólnej polityki rolnej (szczególnie II filar dotyczący rozwoju wsi i

rolnictwa), powinny dać silny impuls rozwojowy dla terenów rolniczych Gminy Wieruszów. Równocześnie zakładana decentralizacja wdrażania funduszy Unii Europejskiej powinna sprzyjać samodzielności kształtowania lokalnej polityki rozwoju.

Wskazane zarówno na poziomie powiatu (w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Powiatu Wieruszowskiego na lata 2015 – 2020), regionu (w „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020”), kraju (w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego), jak i Unii Europejskiej (w ramach Europa 2020) priorytety działania i obszary strategicznej interwencji znalazły odzwierciedlenie w *Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów na lata 2015 – 2020* i w pełni wpisują się w cele strategiczne rozwoju gminy. Proponowana reorientacja europejskiej i krajowej polityki regionalnej tworzy sprzyjające, także dla gminy, uwarunkowania rozwojowe. Zmiany w głównych kierunkach alokacji środków finansowych w nowym okresie programowania powinny być korzystne tak dla regionu łódzkiego, Powiatu Wieruszowskiego, jak i dla Gminy Wieruszów i przynieść większe możliwości dynamizacji procesów rozwoju.

W finansowaniu *Strategii Rozwoju Gminy Wieruszów* na latach 2015 – 2020 konieczne jest mocne zaangażowanie prywatnych środków, w tym m.in. funduszy pożyczkowych, gwarancji i poręczeń kredytowych oraz rozwój instrumentów finansowych opartych na partnerstwie publiczno-prywatnym, którego istotą jest wspólna realizacja projektów przez podmiot publiczny i partnera prywatnego oparta na podziale zadań i ryzyk. Wielopodmiotowe budżety, wykorzystujące mechanizmy montażu finansowego, stanowiące podstawę tworzenia zintegrowanych projektów w nowym okresie programowania będą zyskiwały na znaczeniu.

Jednym z głównych instrumentów realizacji strategii będzie kontrakt terytorialny, jako narzędzie koordynacji działań rozwojowych pomiędzy rządem i samorządem regionalnym w oparciu o rozpoznane potrzeby oraz priorytety rozwojowe województwa i kraju (kontrakt terytorialny – pośrednio – będzie oddziaływał także na finansowanie rozwoju lokalnych – gminnych – jednostek terytorialnych ze środków publicznych). Kontrakt określi zasady dotyczące koncentracji tematycznej (czyli na co będą kierowane fundusze) oraz zasady dotyczące realizacji wymiaru terytorialnego, w tym wsparcia Obszarów Strategicznej Interwencji państwa (czyli szczególnie istotnych z punktu widzenia rozwoju kraju obszarów geograficznych, na które kierowane będą fundusze).

Kontrakt terytorialny będzie realizowany przez programy rozwoju oraz programy operacyjne. Będzie finansowany zarówno z środków unijnych, jak i krajowych.

W ramach kontraktu terytorialnego wyodrębniono nowy instrument dedykowany obszarom miejskim lub innym obszarom funkcjonalnym – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), łączące działania finansowane z EFRR i EFS. To nowe narzędzie ma z założenia przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji polityki spójności. Głównym kryterium realizacji projektów w ramach ZIT powinien być ich zintegrowany charakter. Możliwa będzie realizacja wiązki małych projektów tworzących zdefiniowaną, spójną całość, często angażujących w procesie realizacji wielu partnerów w tym organizacje pozarządowe, lub realizacja jednego kompleksowego projektu w obszarze funkcjonalnym (np. miejski obszar funkcjonalny Wieruszowa).

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

Waldemar Kasprzak